

[KRAJINA VE MĚSTĚ, TROJMEZÍ - PRAHA]

diplomní projekt, FA ČVUT, ZS 2014/2015
vedoucí práce: Ing.akad.arch. Jan Šépka, ing. arch. Mirka Tůmová

konzultace:
Ing. arch. Jan Aulík, Ing. arch. Roman Chvilíček, Ing.arch.MgA. Bořek Peška
RNDr. Jiří Sádlo, CSc, Ing. Štěpán Špoula,
doc. Ing. Lukáš Jebavý, CSc., Ing. Karel Slánský

OBSAH

Zadání diplomové práce

A. TEORETICKÁ ČÁST - PRAHA A TROJMEZÍ

- A1. Demografie a statistika
- A2. Koncepce krajiny - Praha
- A3. Zemědělství - plnohodnotná využití území

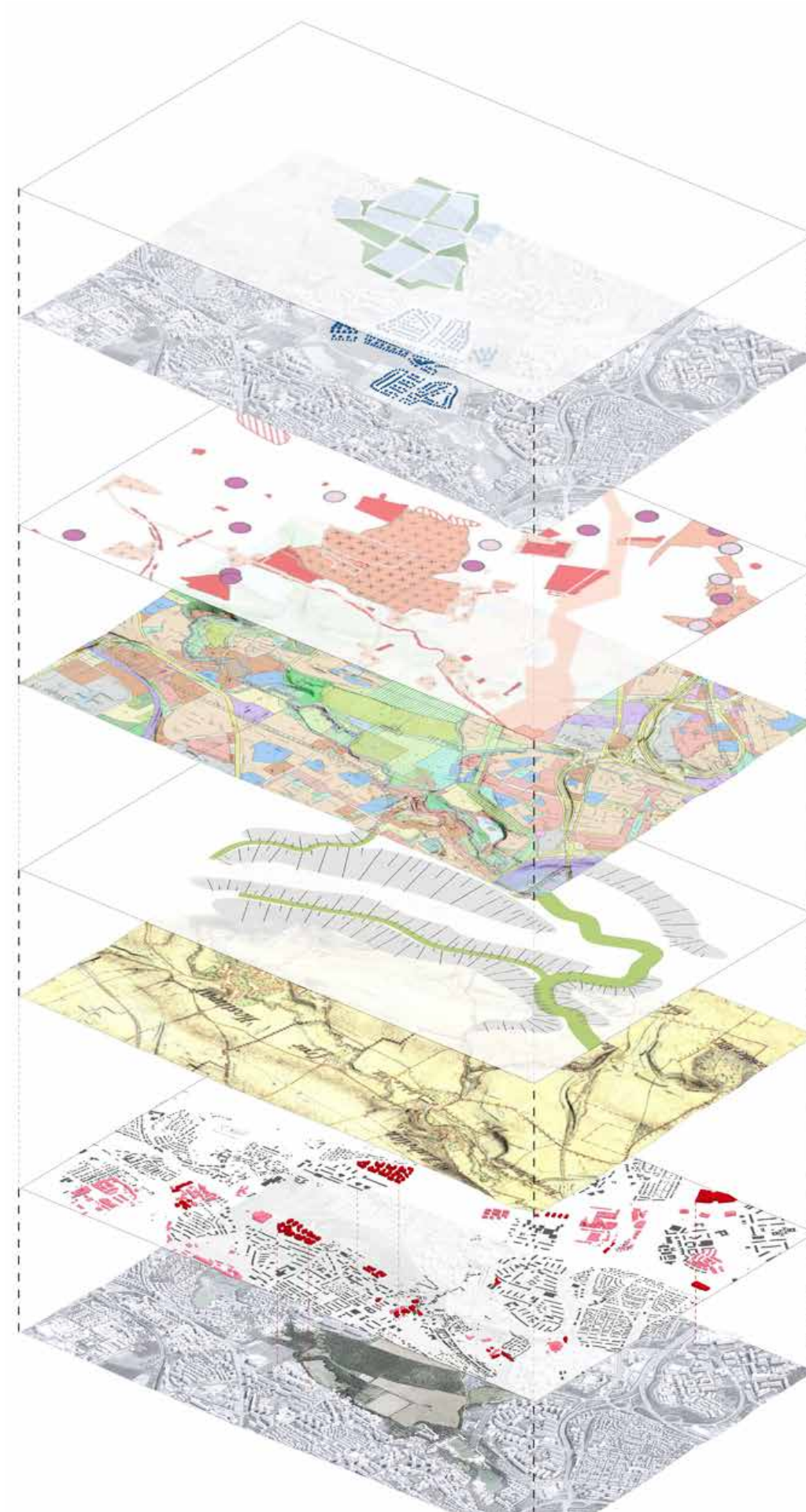
B. TEORETICKÁ ČÁST - TROJMEZÍ

- B1. Historie sídelních struktur
- B2. Krajinné stopy
- B3. Územní plán - přeurlčenost
- B4. Projekty na území

C. ŘEŠENÍ - NÁVRH

- C1. Popis území a vymezení jeho hranic
- C2. Práce s městem
- C3. Práce s krajinou

[B. TEORETICKÁ ČÁST - TROJMEZÍ]

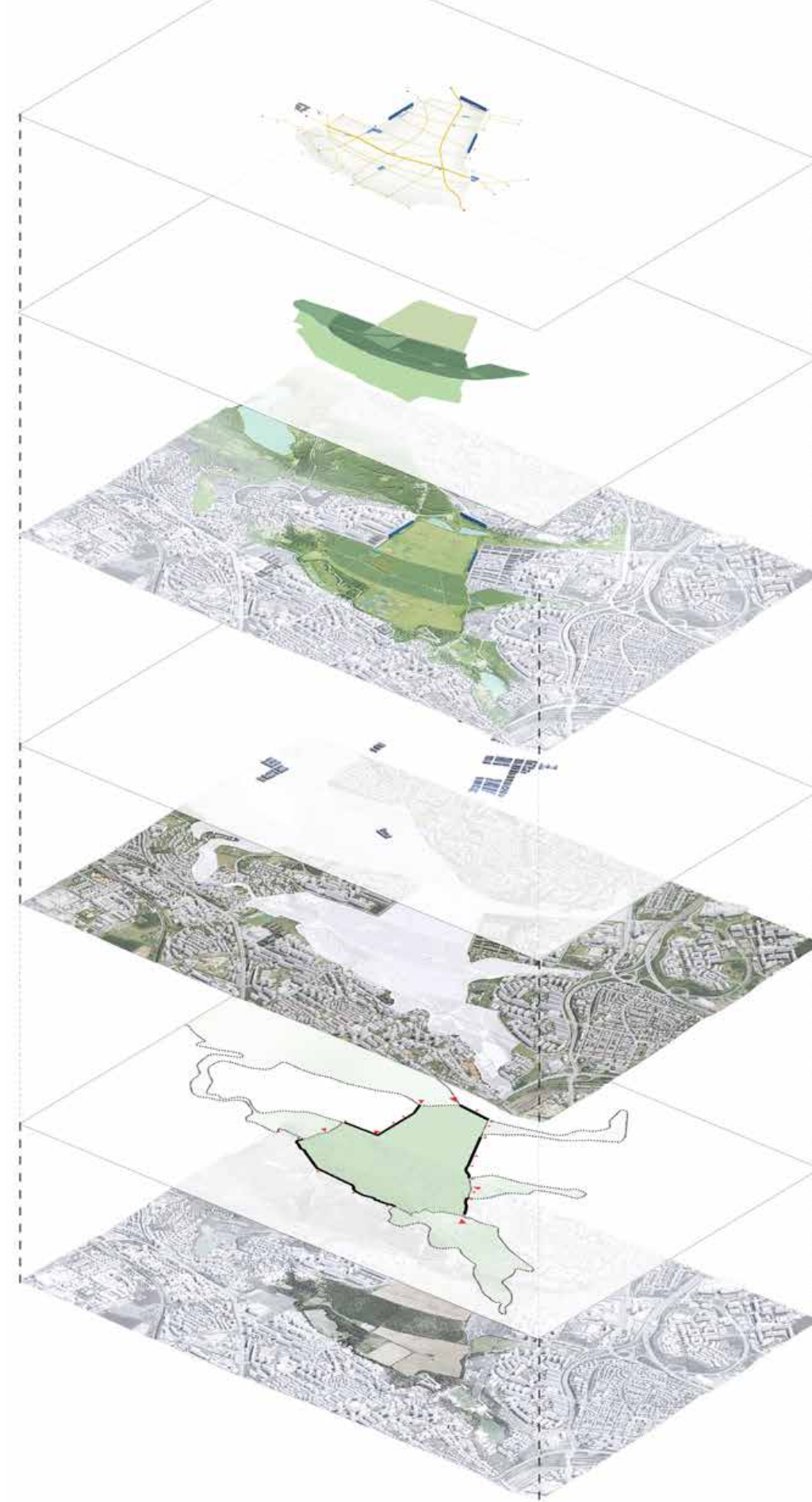
B4.
Projekty na území

B3.
Územní plán - přeurlčenost

B2.
Krajinné stopy

B1.
Historie sídelních struktur

[C. ŘEŠENÍ - NÁVRH]

C3.
Práce s krajinou

C2.
Práce s městem

C1.
Popis území a vymezení jeho hranic

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Jan Bárta

datum narození: 15.1.1989

akademický rok / semestr: 2014/2015 zimní semestr
ústav: 15129 Ústav navrhování III
vedoucí diplomové práce: Ing. akad. arch. Jan Šépka

téma diplomové práce:

Praha - Trojmezí

zadání diplomové práce:

Trojmezí je nezastavěné území v Praze, které se rozkládá kolem městských částí Praha 10 (Záběhllice), Praha 11 (Chodov) a Praha 15 (Hostivař). Obklopeno je sídlišti Chodovec, Spořilov, Práčská, Zahradní Město, Nové Zahradní Město a Košík a čtvrtěmi a osadami Záběhllice, Práče a Hostivař. Jeho část zasahuje do přírodního parku Hostivař-Záběhllice, v nivě Botiče se také nalézá přírodní památka Meandry Botiče.

Cílem je nalezení způsobu a míry urbanizace řešeného území s ohledem na místní i celopražské podmínky. Záměrem je definování způsobu využití území, s ohledem na posílení přírodních a krajinných kvalit Trojmezí, jež jsou zásadním jmenovatelem. Podstatou diplomové práce bude navržení sídelní struktury založené na východiscích v předešlých fázích procesu navrhování.

Výsledkem diplomové práce bude srozumitelně vyjádřená vize přístupu k lokalitě Trojmezí. Trojmezí jako nedílná součást městského organismu hlavního města Prahy s vlastní, jasně vymezenou a rozpoznatelnou identitou. Výstupem budou graficky čitelně zpracované plány v měřítku odpovídajícímu konečnému návrhu. Plány budou doplněny o diagramy a trojrozměrná zobrazení vysvětlující koncept návrhu. Součástí výstupu bude i doprovodný text shrnující východiska a vysvětlující výsledek diplomové práce.

Datum a podpis studenta

9. 9. 2015

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE**FAKULTA ARCHITEKTURY**

AUTOR, DIPLOMANT: Jan Bárta
AR 2014/2015, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ) Krajina ve městě, Praha - Trojmezí

(AJ) Landscape in the City, Prague - Trojmezí

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce: Ing.akad.arch. Jan Šépka **Ústav:** 15129 Ústav navrhování III
Ing. Karel Slánský

Oponent práce:

Klíčová slova (česká): Vymezení volné krajiny ve městě, rozhraní, limit, územní rezervy, sad a město

Anotace (česká):

Hledám řešení pro pražské Trojmezí, které je součástí zeleného klínu města, které spojuje volnou krajinu s vnitřními strukturami města. Hledám využití pro jedno z největších doposud nezastavěných území ve vnitřním prstenci Prahy. Definuji rozhraní - Limit vymezující sídlo a krajinu, urbanizovaný a volný prostor. K udržení rozhraní a nezastavitelnosti volného prostoru navrhuji opatření: intenzivnější zemědělské využití krajiny, tři "Domy v Limitu" a další. Na straně města reguluji rozvojové a zastavitelné plochy. V Trojmezí se snažím vytvořit udržitelný, volný prostor, který může být dobrým příkladem symbiózy města, sídlištní periferie a krajiny.

Anotace (anglická):

I'm looking for a solution for the prague Trojmezí which is a part of the green city trig, which connects with the inner structures of the city. I am looking for the functions for one of the largest not yet urbanized areas in the inner ring of Prague. I am defining the boundary-line - limit determining the residence and landscape, urban and open space. For the preservation of the boundary-line I am suggesting the following measures: more intensified agricultural use of the landscape, three "Houses in the Limit" etc. I am controlling the developing and areas for urbanisation. I am attempting at creating a sustainable, open space in the Trojmezí that can be a good example of the symbiosis of the city, housing development outskirts and the landscape.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 9. ledna, 2015

 podpis autora-diplomanta

[A1.] DEMOGRAFIE A STATISTIKA

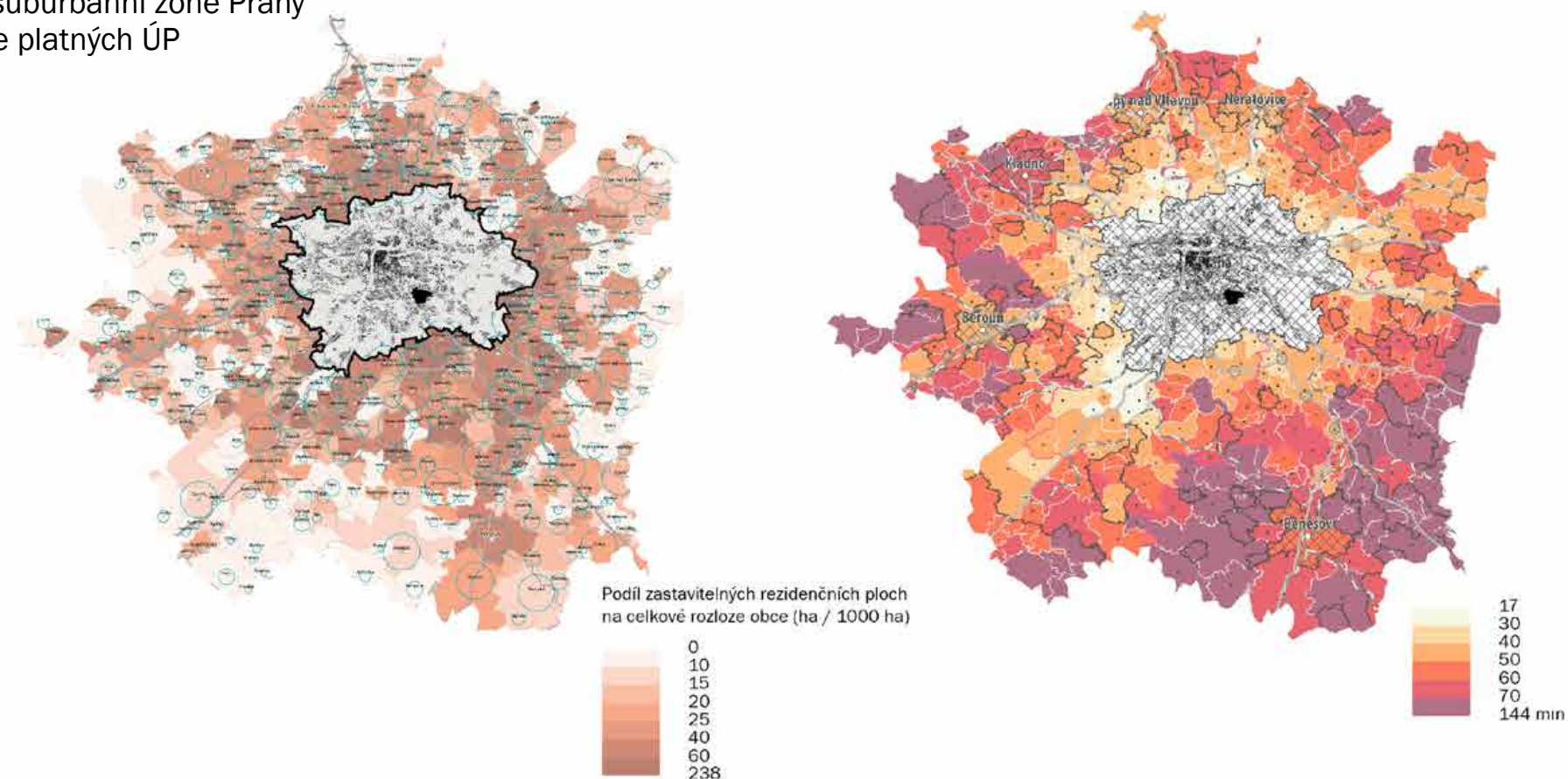
Jaká může být reálná potřeba zastavět volné území Trojmezí z hlediska statistik a demografie v jeho širším kontextu?

Navzdory mírnému zvýšení celkového počtu obyvatel Prahy v posledních 25 letech, došlo opravdu k výraznému odlivu těchto obyvatel do zázemí města - tedy Středočeského kraje. Sledujeme tak dobře známý a již dobře popsany suburbanizační proces, jehož výsledkem jsou nekonečné koberce sídelní zástavby RD - "sídelní kaše".

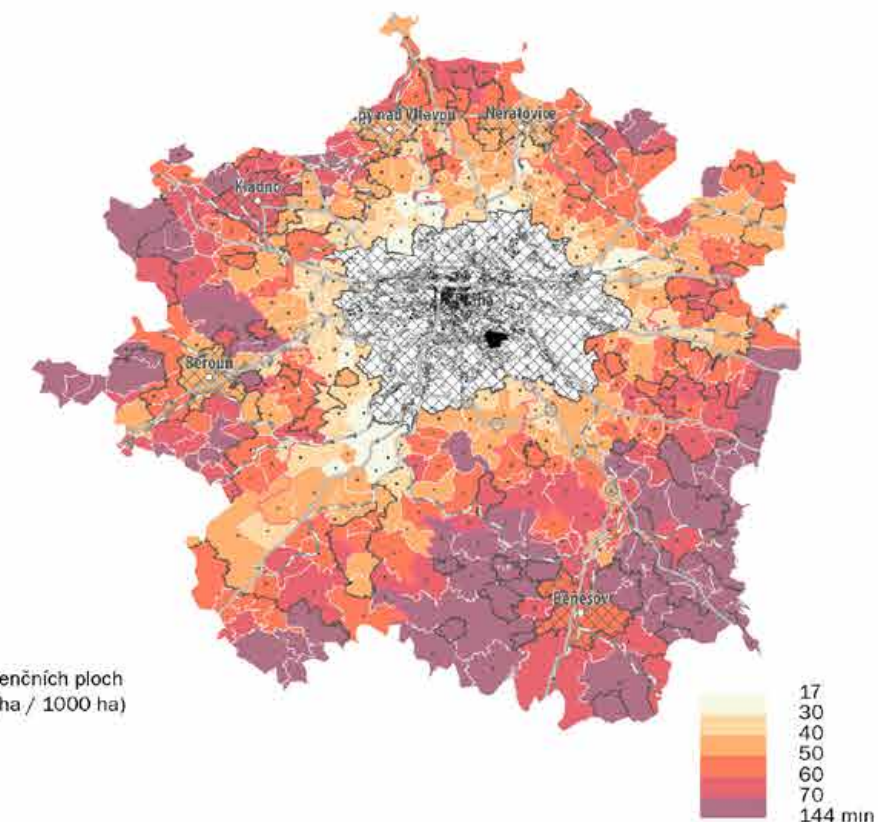
Nárůst obyvatel v Praze má zdroj v ostatních krajích ČR nebo zahraničí. Nárůst obyvatel se týká především východní a částečně západní části Prahy.

Pražské centrum dle statistik stárne a řídne, tedy plíživě ztrácí své obyvatele. Nabízí se otázka jak znovu přilákat obyvatele (nebo jejich potomky) z okrajů, satelitů Prahy vrátit se do města.

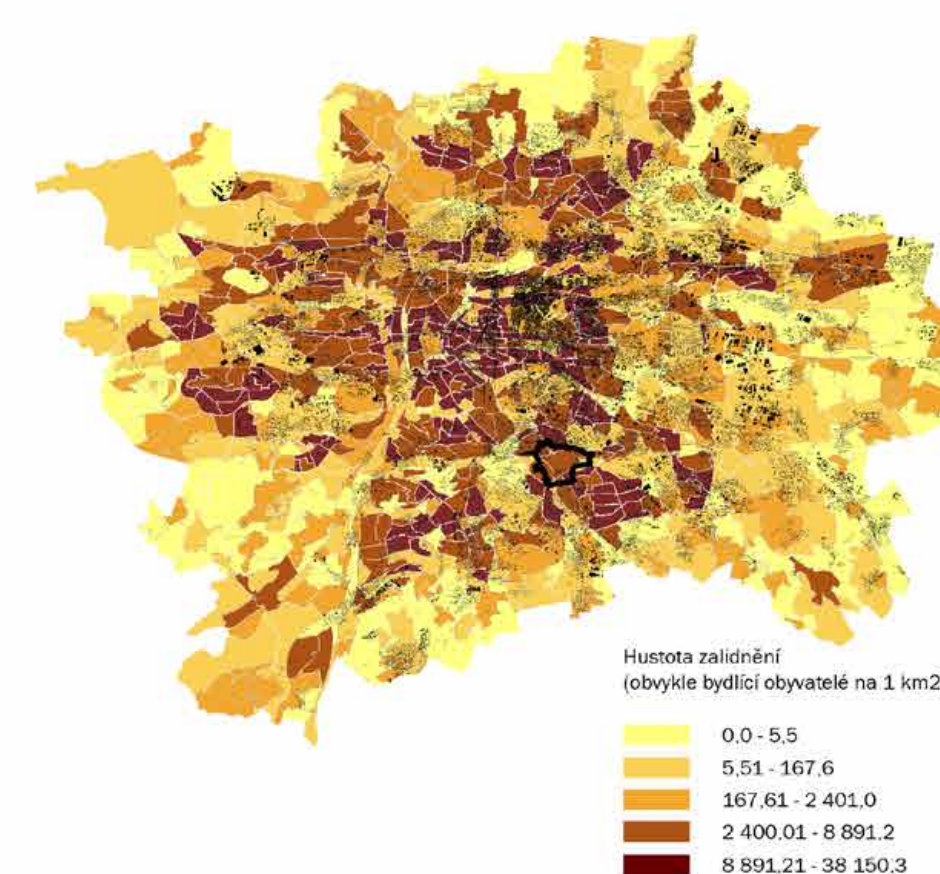
04. Pražská aglomerace Zastavitelné rezidenční plochy v subúrbánní zóně Prahy dle platných ÚP

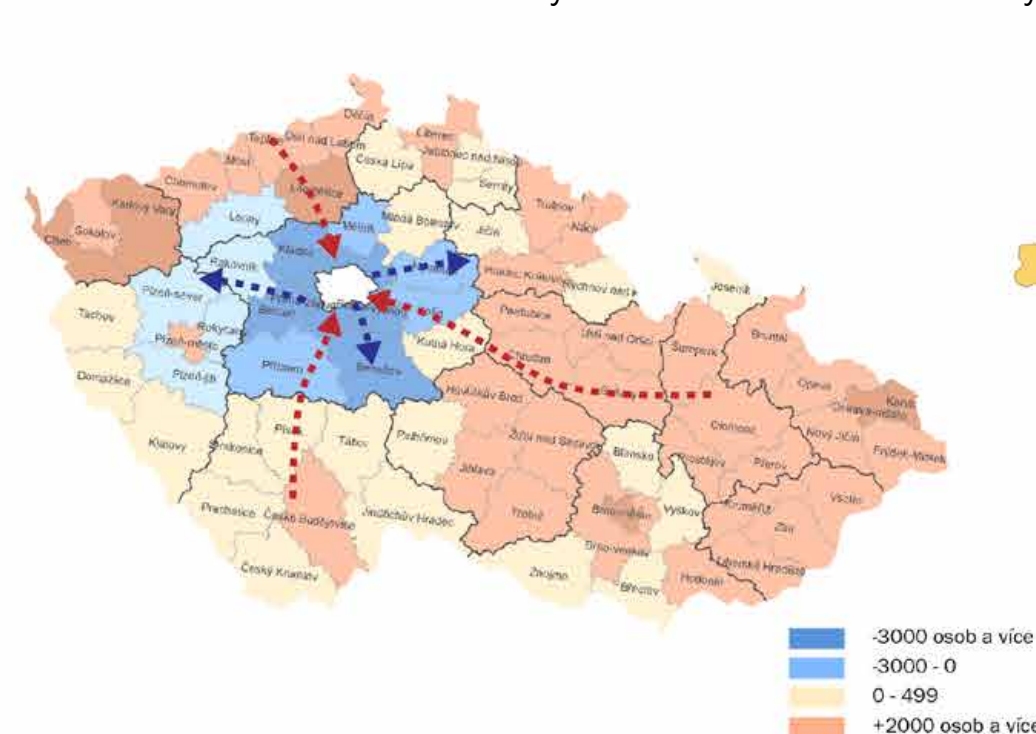
05. Praha Dostupnost obcí hromadnou dopravou

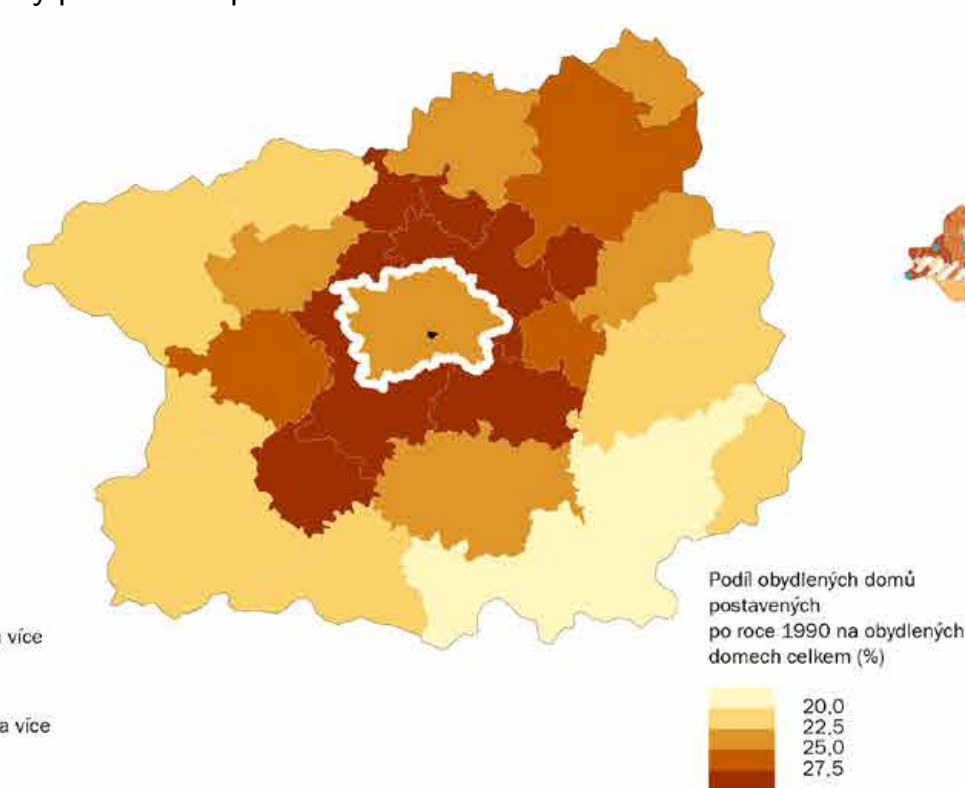
06. Praha Hustota zalidnění 2011

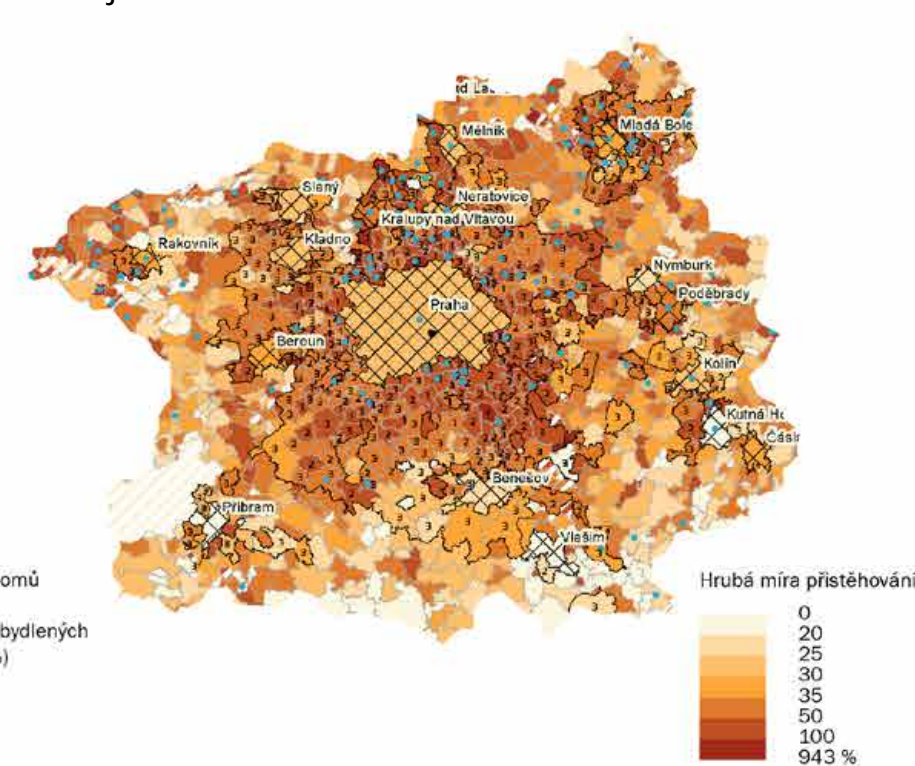
01. ČR + Praha Saldo stěhování mezi Prahou a okresy ČR 2001 - 2011

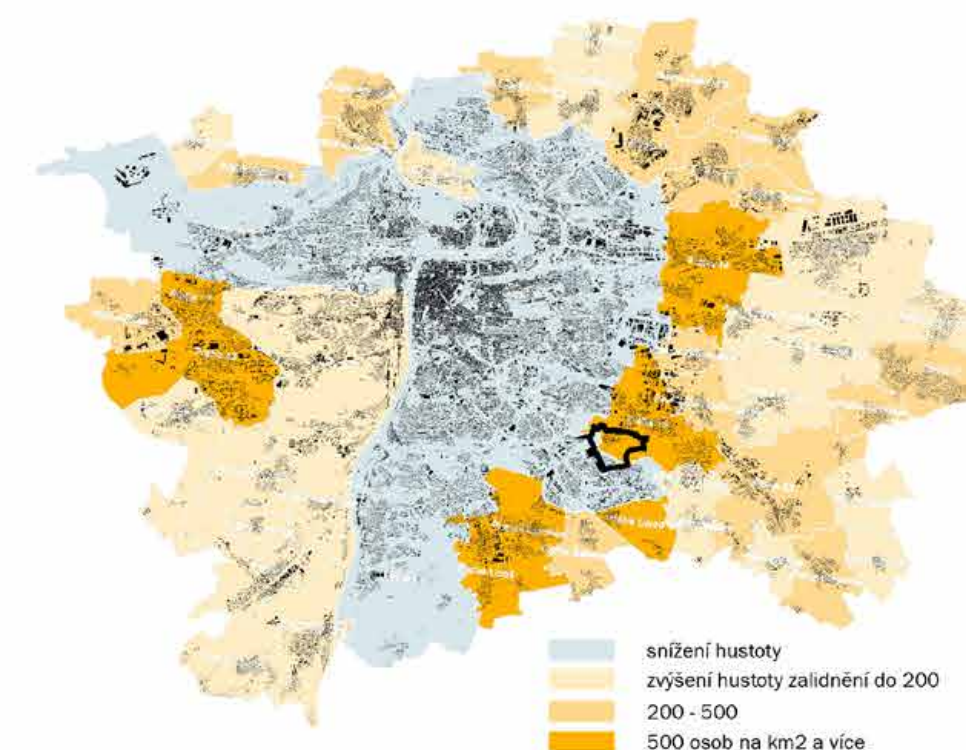
02. Středočeský kraj + Praha Domy postavené po roce 1990

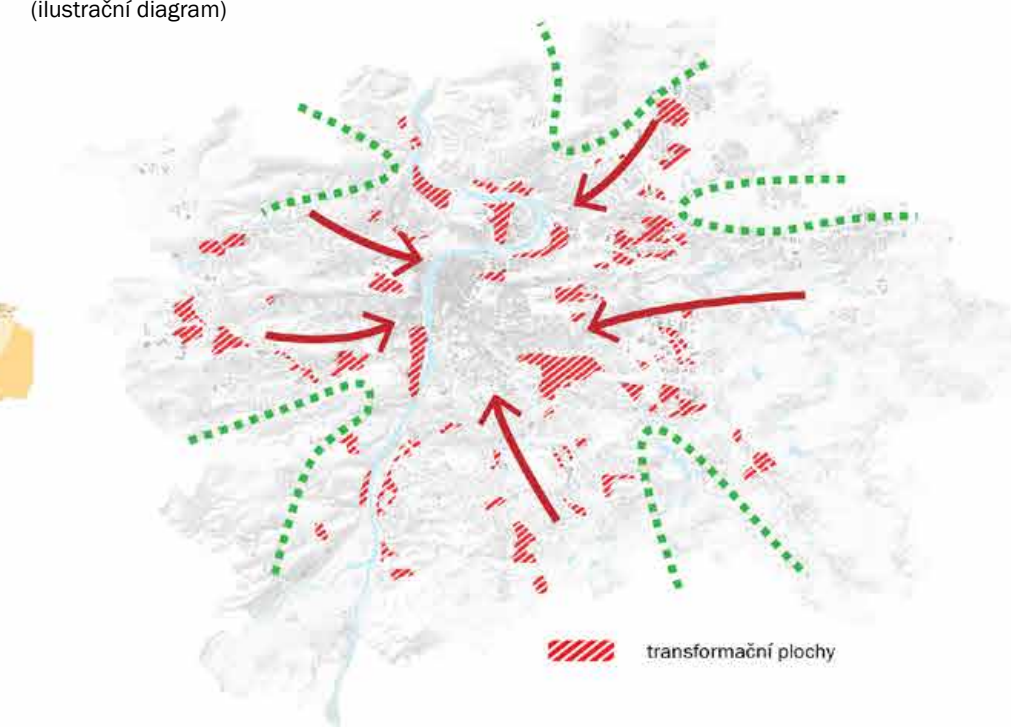
03. Středočeský kraj + Praha Příjmové oblasti stěhování 2009 - 2011

07. Rozdíl v hustotě zalidnění mezi roky 1992 - 2011

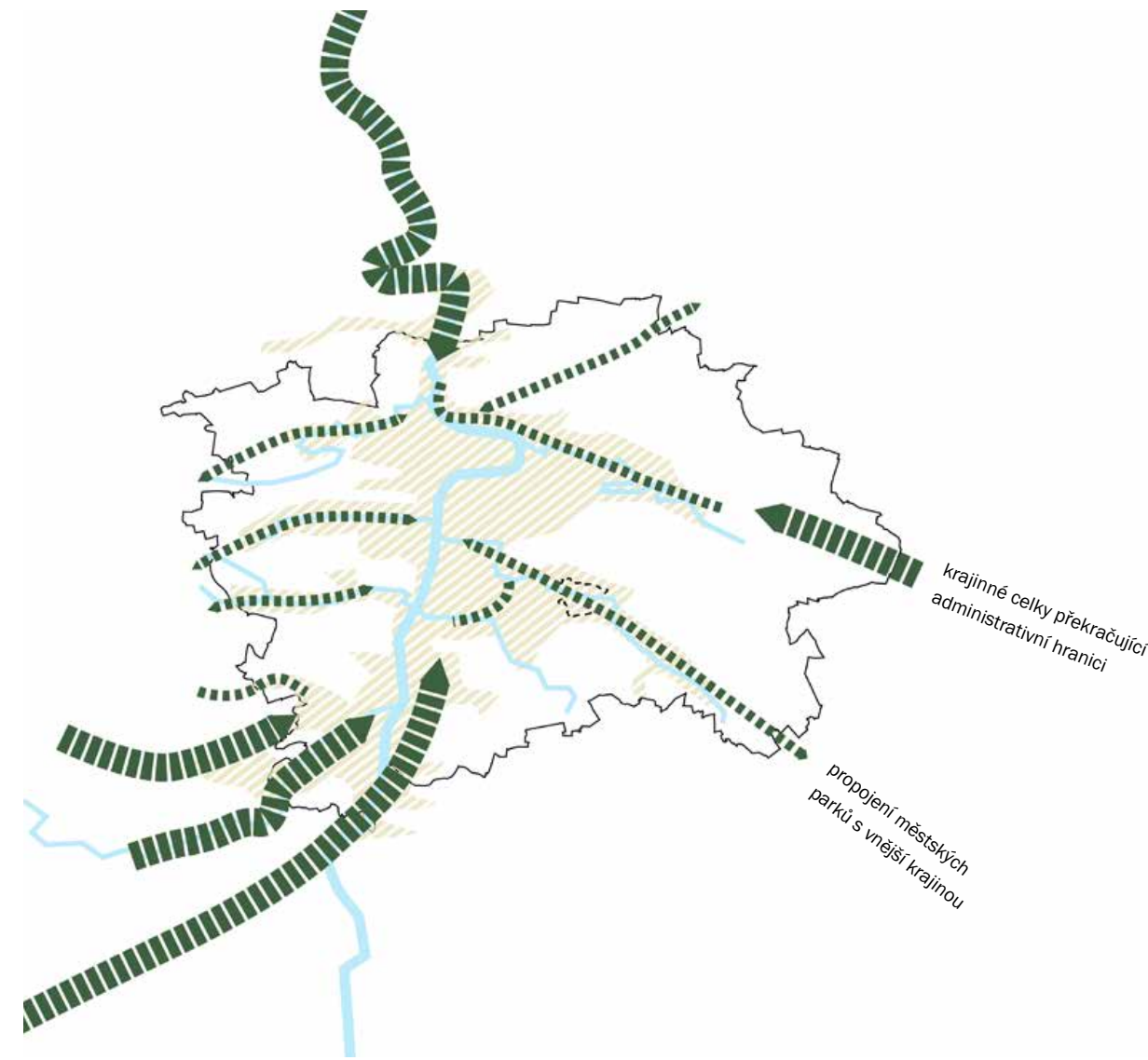

Využití transformačních ploch a zpřístupnění volné krajiny (ilustrační diagram)

V roce 2013 v Praze poklesl celkový počet obyvatel. Rozšiřování zastavěných ploch a suburbanizace tedy není podložena nárůstem obyvatel v Praze. Odcházejí především mladé rodiny s velkým podílem vysokoškolsky vzdělaných, za levnějším bydlením a krajinným zázemím.

Jedním z řešení může být podpora zintenzivnění městské struktury širšího centra. Město má stále velké množství vnitřních periferií - transformačních ploch. Taková území mohou znovu přilákat mladé rodiny nabídkou různých forem bydlení (alternativních). K fungování těchto ploch a města jako celku je ovšem nezbytný předpoklad kvalitní městské zeleně (parků) a kvalitní zpřístupnění volné krajiny.

Základním kompozičním rysem pražské krajiny je její výrazná kotlina s Vltavou a přítoky (překresleno z odůvodnění MPP, zdroj: <http://plan.iprpraha.cz/cs/dokumentace-oduvodneni>)

[A2.] KONCEPCE KRAJINY - PRAHA

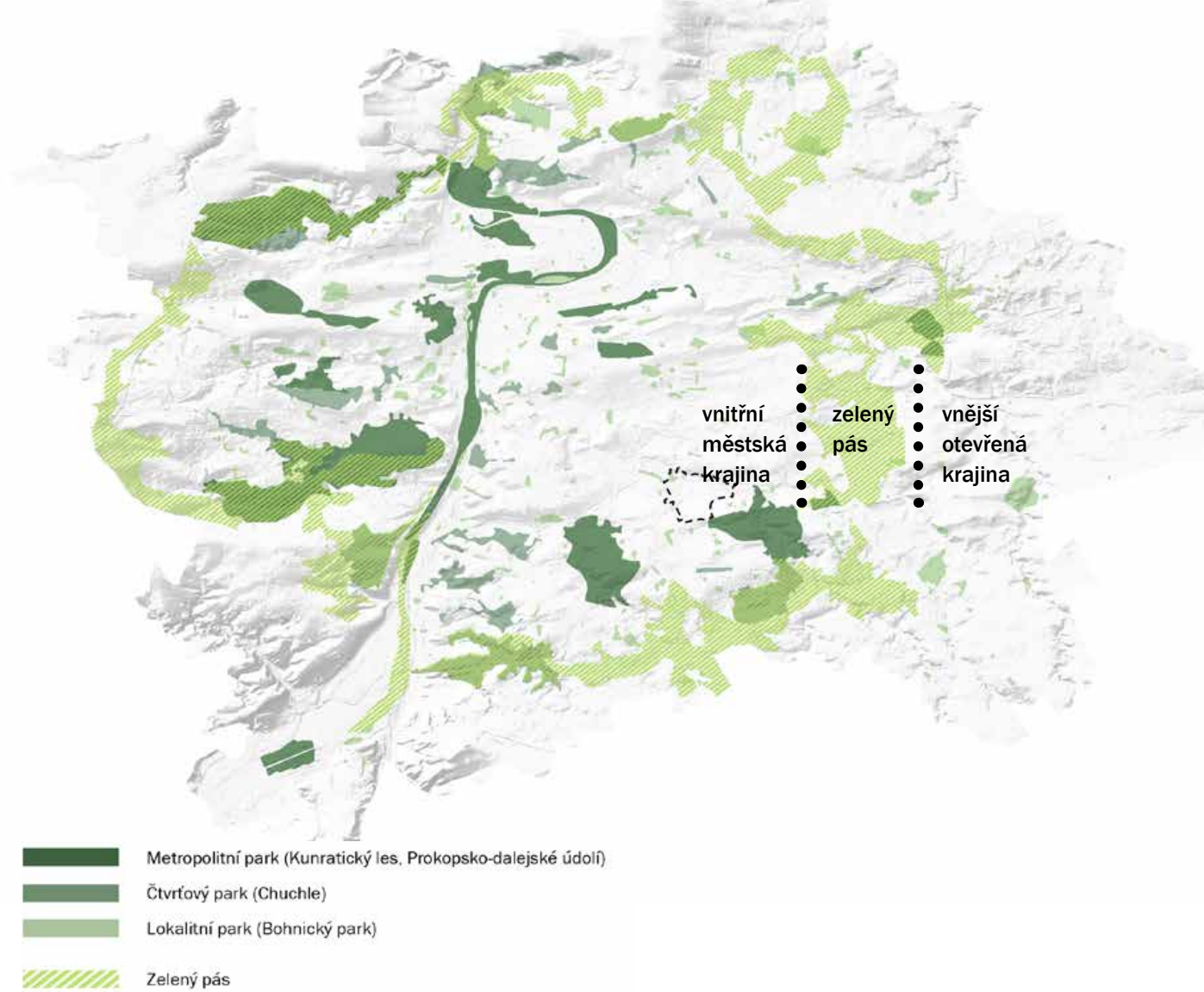
Není náhoda, že je Praha městem monocentrickým se silnou gravitační schopností centra a čitelnými letokruhy novějších městských struktur. Význam a spádovost města významně přesahuje její administrativní hranici a zasahuje až k hranicím celé republiky. Přirozená gravitace a spádovost centra Prahy vychází (mimo jiné) z její výrazné morfologie. Výrazná kotlina s řekou Vltavou a jejími přítoky je výrazným kompozičním rysem, který je základem obrazu města.

Zkoumám možný celoměstský význam Trojmezí především z hlediska prolínání vrstev krajiny a města. Krajina a město není totéž co černá a bílá, hledám mezi nimi přirozenou rovnováhu. Prověřuji především Odůvodnění MPP a některé analýzy zabývající se tématem pražské krajiny v ateliru Jana Jehlika.

Krajinu chápou jako prostor, který nás obklopuje, který je všude a který je v našich podmínkách vždy krajinou kulturní. Hledám význam krajiny na území Trojmezí, hledám její využití od funkce obytné, rekreační až po její produkční potenciál.

Podle Miroslava Bašeho je úzká vazba mezi významy pojmů venkov a krajina. Spojuje významy "země" nebo "kraje" jako "okraje", tedy záležitosti provinční z hlediska centra moci. Německým pojmem pro krajinu je "die Landschaft", anglicky "landscape", ale také "countryside" a to ve vazbě na význam "končina", "okraj", "hranice" (latinsky "regio").

01 koncepce krajiny dle MPP (M 1:50 000)

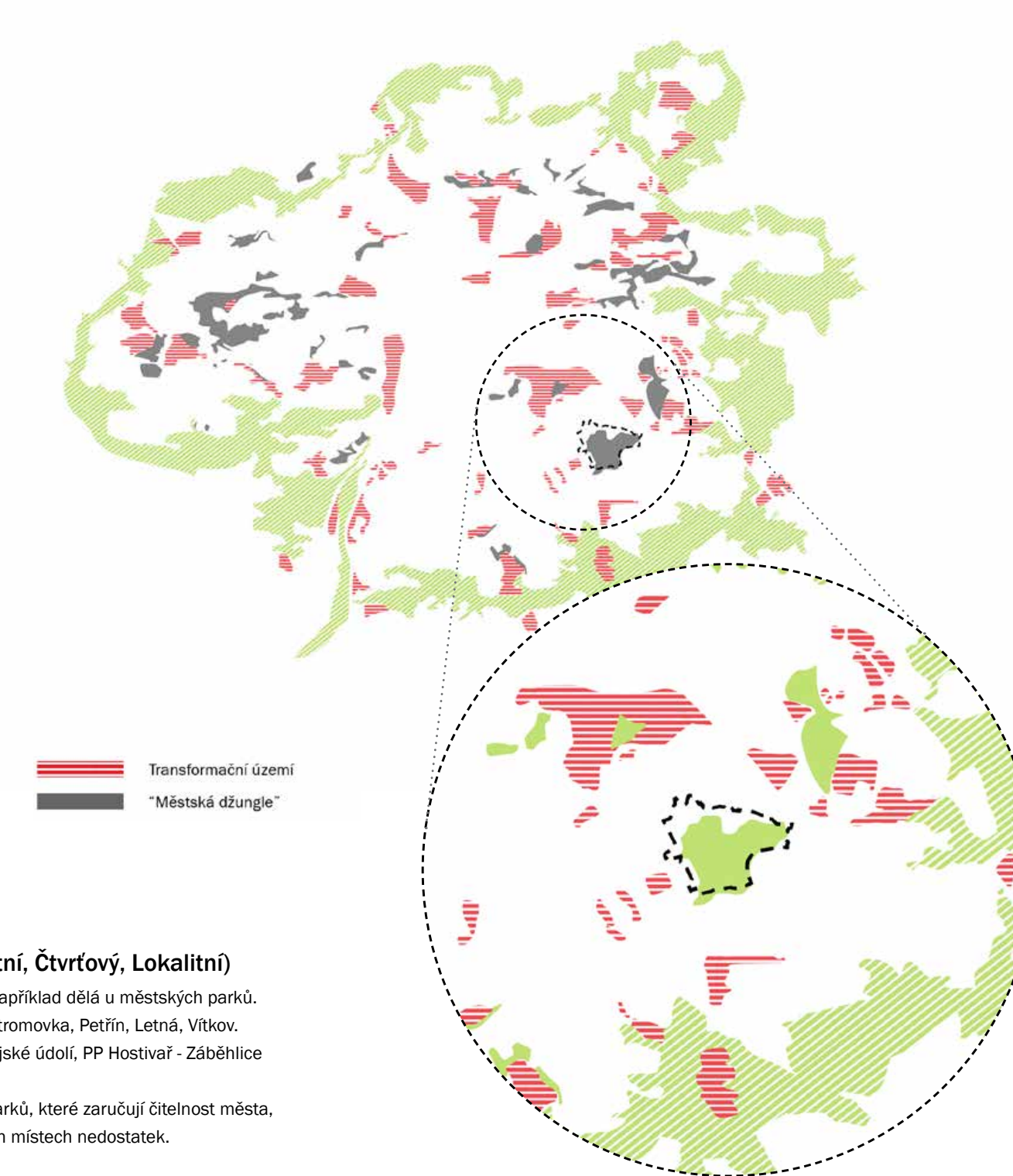
Základní části kompozice

Metropolitní plán Prahy definuje krajinu vnější a vnitřní. To jest krajina za městem (volná krajina) a krajina v souvisle zastavěném území - krajina ve městě (městská krajina). Městská krajina je krajinou převážně obytnou, volná krajina je krajinou příměstskou, tedy hlavně rekreační. Krajinné rozhraní (green belt) lemují (v ideálním případě) kompaktně zastavěné a zastavitelné území města v proměnlivé šíři. MPP reaguje na suburbanizaci a některé jiné negativní vlivy, v jejichž důsledku Praha ztrácí hranici města. Příkladem mohou být již zahradní města z počátku 20. století, modernistická sídliště nebo urban spral z nedávné doby. (Miroslav Baše - Sídla a stavby na venkově)

Podle MPP cílem není úplná "zelenost" tohoto území ve smyslu zalesnění apod. Faktickým obsahem tohoto pojmu je totiž nezastavitelnost - volný prostor.

Jaká je ale faktická náplň takového volného prostoru, je dlouhodobě udržitelný?

"Městské džungle" a transformační plochy dle MPP

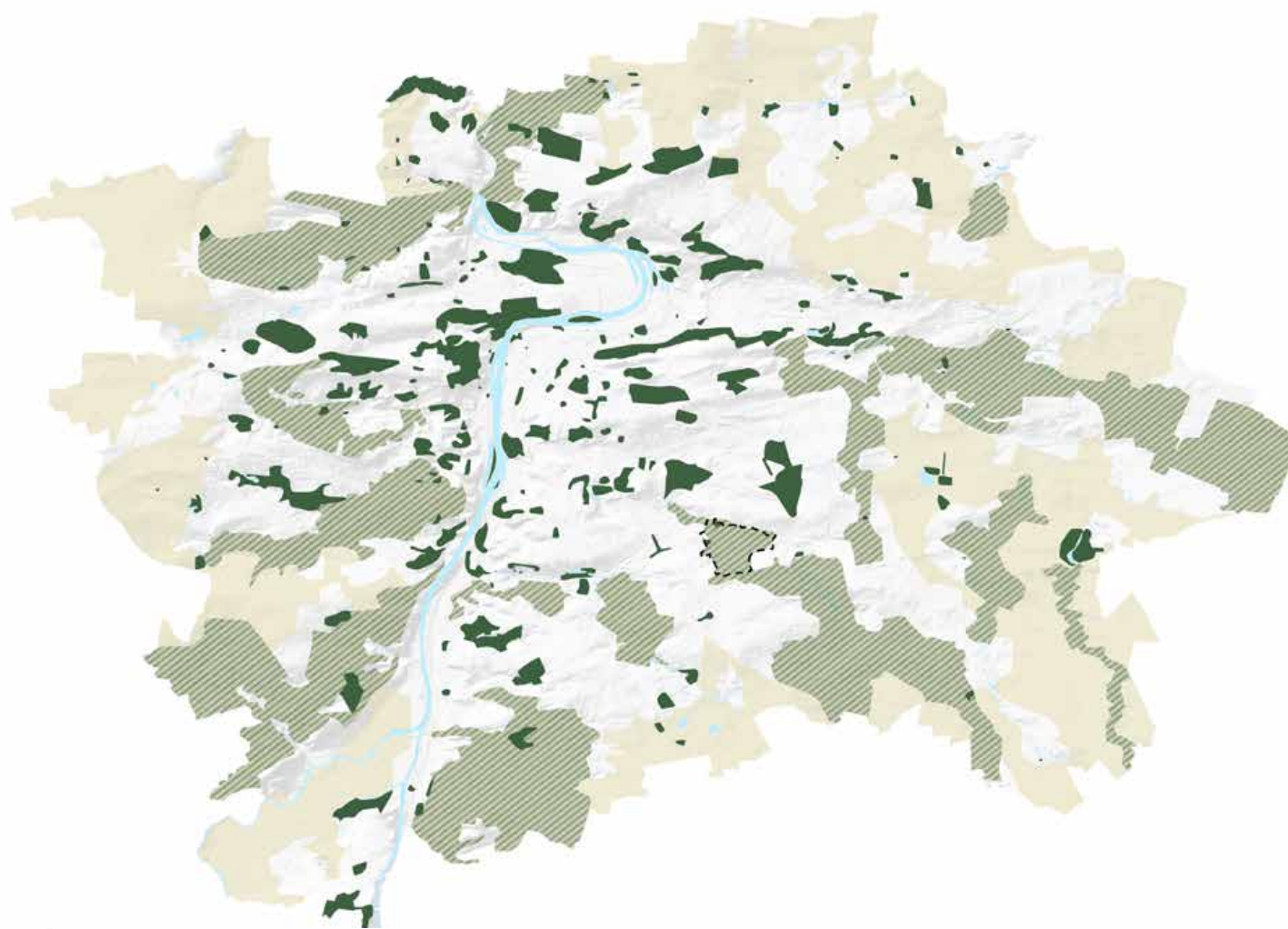
Krajinná hierarchie - parky (metropolitní, Čtvrťový, Lokalitní)

Krajinu lze jen velmi těžko hierarchizovat, MPP to například dělá u městských parků. Vymezuje celoměstsky významné parky jako jsou Stromovka, Petřín, Letná, Vítkov. Přírodní park Šárka - Lysolaje, PP Prokopské a Dalejské údolí, PP Hostivař - Záběhlice mají význam přesahující hranice Prahy. Lesů je ve městě nadbytek, naopak udržovaných parků, které zaručují čitelnost města, prostupnost, průhledy a pocit bezpečí je v některých místech nedostatek.

Nedefinované plochy zeleně (městské džungle) a transformační plochy

MPP pro nedefinované plochy a přesto volné plochy zeleně používá poměrně zavádějící pojem "městské džungle". Těchto neudržovaných ploch "nikoho a všech" po roce 1989 poměrně výrazně přibývá. (více v kapitole A2. Zemědělství)

Jedno z možných řešení jak omezit množství ploch, které jsou ladem - neudržované, může být soustředění síly a pozornosti k zahušťování města do "transformačních ploch". Intenzifikace širšího centra, tedy podpora kompaktního města však musí být doprovázena intenzifikací zeleně ve městě i mimo něj. TROJMEZÍ SE MŮŽE STÁT CELOMĚSTSKÝ VÝZNAMNÝM "KRAJINNÝM ZÁZEMÍM" TĚCHTO TRANSFORMAČNÍCH PLOCH

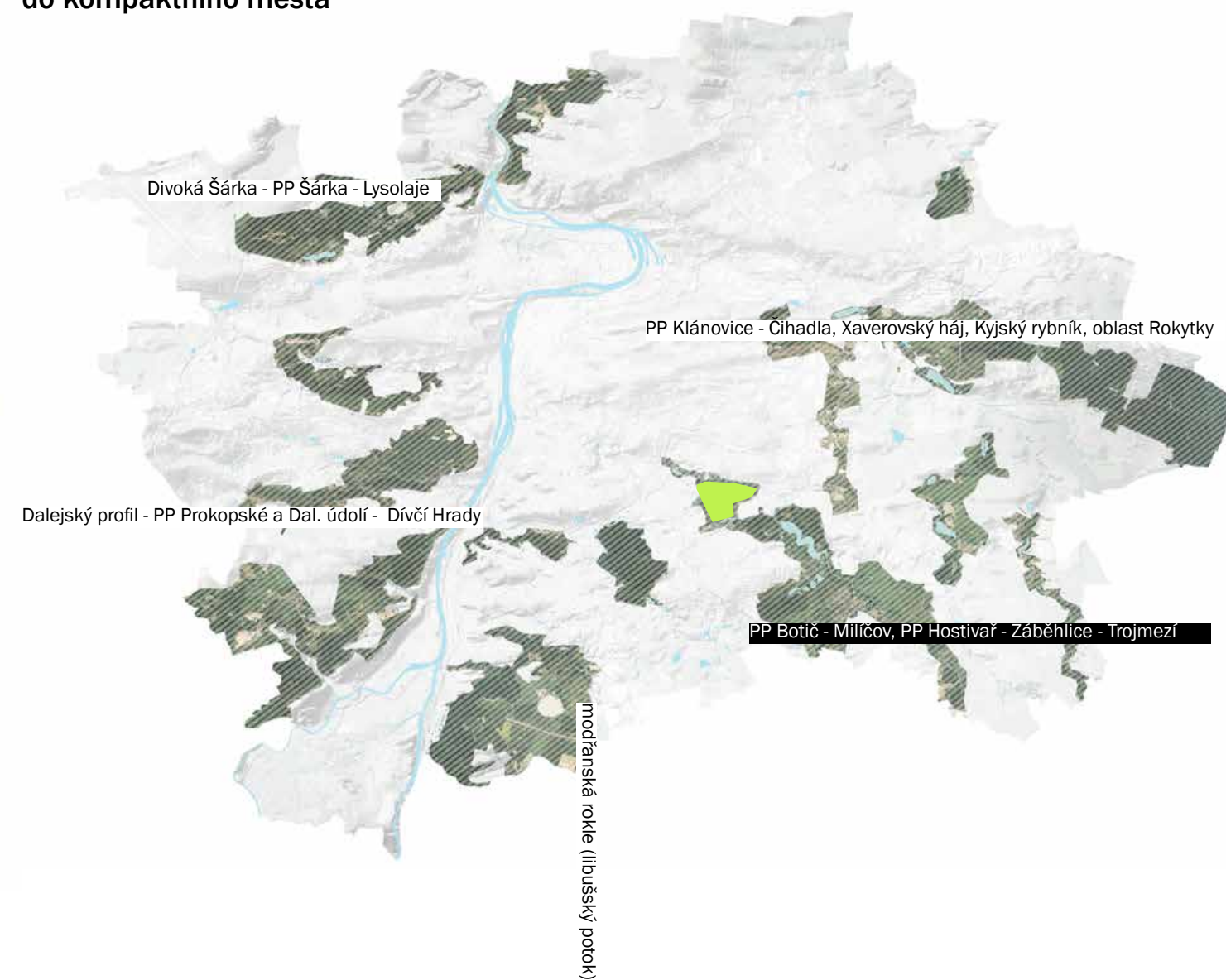
- plochy zeleně jako součást kompaktního města
- zelené klíny / sponky krajiny vnitřní a vnější
- otevřená krajina

Zelené plochy jsou součástí kompaktního města, důležitým rekreačním zázemím ve větší či menší docházkové vzdálenosti od domova.

Zelené klíny krajiny
Zajišťují kontinuitu, propojenost a prostupnost území větších měřítek. Přispívají ke správné orientaci v prostoru. Chovají se jako „sponky“ spínající volnou krajinu s městem.

otevřená krajina - není to už krajina ve městě, ale jsou to sídla v krajině.

Zelený Klín jako přechod z volné krajiny do kompaktního města

srovnání přístupů k lokalitám Trojmezí a dívčích hradů

Trojmezí - návrhy PPF (CMC)

- fragmentace krajiny
- extensivní způsob zástavby ve vnitřním pásu města
- izolovanost nové zástavby - opuštěné ostrovy, přesto absolutně závislé na městě

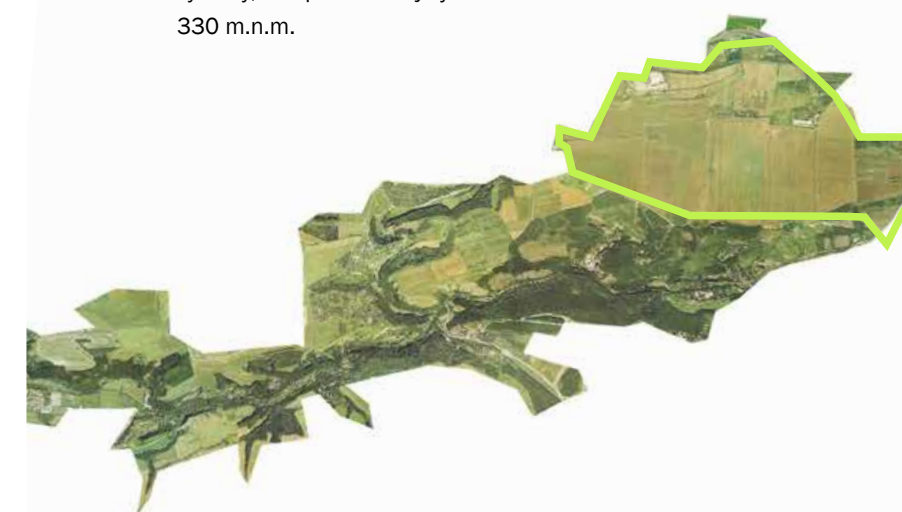
Dívčí hrad - Pavel Hnilička

- + čitelnost rozhraní město - krajina
- návaznost na Prokopské a Dalejské údolí
- ideově a charakterově logické členění území
- zastavění volného okraje - zázemí
- příliš formální řešení urbánní struktury ve vztahu ke krajině (komponování)

Dívčí hrad

náhorní plošina - holá nezalesněná obhospodařovaná plocha
výhledy, vstup volné krajiny do města
330 m.n.m.

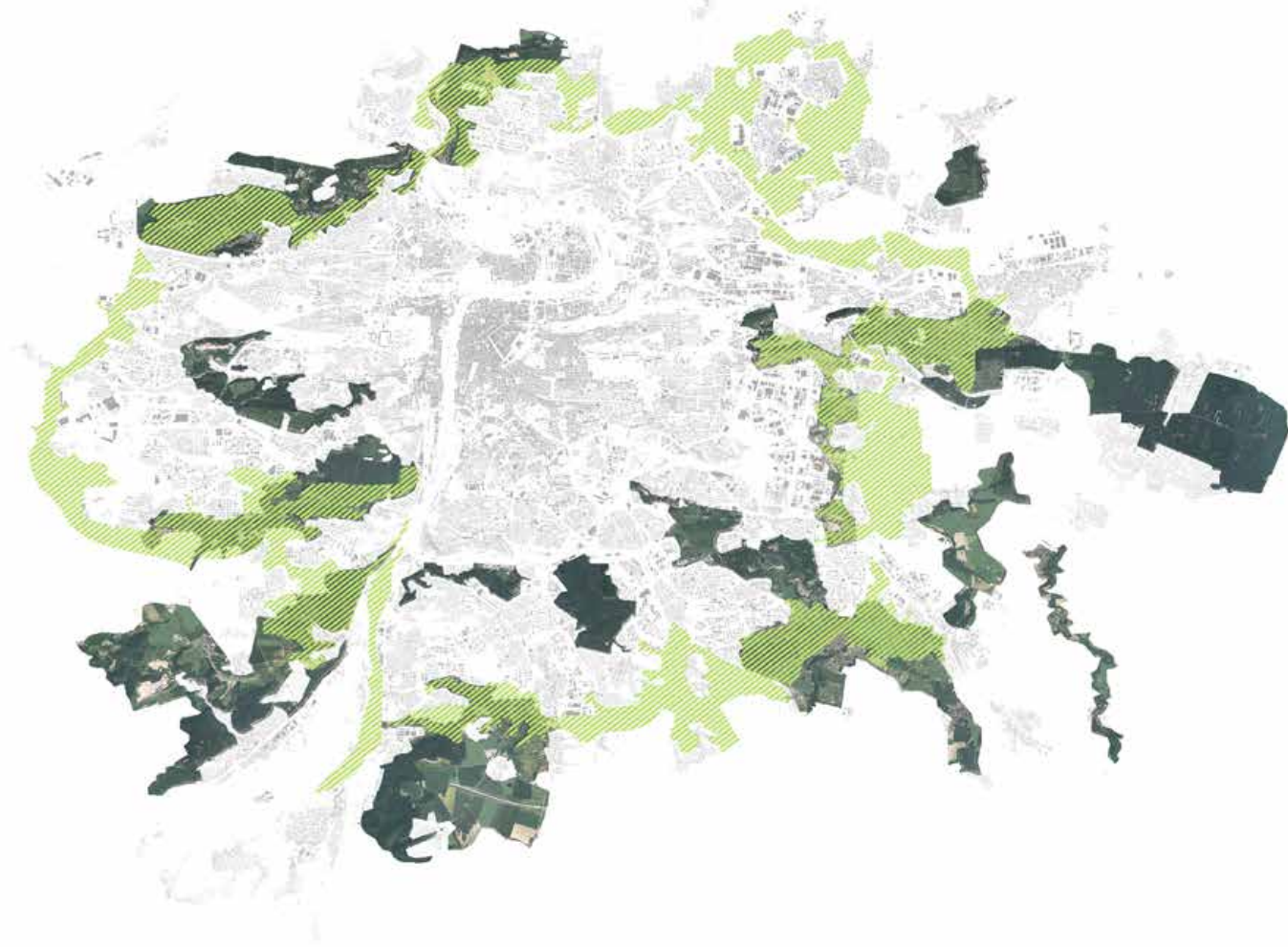
Trojmezí

dtto, 275 m.n.m.

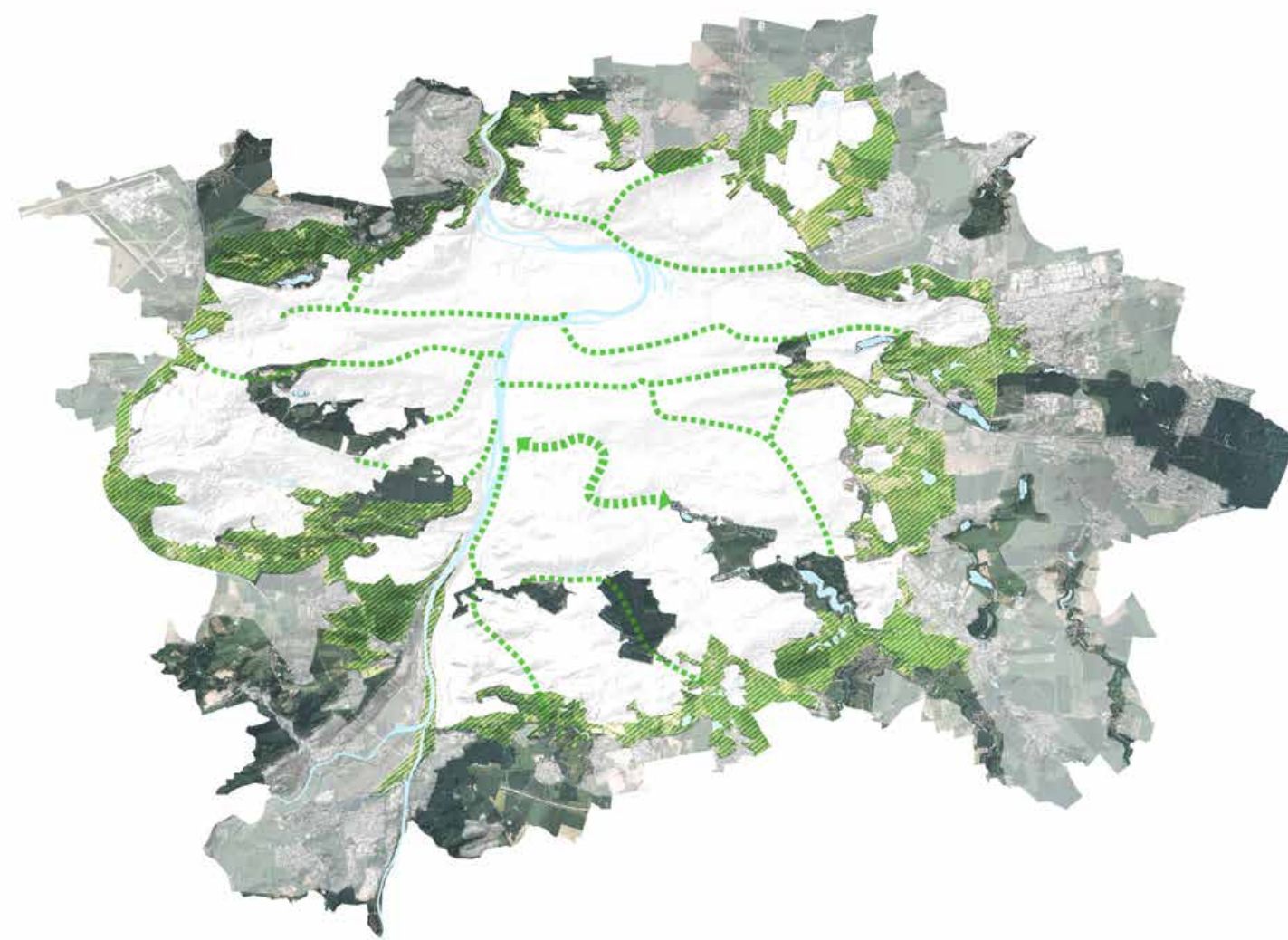

01+02

Spolupůsobení a úloha zeleného rozhraní a zelených klínů

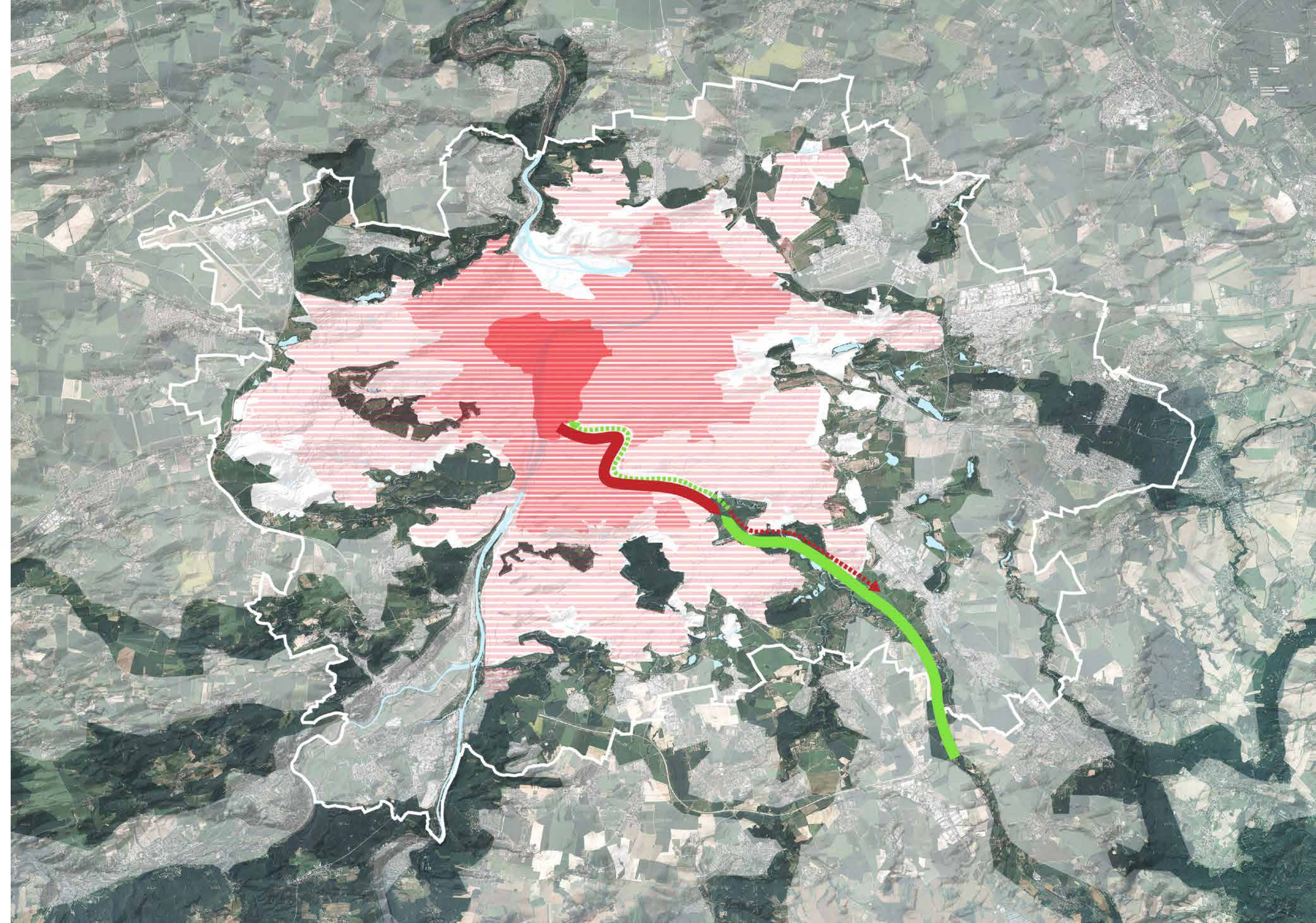

Zelené klíny pronikající do letokruhů města

Sledují vzájemné spolupůsobení a úlohu zeleného pásu (definovaného MPP) a zelenými klíny spojujícími vnější krajinu se strukturami města. Trojmezí jako unikátní nikdy nezastavěná plocha již ve vnitřním prstenci města, přesto v prostorové blízkosti volné krajiny a vnitřního jádra, představuje důležité rozhraní Města a krajiny.

KRAJINA = LANDSCAPE = ZEMĚ + KRAJE = OKRAJE
COUNTRYSIDE = VAZBA NA KONČINU, NA OKRAJ

Obhospodařovaná pole

Chuchle

Kunratice

Neobhospodařovaná půda - "džungle"?

[A3.] ZEMĚDĚLSTVÍ - PLNOHODNOTNÉ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

Všeobecná potřeba a často všemi proklamovaná touha člověka po zeleni stojí v kontrastu k realitě současného stavu krajiny ve městě i mimo něj. Rozšiřování zelených ploch ve městě je oblíbené téma politiků před každými komunálními volbami. Zapomíná se ale na skutečný obsah slova a faktickou funkční náplň, význam a charakter takových ploch. I v Trojmezí se tak téma krajiny ve městě smršlo do hesla: Zeleň nebo Beton.

Proměny užívání krajiny

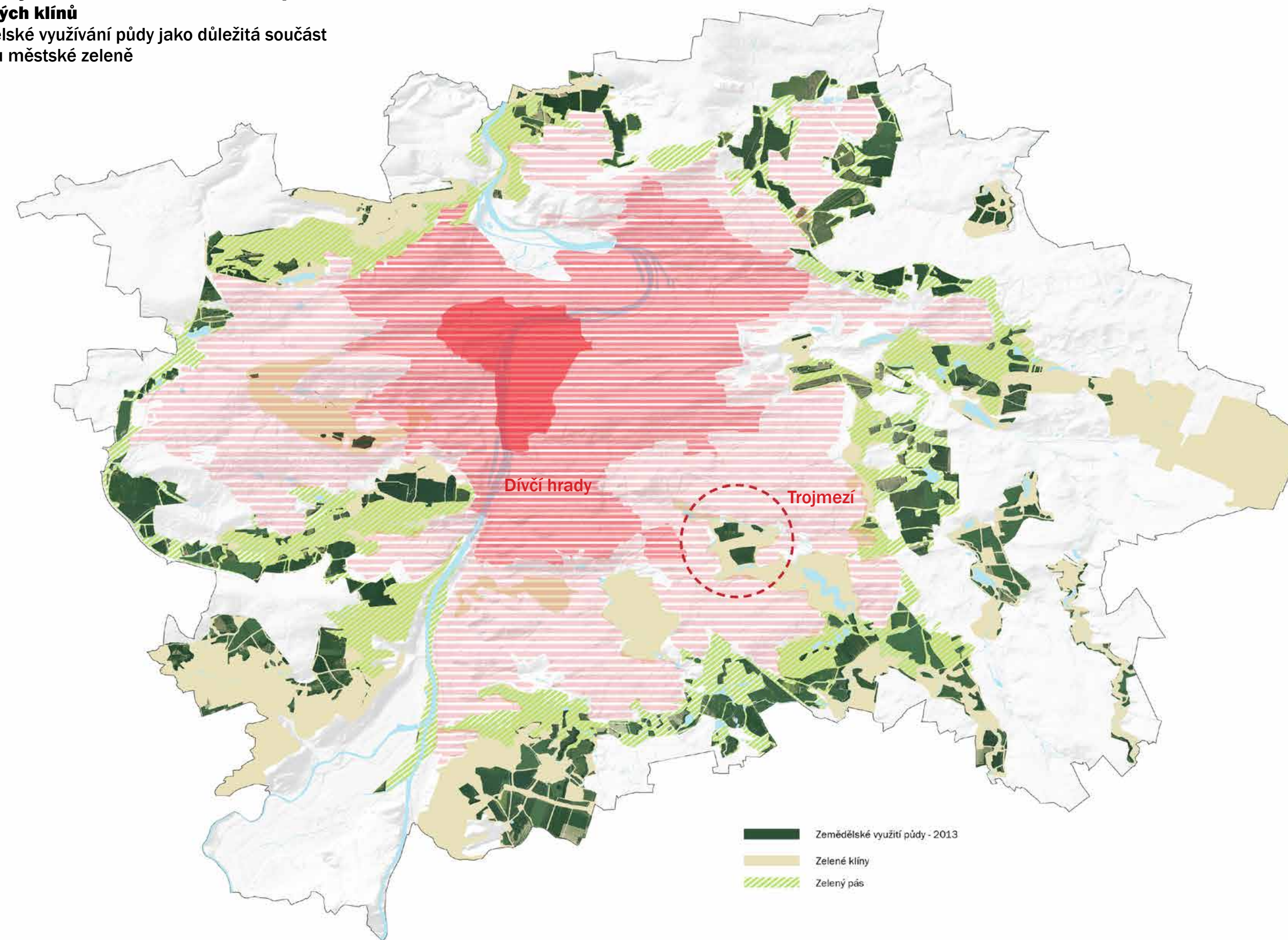
Dnešní krajina se významně mění. Na dědictví kulturní krajiny z počátku 20. století v podobě parků (okrašlovací spolky apod.) navazuje krajina rozpadající se v nekonečných sídelních kaších, fragmentovaná silnicemi, neudržovaná a degradovaná. Jiří Sádlo tuto krajinu označuje výrazem "nová divočina".

Taková krajina však krom přírodovědeckých hodnot z kulturně antropologického hlediska příliš mnoho pozitivního nepřináší. Spíše naopak. Přináší chaos, neuchopitelnost a neumožňuje člověku se s takovou krajinou stotožnit, přijmout ji za svou a následně se o ni starat.

"Dnešní stav je výsledkem toho, když se nechá příroda půl století na pokoji. Ovšem pozor, taková strategie nezahovávání je právě specifickou zvláštností současnosti - ve vnitřních Čechách se přece příroda zásadně nenechávala na pokoji přinejmenším od neolitu."

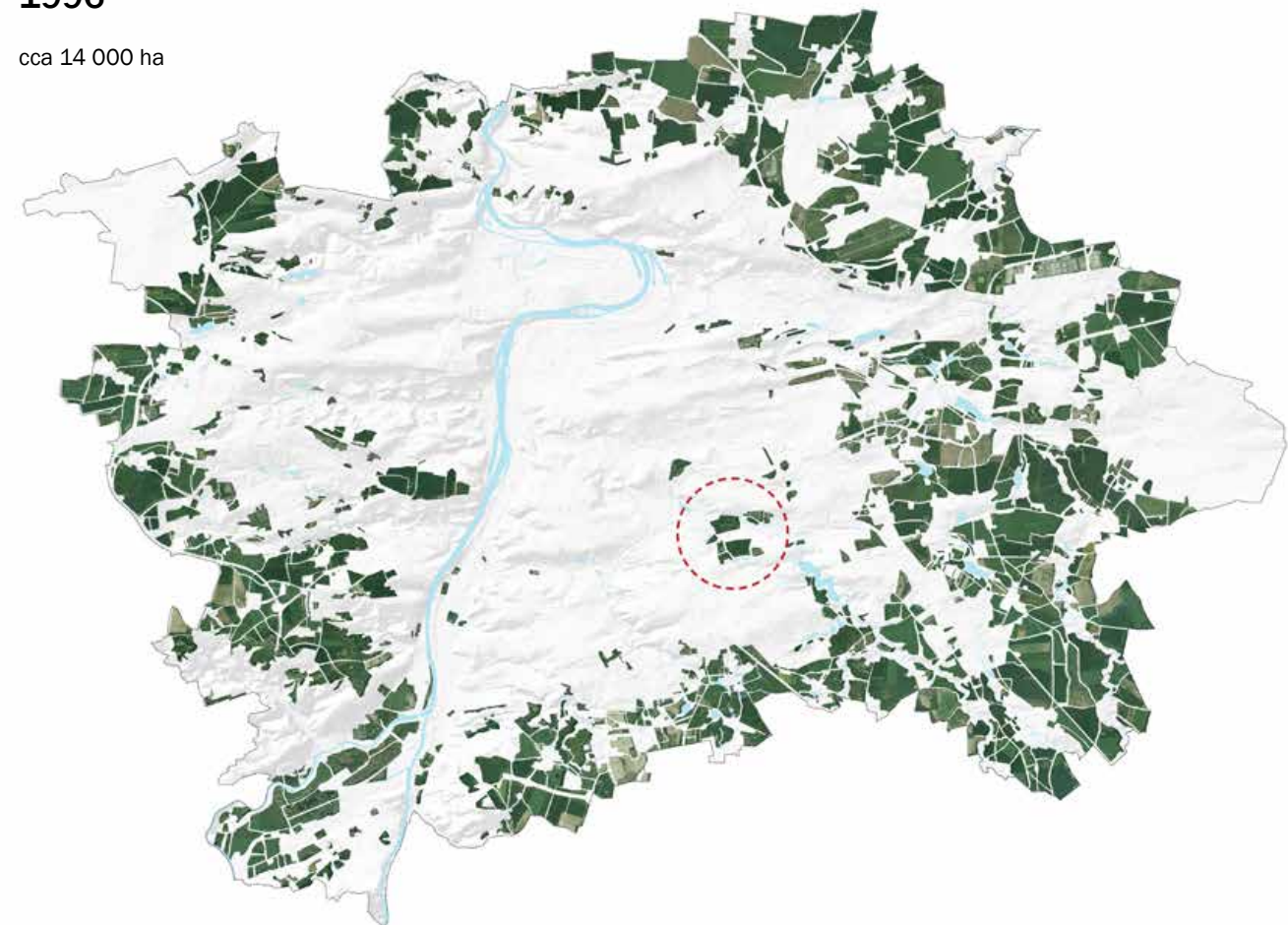
Jiří Sádlo: Krajina pražského eastendu, 2001

Funkční využití a udržitelnost zeleného pásu a zelených klínů Zemědělské využívání půdy jako důležitá součást systému městské zeleně

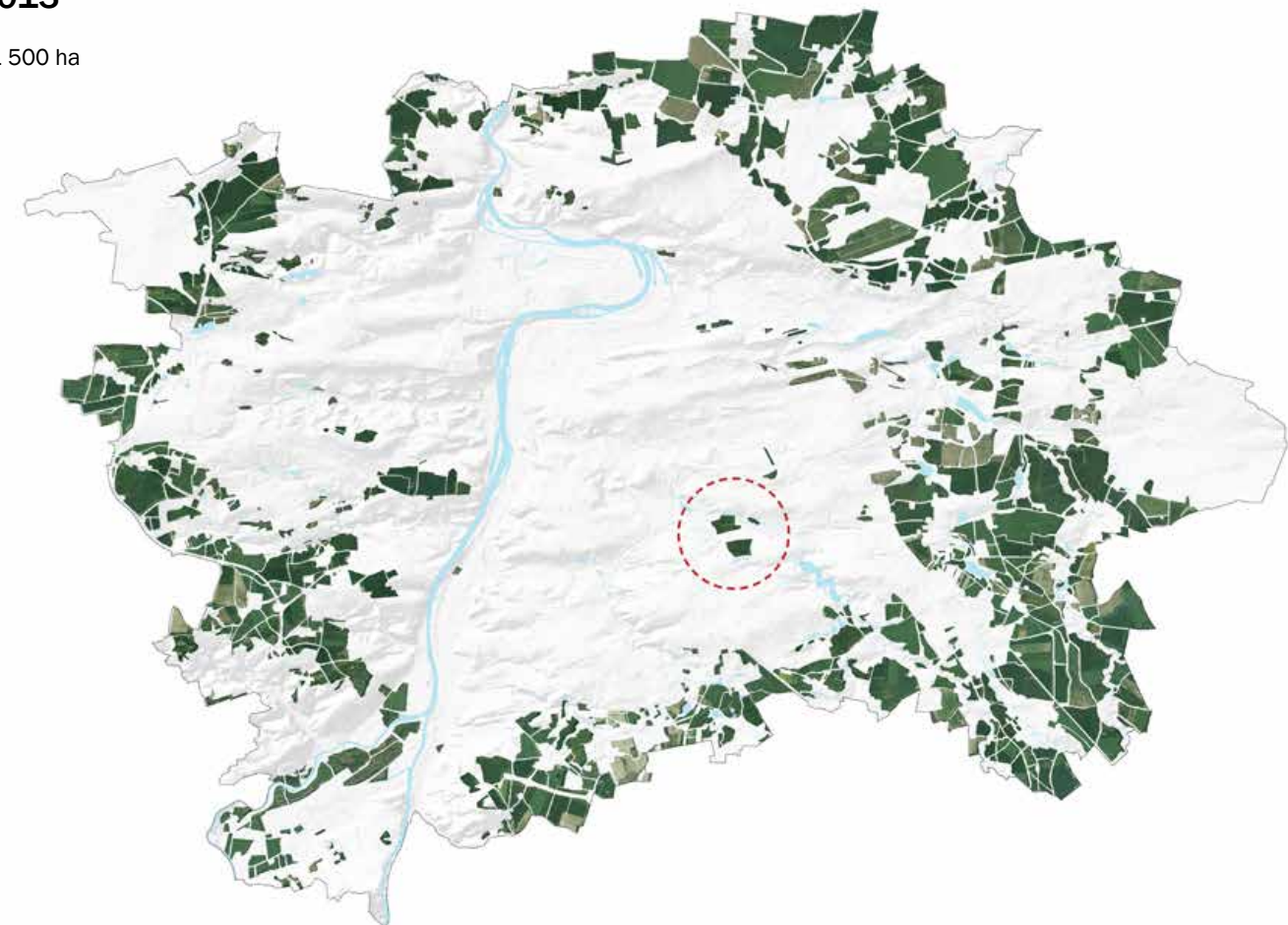
Obhospodařované plochy (pole, louky)
1996

cca 14 000 ha

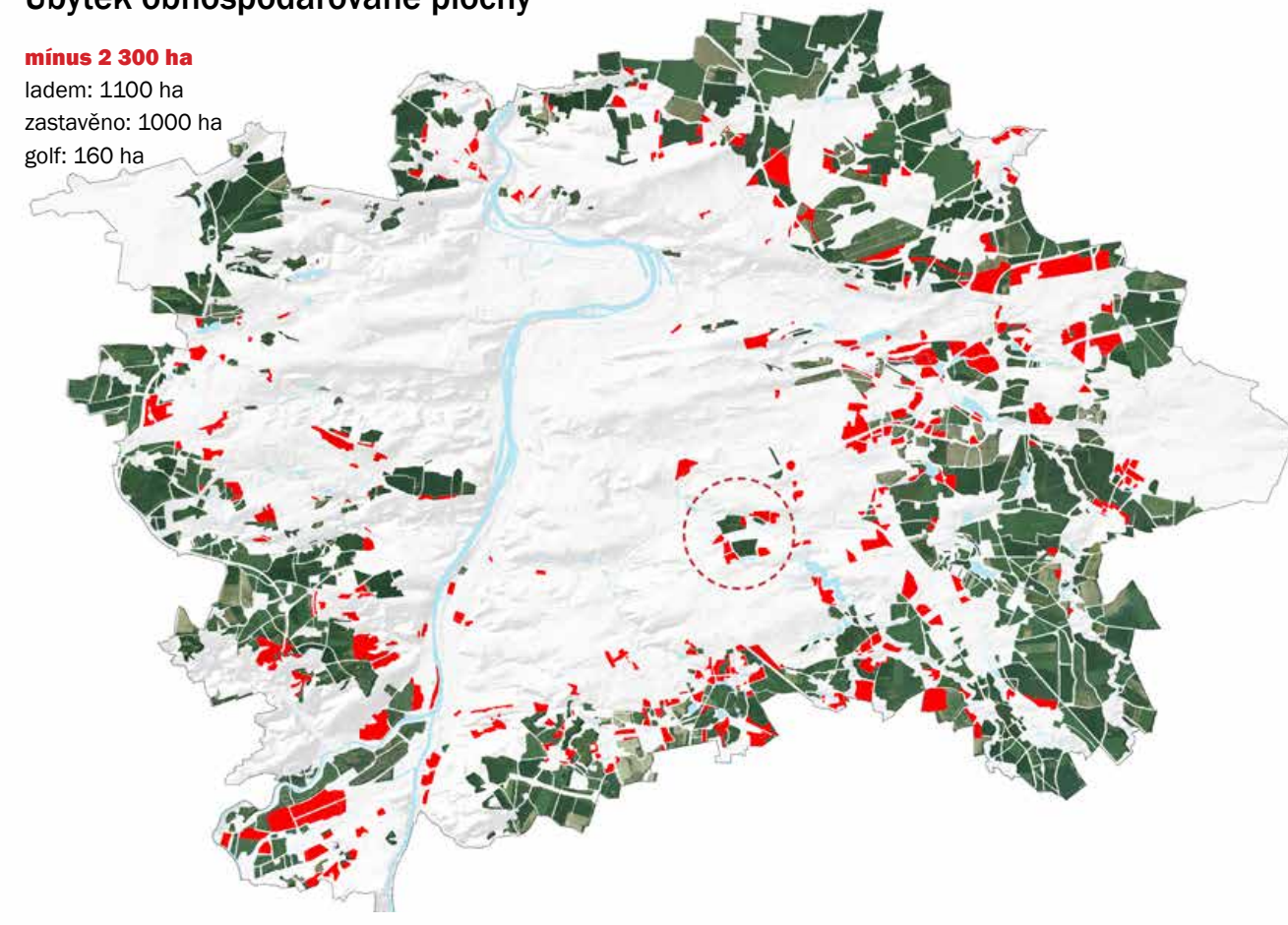
Obhospodařované plochy (pole, louky)
2013

11 500 ha

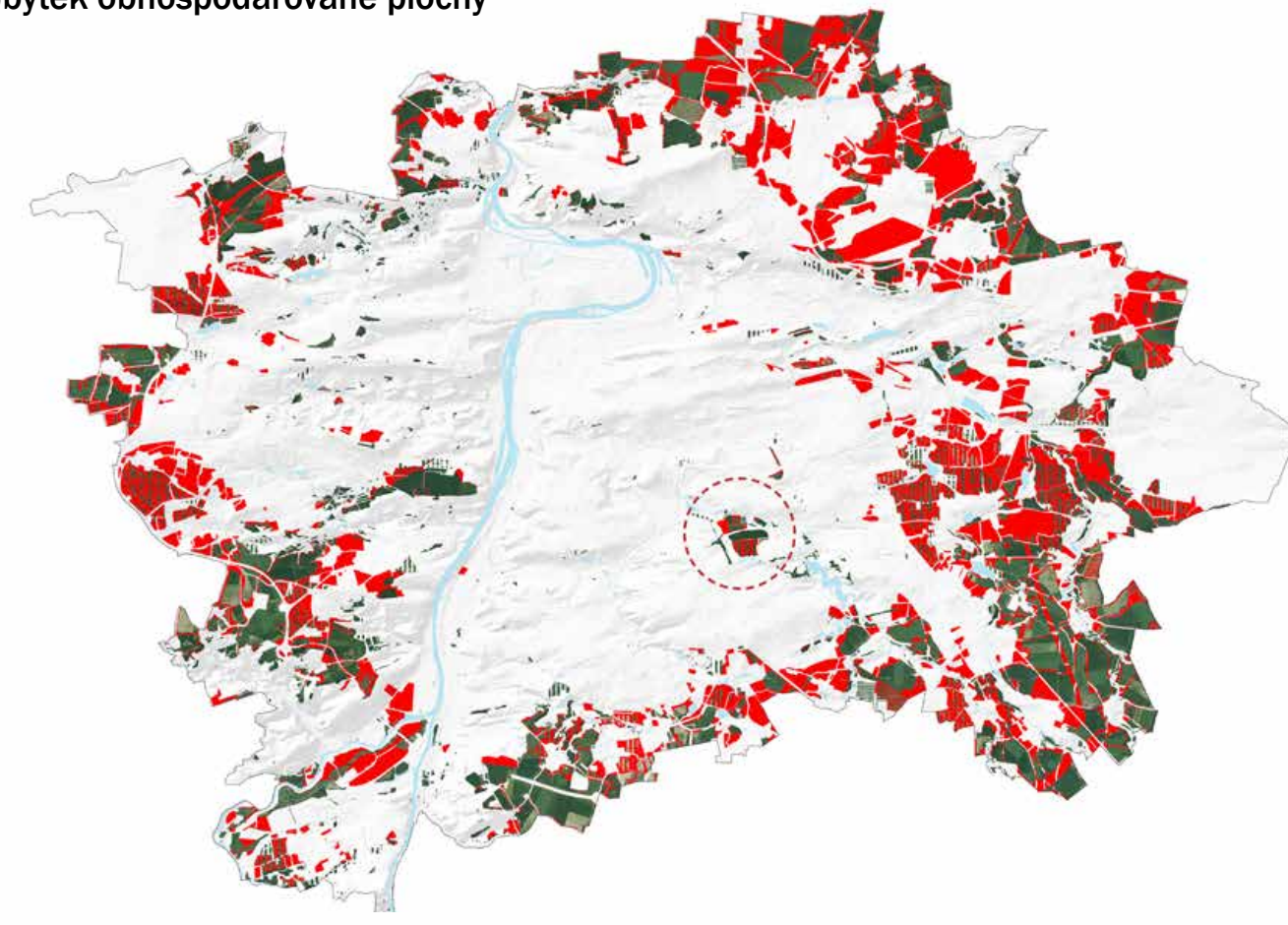

1996 - 2013
Úbytek obhospodařované plochy

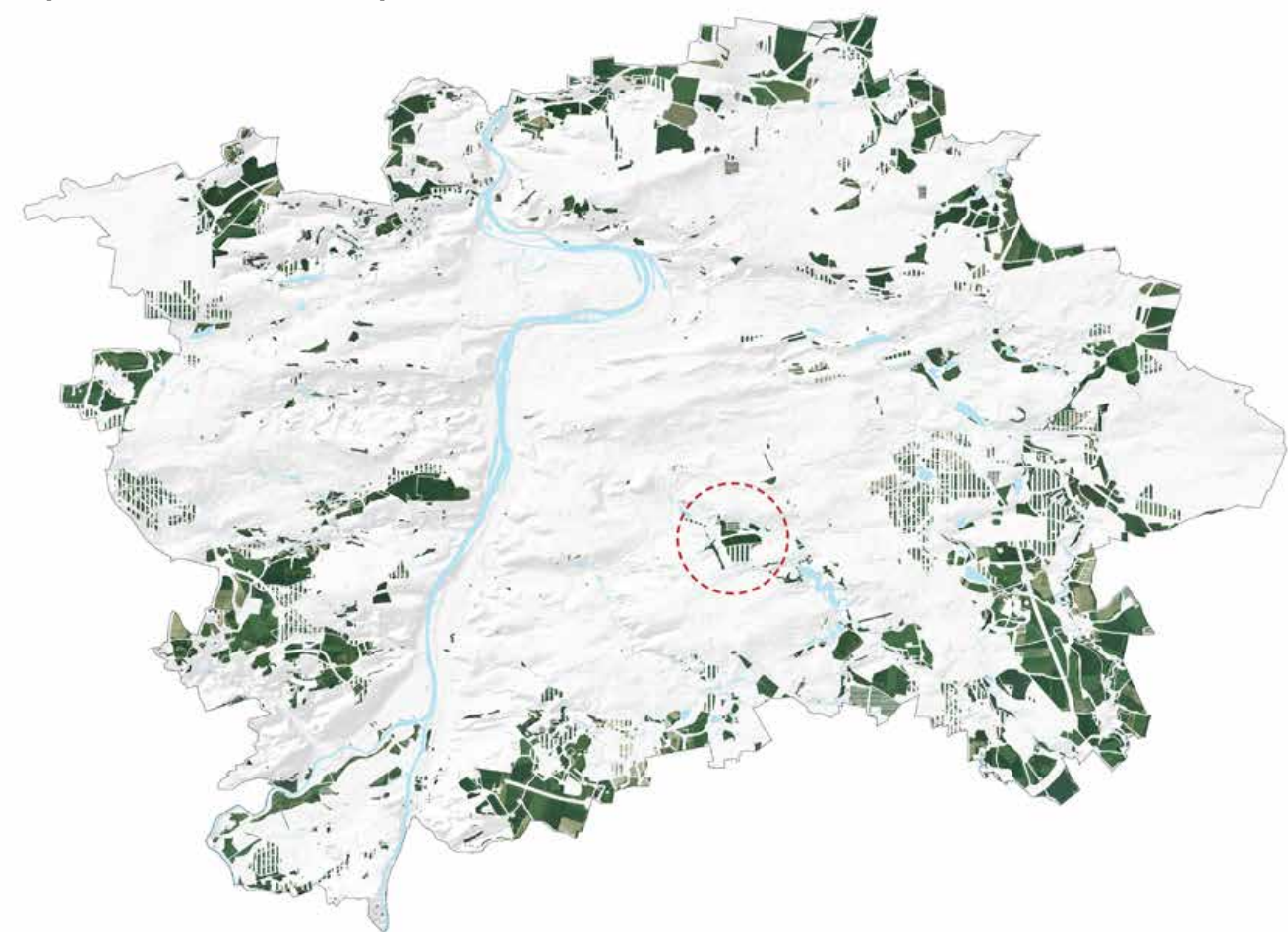
minus 2 300 ha
ludem: 1100 ha
zastavěno: 1000 ha
golf: 160 ha

2013 - realizace platného ÚP
Úbytek obhospodařované plochy

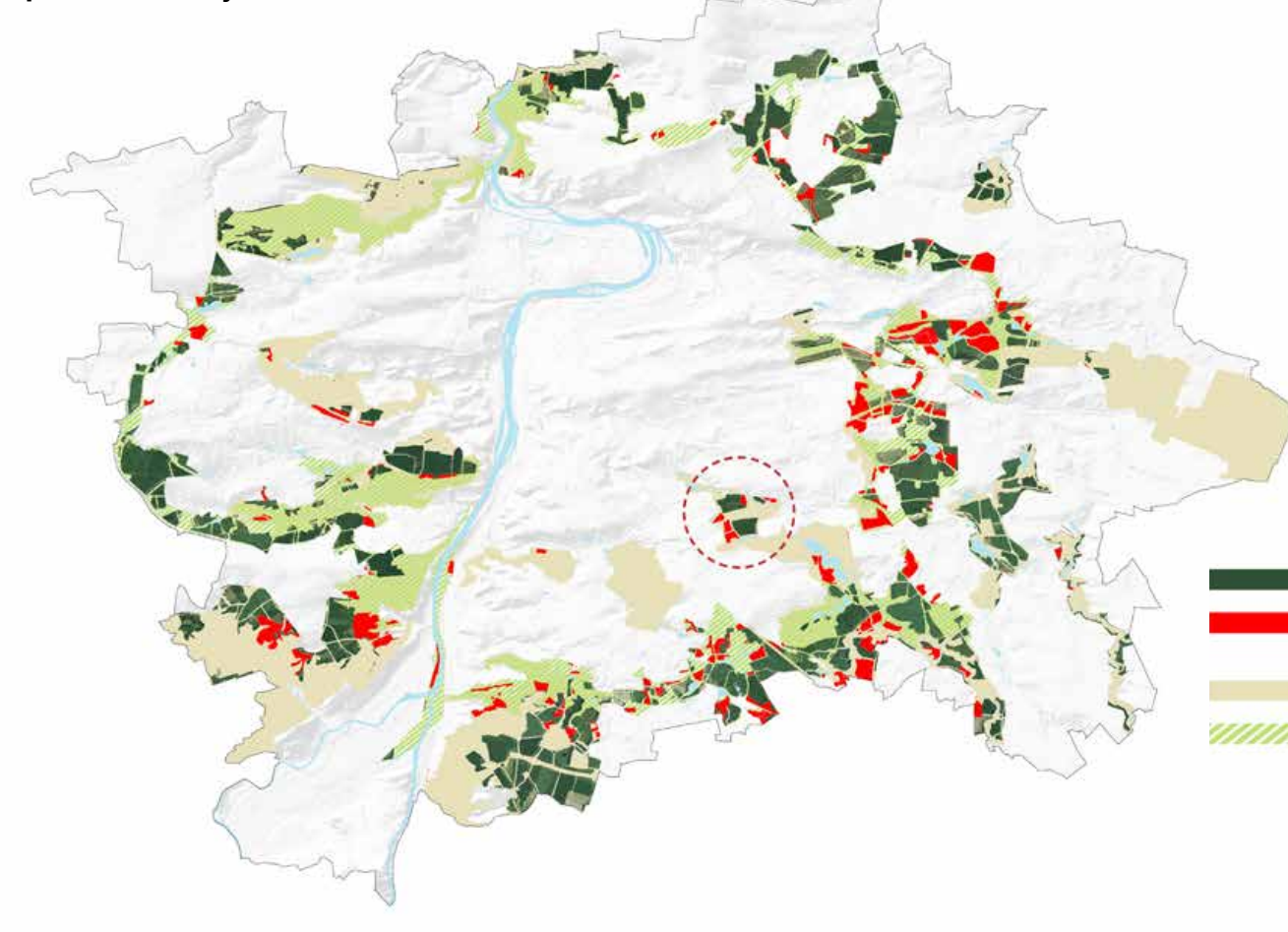

Obhospodařované plochy (pole, louky)
potenciální realizace platného ÚP

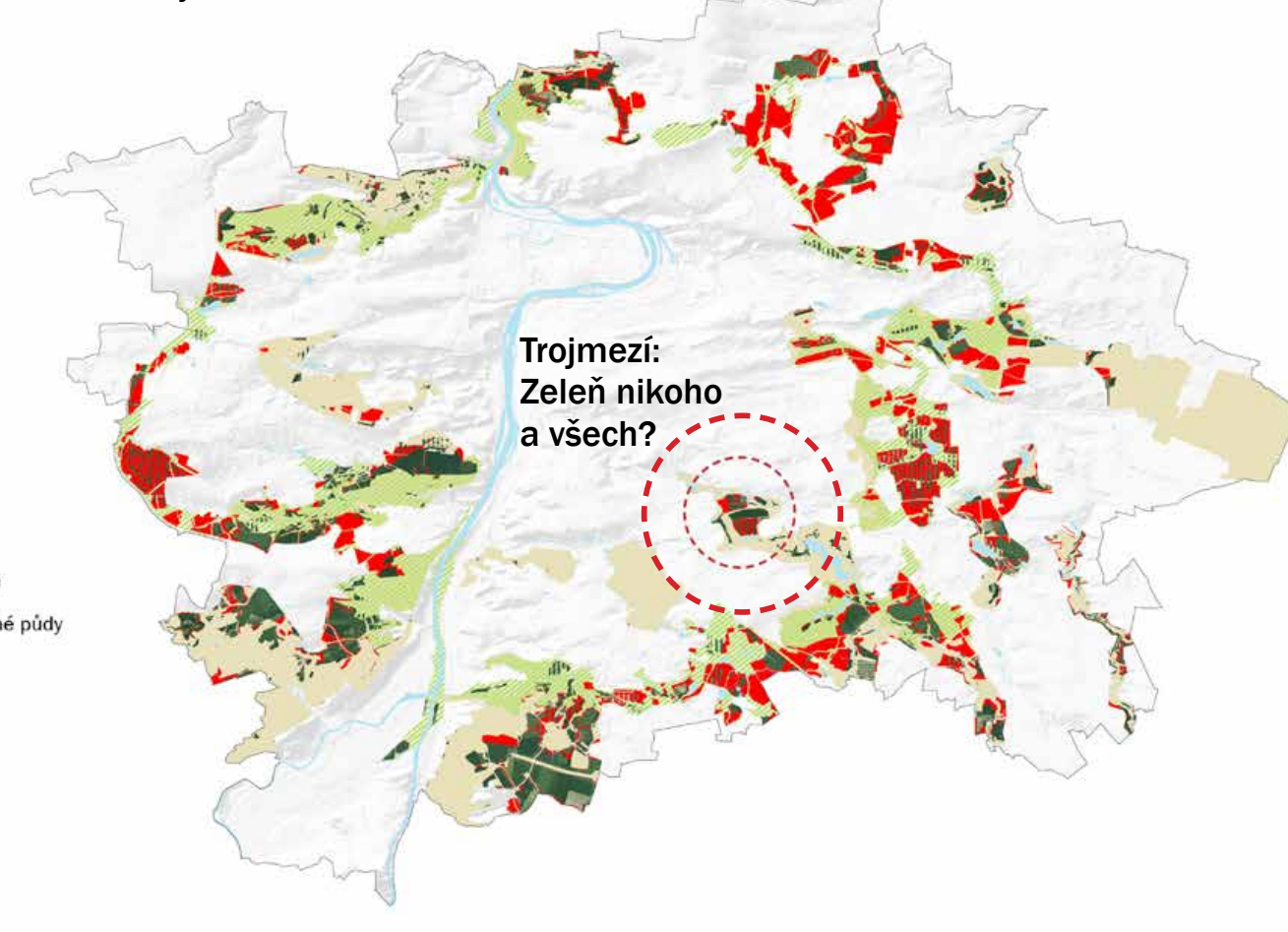

Aniž si to uvědomujeme, obhospodařování zemědělských ploch ve městě se pomalu stává minulostí. Postačí jednoduché srovnání množství obhospodařovaných ploch v roce 1996 a v současnosti.

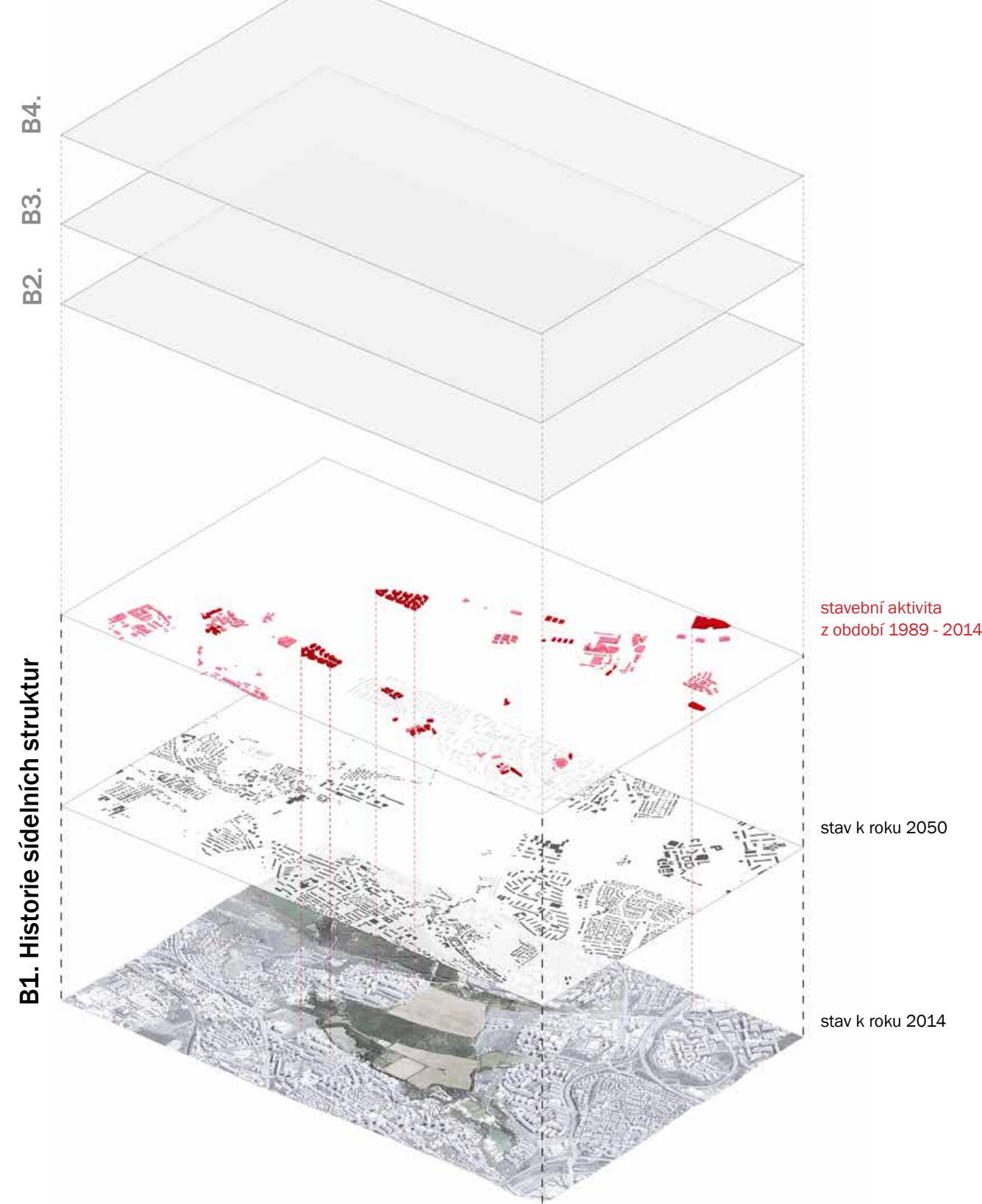
Úbytek obhospodařované plochy v hranicích zeleného pásu a zelených klínů

Úbytek obhospodařované plochy v hranicích zeleného pásu a zelených klínů

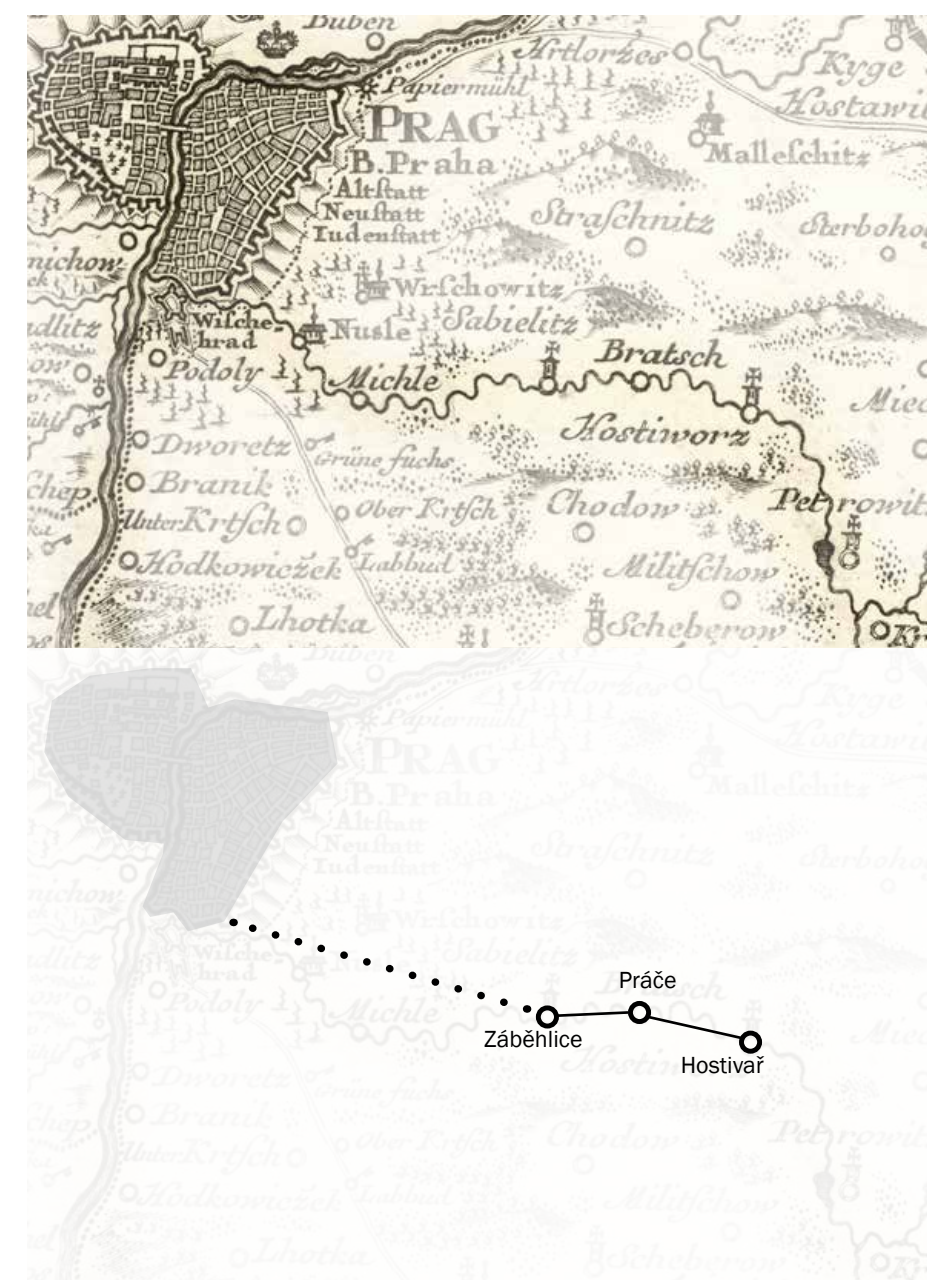
- Obhospodařovaná půda
- Úbytek obhospodařované půdy
- Zelené klíny
- Zelený pás

[B1.] HISTORIE SÍDELNÍCH STRUKTUR

01. Müllerovo mapování - 1716

Zemědělské vsi Záběhlice, Práče a Hostivař jsou přirozeně autonomní sídelní jednotky.

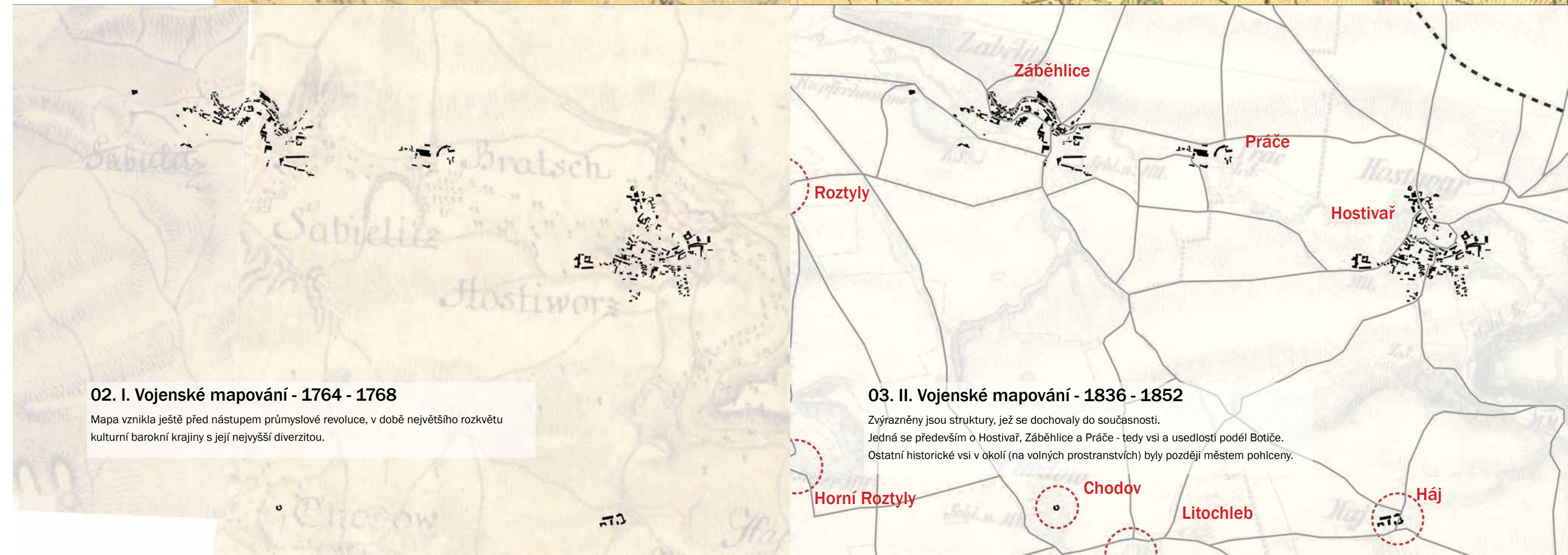

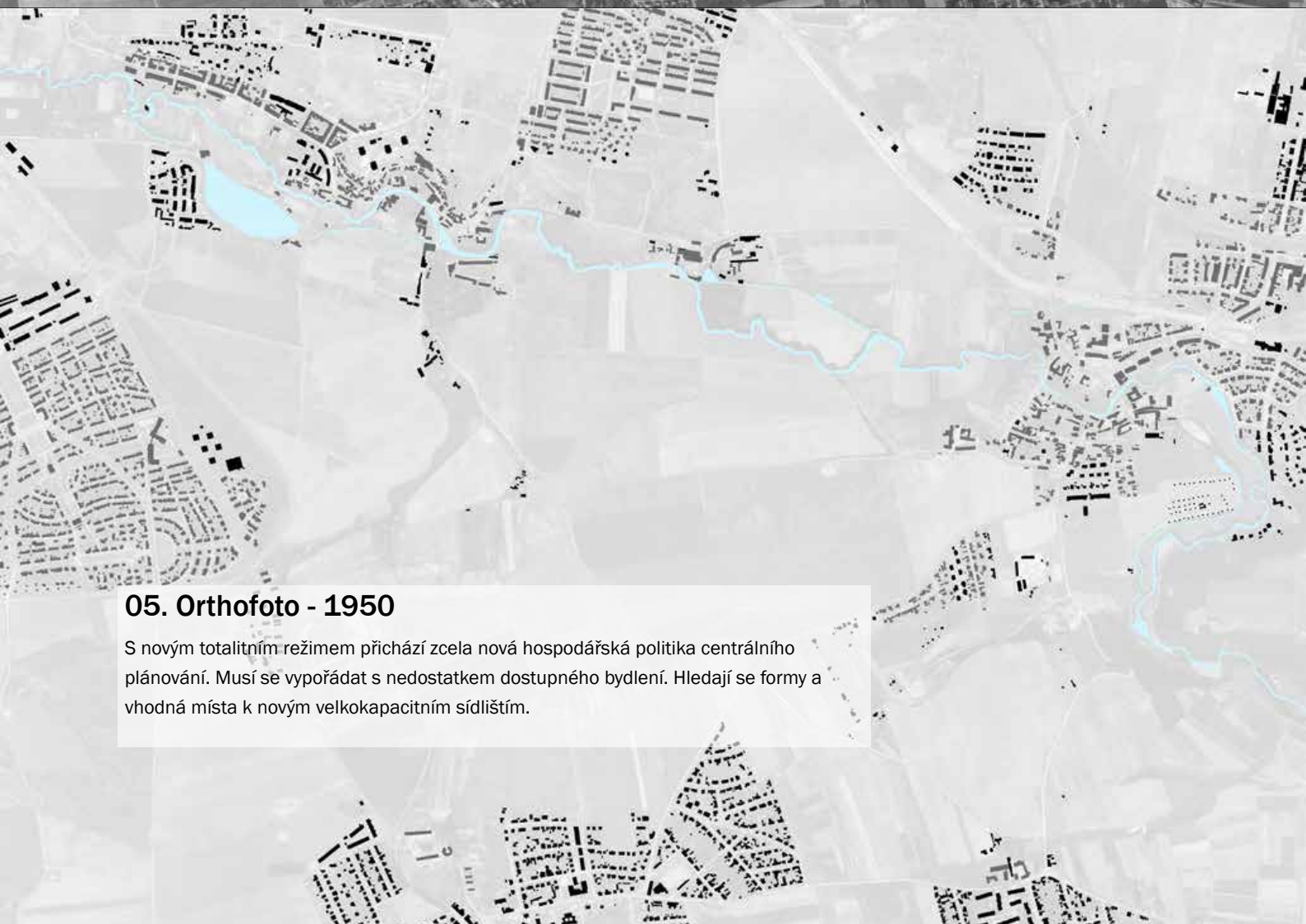
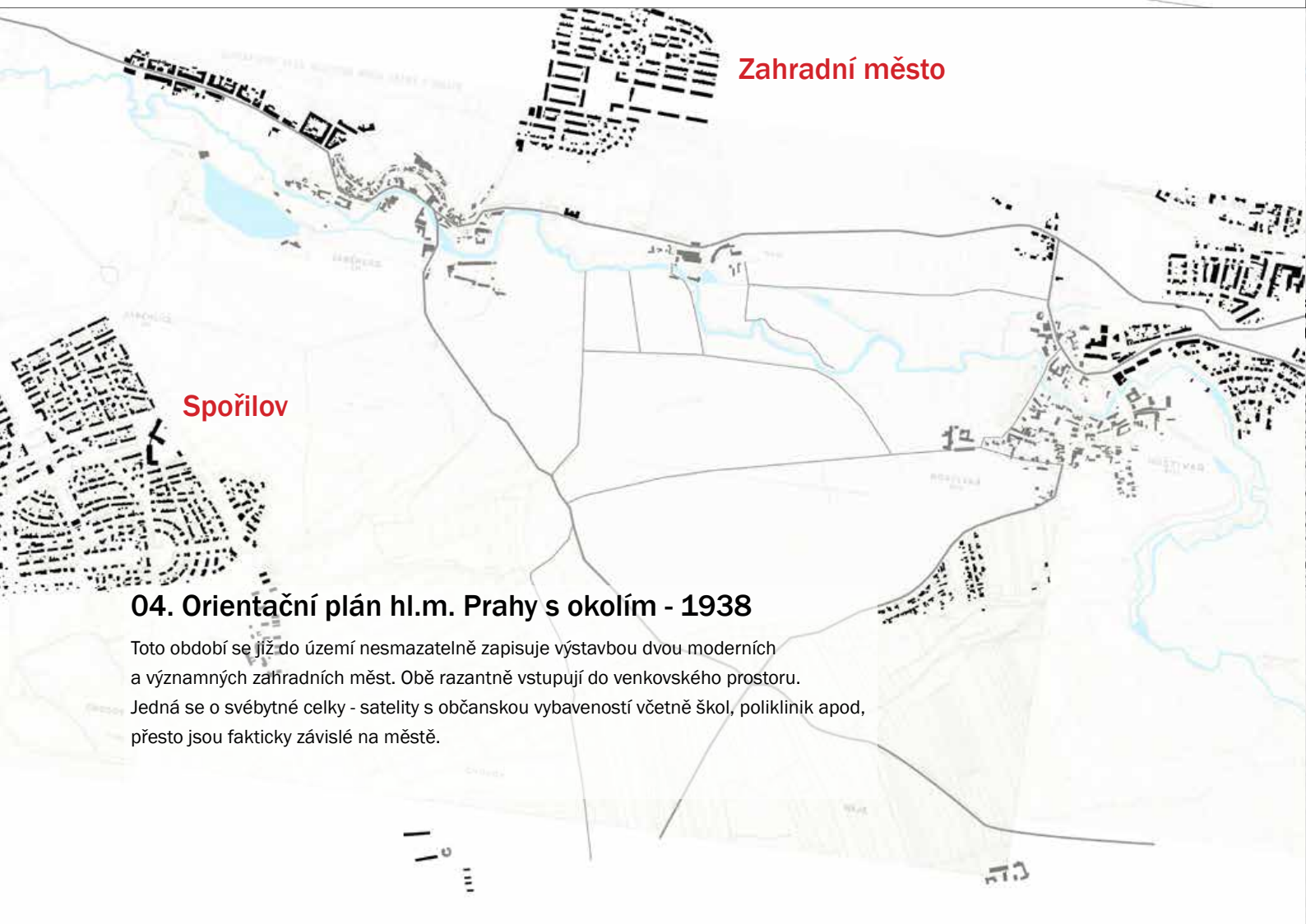
02. I. Vojenské mapování - 1764 - 1768

Mapa vznikla ještě před nástupem průmyslové revoluce, v době největšího rozkvětu kulturní barokní krajiny s její nejvyšší diverzitou.

03. II. Vojenské mapování - 1836 - 1852

Zvýrazněny jsou struktury, jež se dochovaly do současnosti. Jedná se především o Hostivař, Záběhlice a Práče - tedy vsi a usedlosti podél Botiče. Ostatní historické vsi v okolí (na volných prostranstvích) byly později městem pohlceny.

04. Orientační plán hl.m. Prahy s okolím - 1938

Toto období se již do území nesmazatelně zapisuje výstavbou dvou moderních a významných zahradních měst. Obě razantně vstupují do venkovského prostoru. Jedná se o svěbytné celky - satelity s občanskou vybaveností včetně škol, poliklinik apod, přesto jsou fakticky závislé na městě.

Zahradní město

Spořilov

06. Výstavba sídlišť (panelových) - 80. léta

Nejrozsáhlejší stavební činnost území zaznamenalo v období od konce 60. let (sídliště Spořilov) až po realizaci gigantického sídliště Jižního města. Ač byla velká část Trojmezí v územní plánu z 60. let určena jako "obytné území souvislé zástavby", k jejímu zastavění nedošlo. K realizaci Jižního města totiž plánovači potřebovali mnohem rozsáhlejší k tomu účelu vhodné území. Shodou okolností a dílem náhody tak město Trojmezí vynechalo.

"Urbanizace není jenom změna v rozmístění obyvatelstva v prostoru. Jde zároveň o změnu v organizaci celé společnosti, změnu ve vztazích mezi sociálními vrstvami, změnu v uspořádání územní správy apod."

Urbanizace českých zemí za socialismu - Jiří Musil

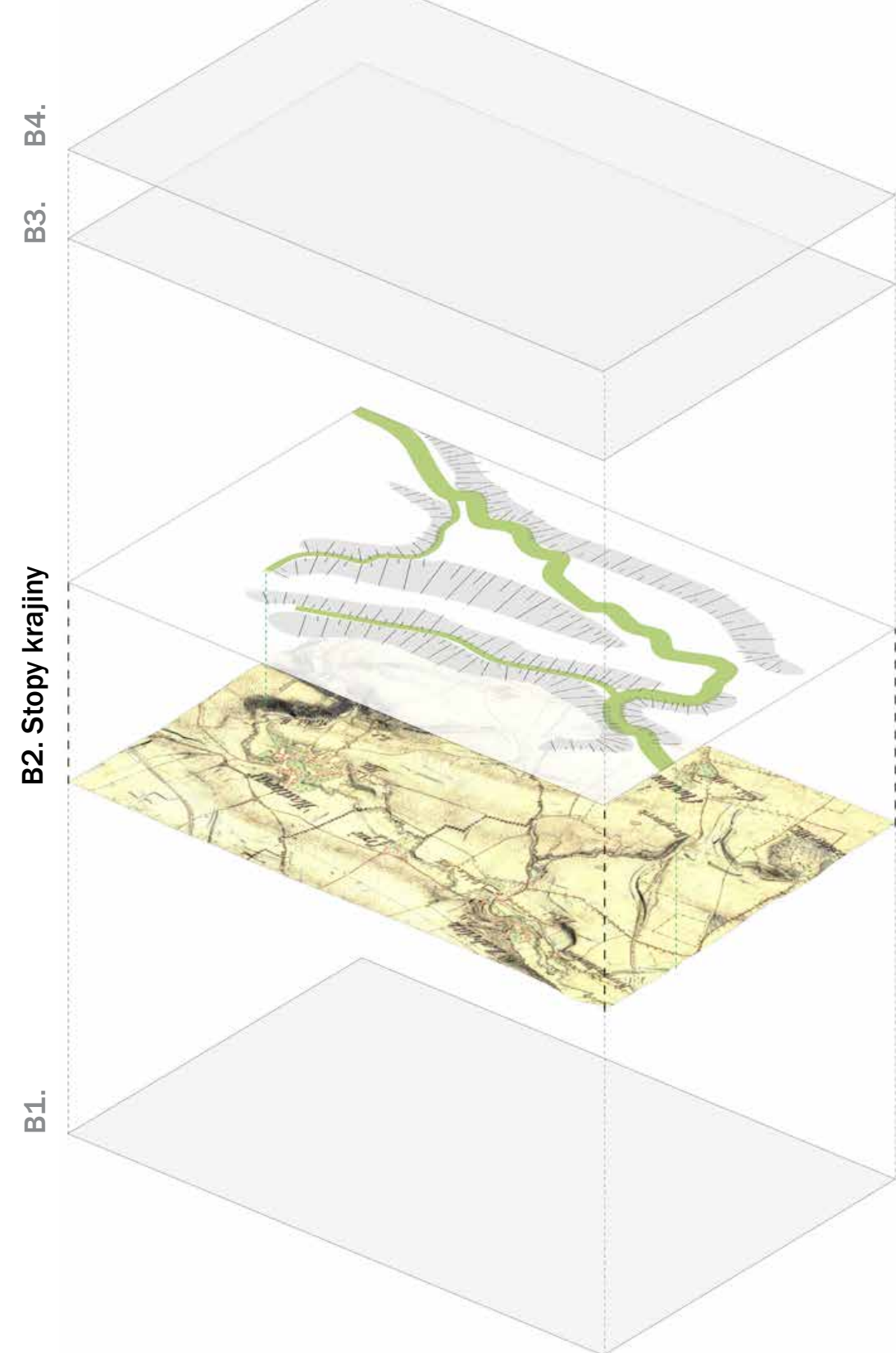

07. Od revoluce po současnost

- Stavby z období 1989 - 2003
- Stavby z období 2003 - 2014

Ve srovnání s minulostí je území stále méně udržováno. Přesto mu ochránci z Toulcova dvora dávají novou naději a smysl. Trojmezí je vystaveno spekulacím a tlakům developerů, oslabující fakt zkorumpované samosprávy. K největším změnám dochází na volných okrajích Trojmezí. Sídliště Kulatý Chodovec dokonce celým objemem rezolutně vstupuje dovnitř. Tyto nekoncepční zásahy, většinou realizované na základě změny ÚP jsou samozřejmě nenávratné. Navrhují se vůči tomuto postupu - parazitování na krajině vymezit.

B2. Stopy krajiny

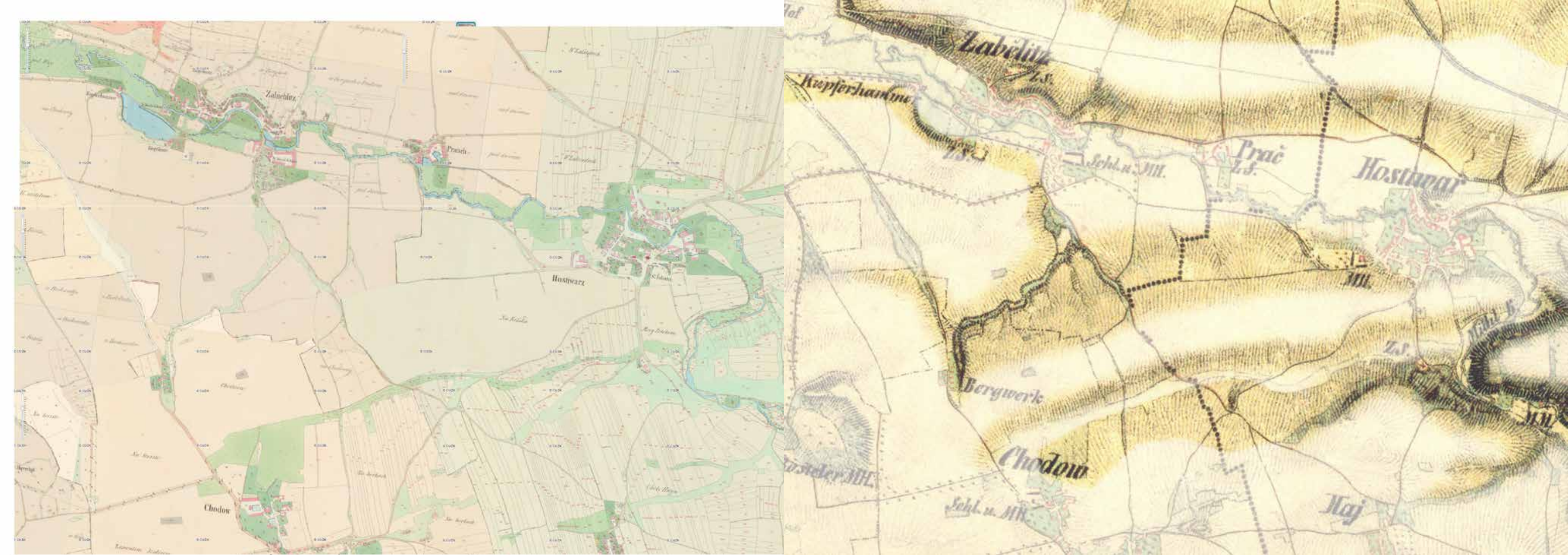
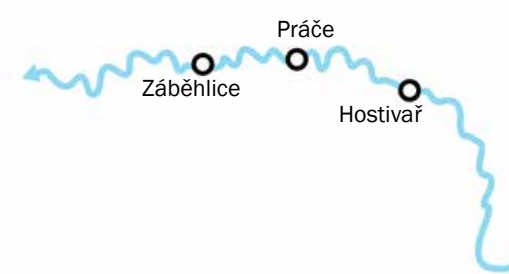
Chrakteristické rasy krajiny

Stabilní katastr

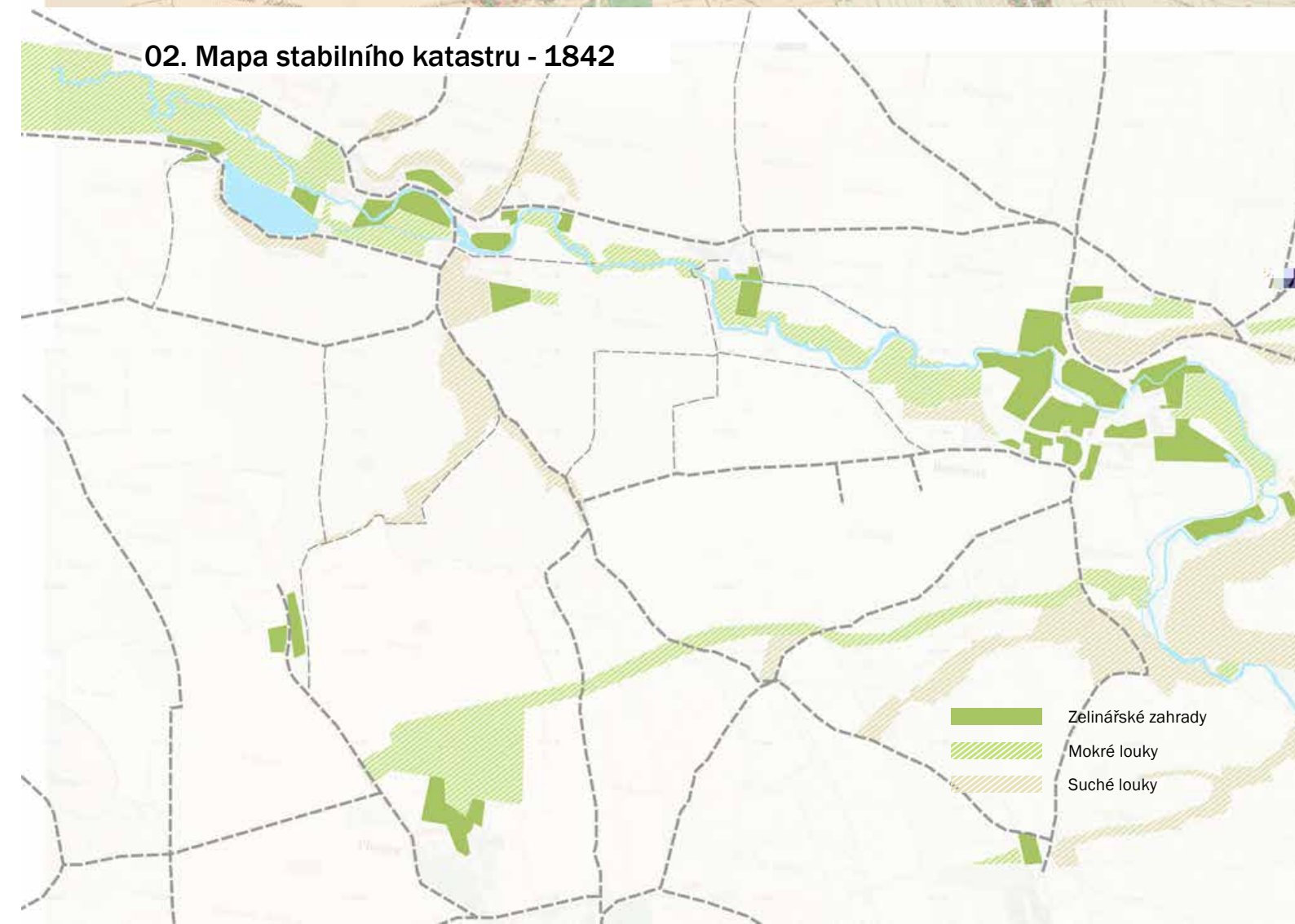
[B2.] STOPY KRAJINY

01. Müllerovo mapování - 1716

Viditelný význam je na mapě přisuzován potoku Botič a na něj navěšených zemědělských vsí (Záběhlíce, panství Práče, Hostivař).

02. Mapa stabilního katastru - 1842

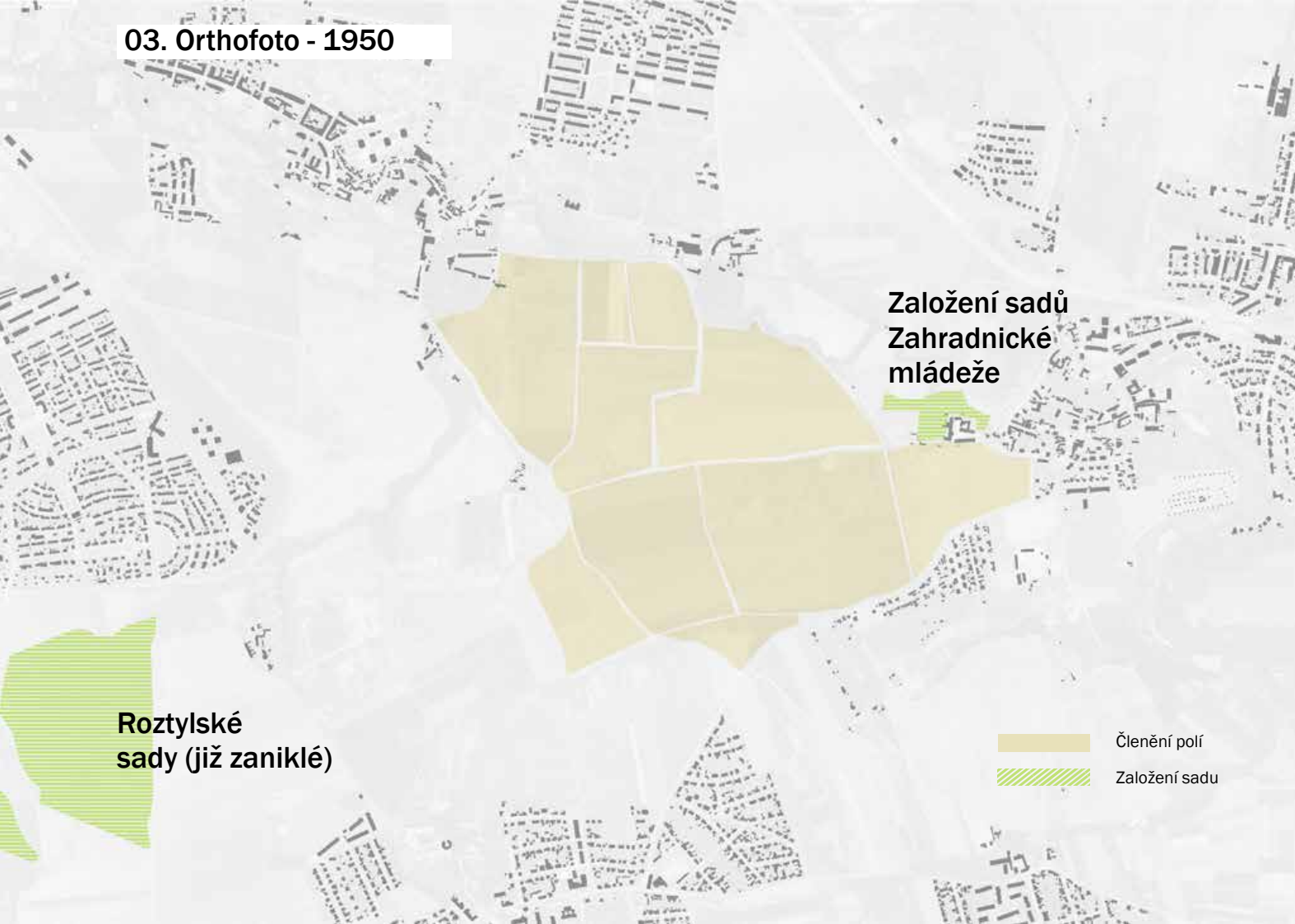
03. II. Vojenské mapování - 1836 - 1852

Promítám výrazné morfologické rasy krajiny - paty svahů, svahy, jejich hřebeny.

03. Orthofoto - 1950

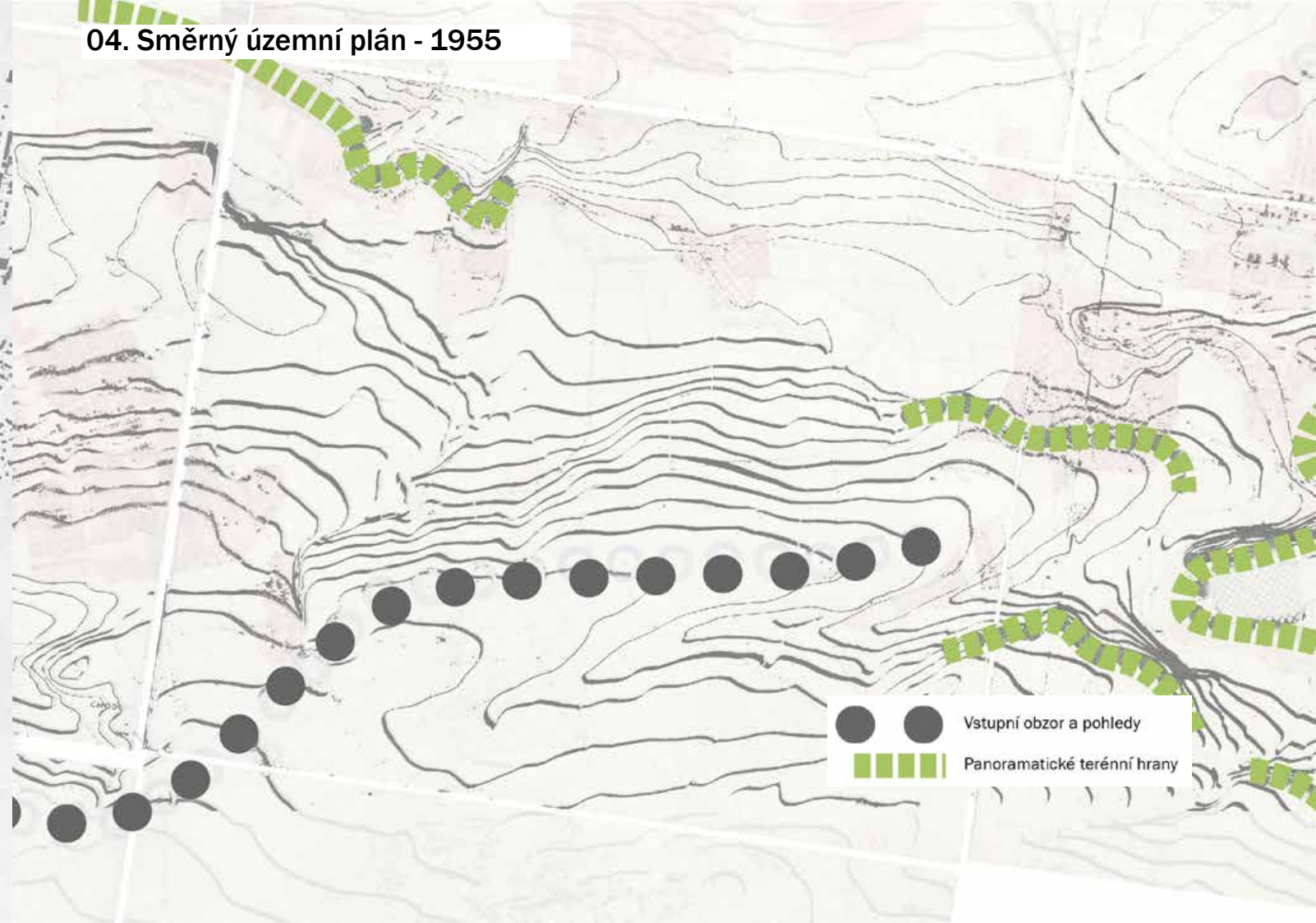
Roztylské sady (již zaniklé)

Založení sadů
Zahradnické mládeže

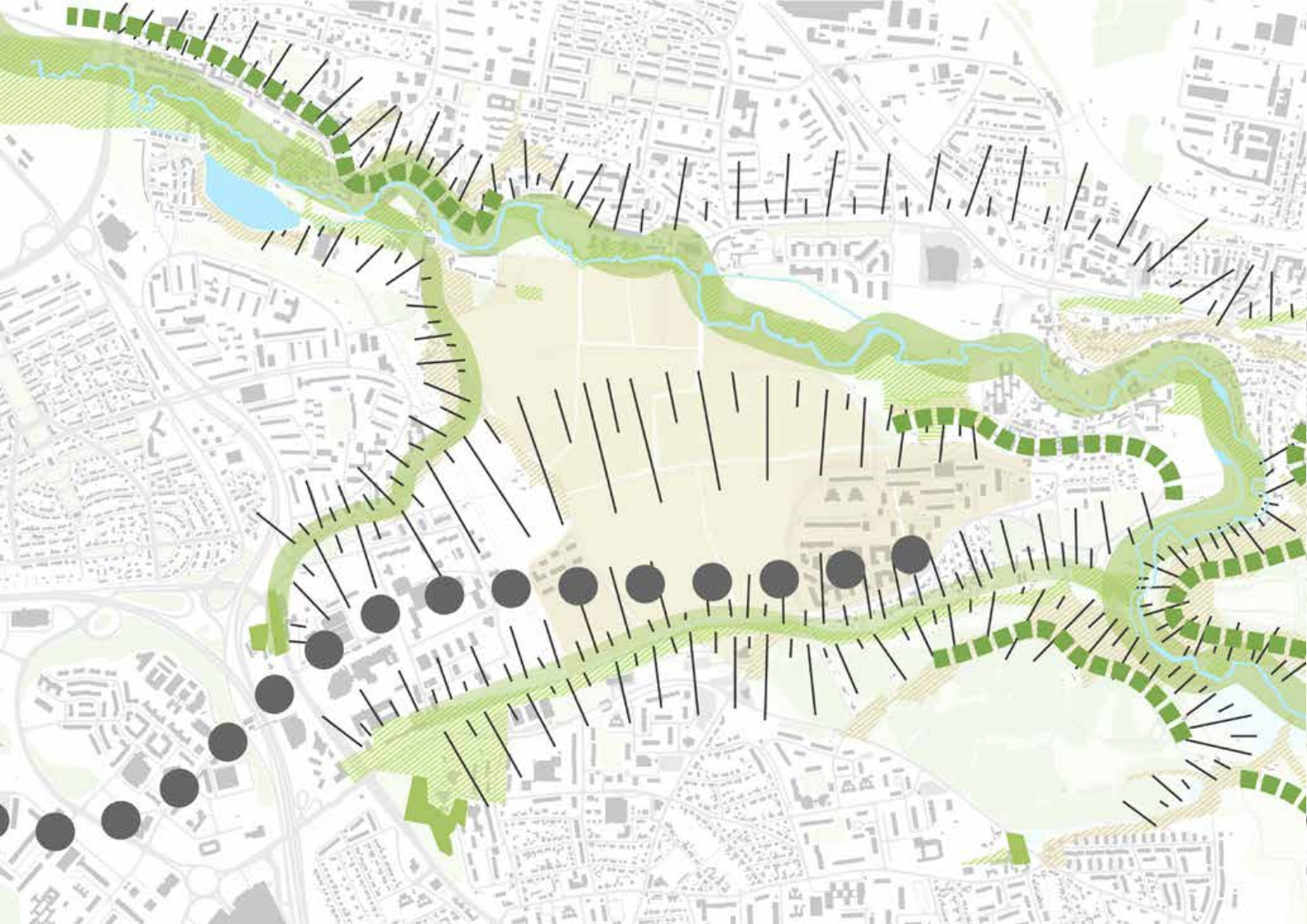
Členění polí
Založení sadu

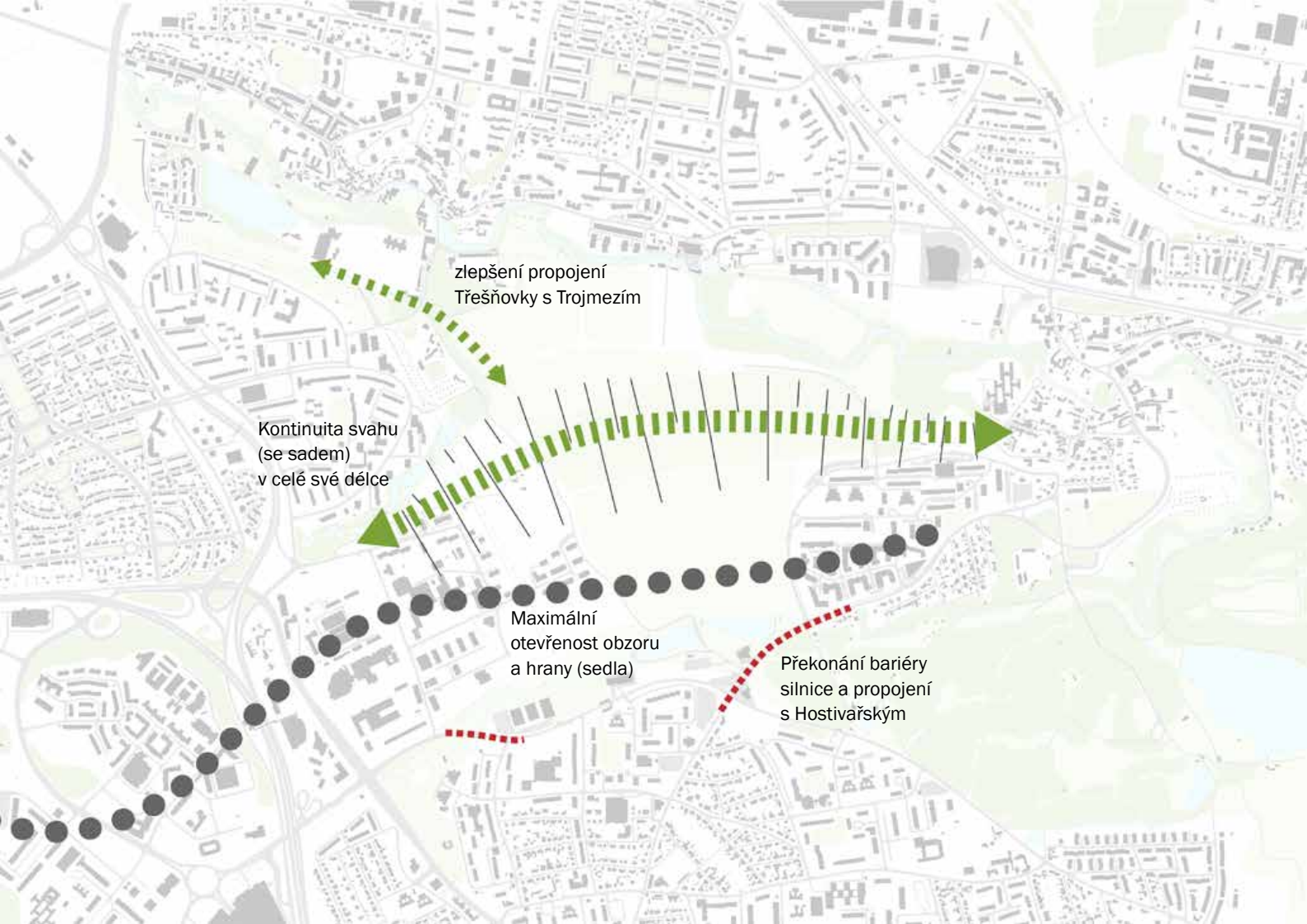
04. Směrný územní plán - 1955

Vstupní obzor a pohledy
Panoramatické terénní hrany

Promítnutí vybraných vrstev krajiny na současný stav

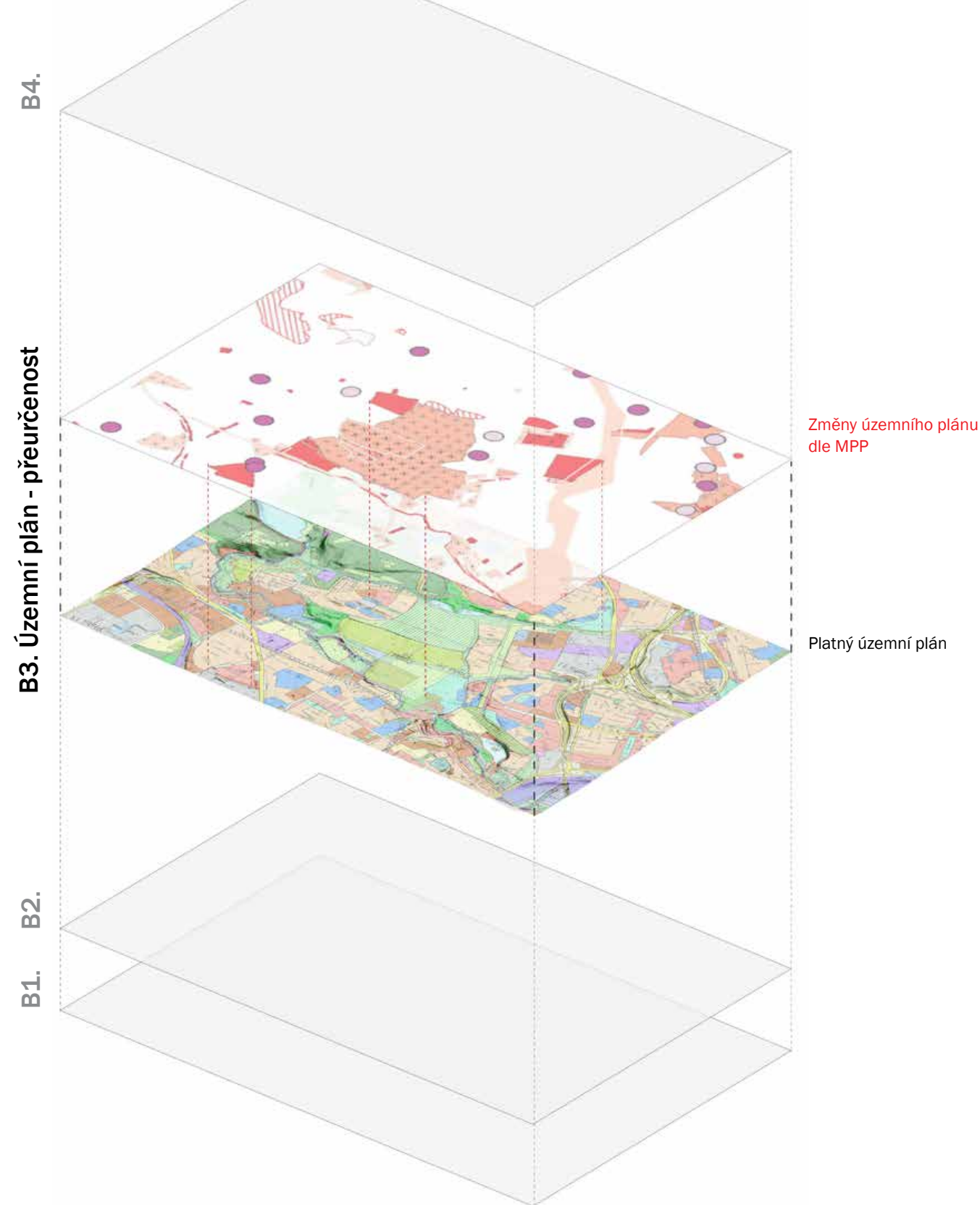
Současný stav a možná zlepšení na základě historických krajinných stop

zlepšení propojení
Třešňovky s Trojmezím

Kontinuita svahu
(se sadem)
v celé své délce

Maximální
otevřenost obzoru
a hrany (sedla)

Překonání bariéry
silnice a propojení
s Hostivařským

[B3.] ÚZEMNÍ PLÁN - PŘEURČENÝ PLÁN

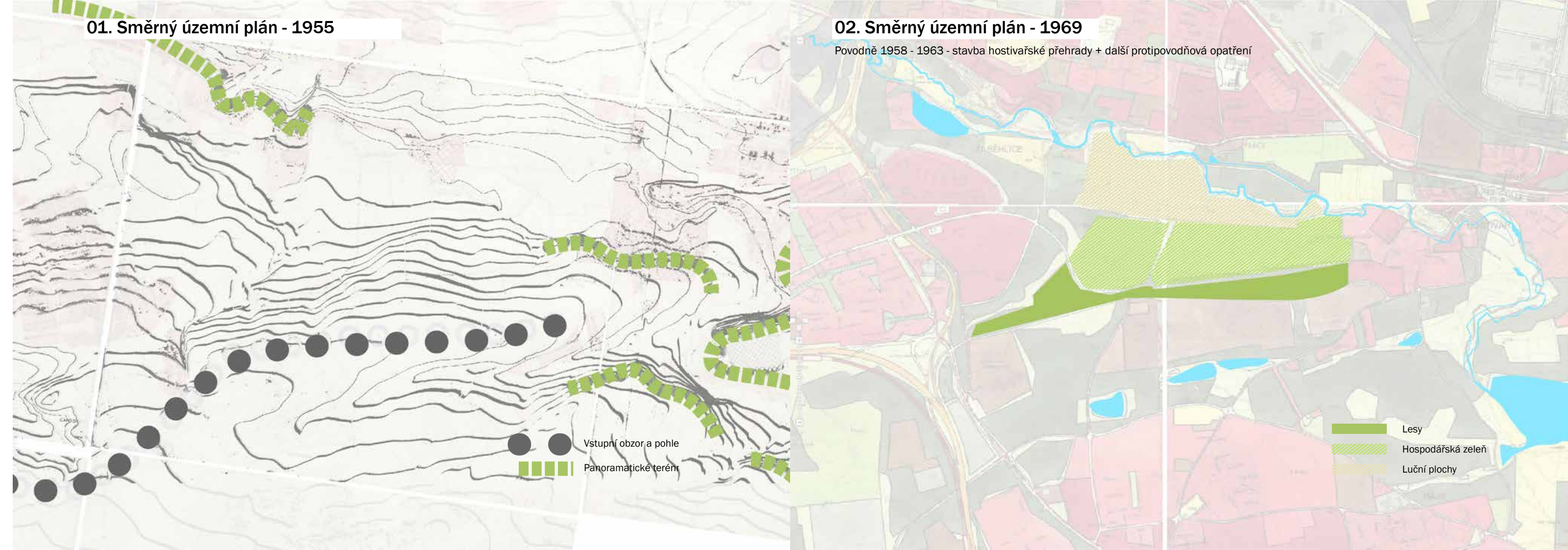
Forma územního plánu doznala od prvního směrného územního plánu po ten současných viditelných změn. Jednou ze změn je komplikovanější funkční členění území a potlačení strukturálního členění města.

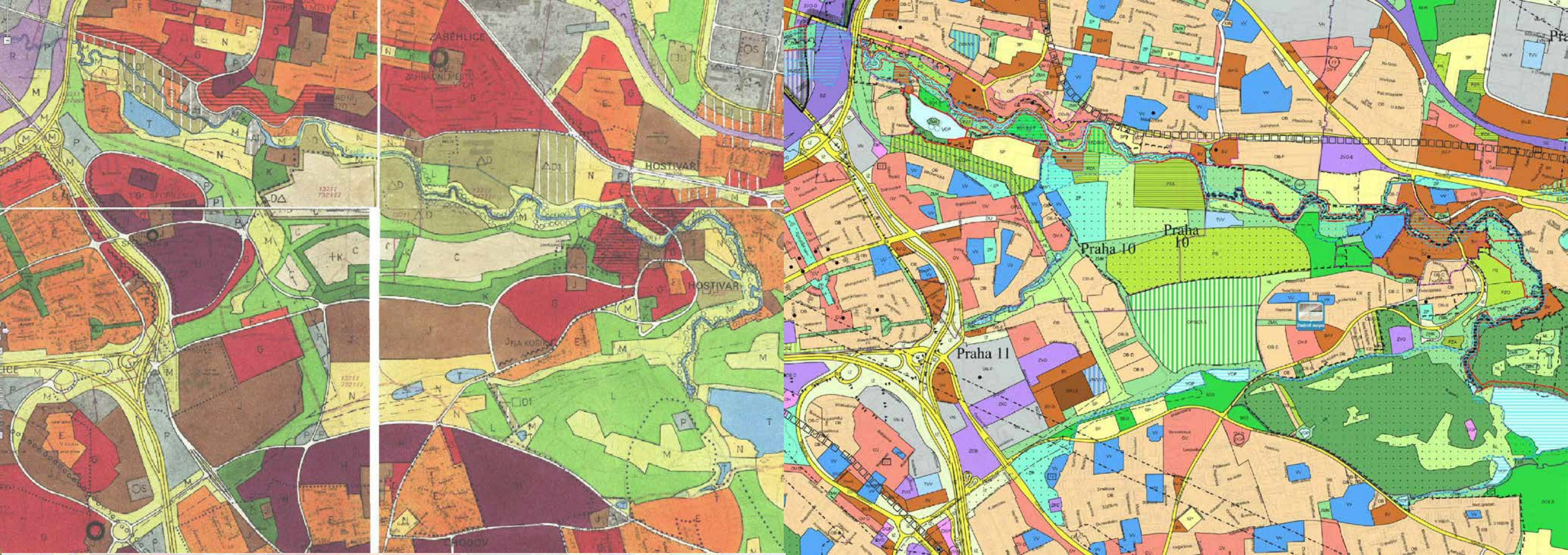

01. Směrný územní plán - 1955

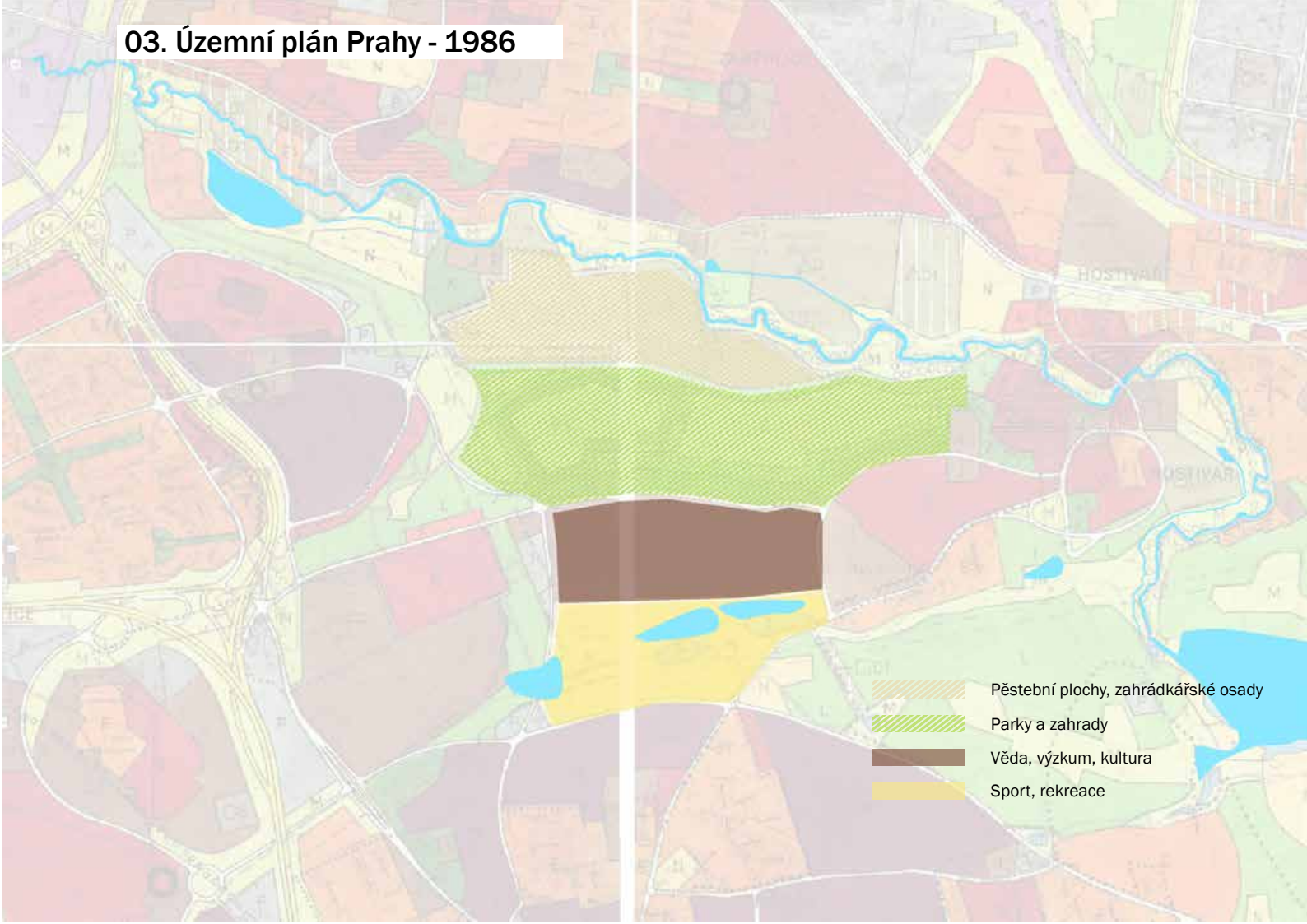
02. Směrný územní plán - 1969

Povodně 1958 - 1963 - stavba hostivařské přehrady + další protipovodňová opatření

03. Územní plán Prahy - 1986

04. Platný územní plán - 1999

“Předurčený plán - není to plán města, ale tisíců drahých a nekoordinovaných plánů - změn plánů.”

Odůvodnění MPP

Možná ze strachu před volným trhem urbanisté po roce 1989 vtiskli do územního plánu velmi utažený a specifikovaný řád. Takto rigidní osnova je ovšem v praxi velmi těžko realizovatelná a tak vede k častým řízením o změnách tohoto plánu. Tím se celý systém stává nepřehledným. Územnímu plánu k životaschopnosti chybí flexibilita schopná reagovat na kontext doby.

Změny územního plánu 1999 - 2014

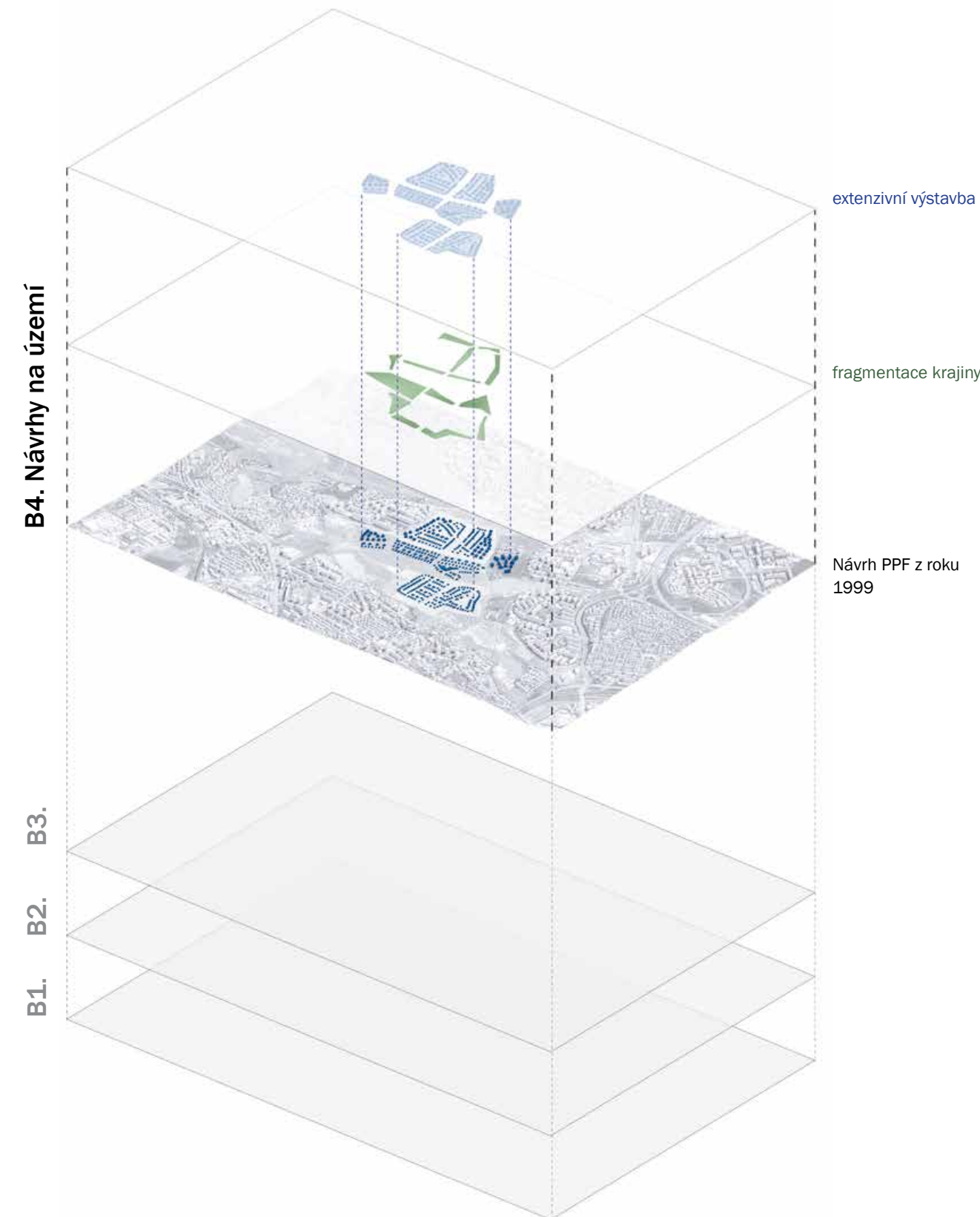
- ▲ Schválené změny a úpravy ÚPD
- Neschválené změny a úpravy ÚPD

Z výkresu schválených a neschválených změn ÚPD je zřejmé, že je nezastavitelné území Trojmezí pod velkým tlakem.

Stavby postavené od roku 1999 - 2014

- Stavby z období 1989 - 2003
- Stavby z období 2003 - 2014

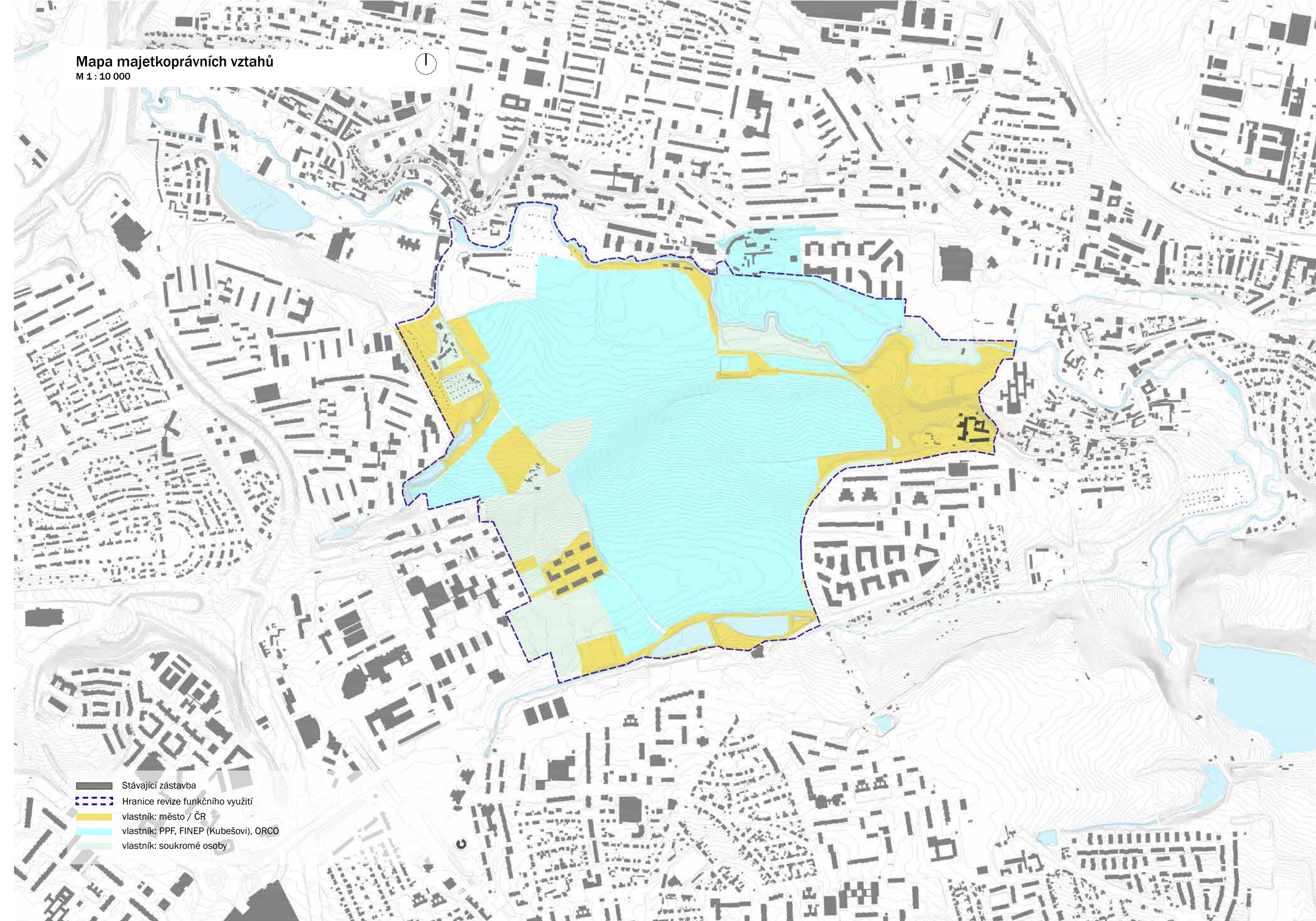

[B4.] NEDÁVNÉ PROJEKTY NA ÚZEMÍ

K analýze jsem vybral tři projekty zpracované developerskou skupinou PPF v průběhu posledních pěti let.

Nechci těmto návrhům vytvářet lepší alternativu, vnímám je jako špatné již v zadání. Projekty mi ale umožňují kriticky zhodnotit samotné zadání (od developera) včetně výsledného přínosu pro území.

Nehledě na pozadí vzniku, všechny přístupy nenavazují na přirozený kontext města. Ať už jde o strukturu suburbánní nebo více městskou, vždy výrazně zhoršují dopravní situaci území. Návrhy opomíjejí fakt volného prostoru kolem, rezignují na definování plnohodnotných parků či jiných ploch k rekreaci apod.

01. PPF - 2009

V roce 2009 developer usiloval o zařazení Trojmezí do tzv. celoměstsky významných změn ÚP. Území vnímal jako vhodné pro výstavbu. Reakcí na tento plán vznikla řada iniciativ, které se vůči takovému řešení vymezovaly.

V této souvislosti byl v roce 2010 podán návrh na změnu ÚP a vytvoření Návrh plošného zastavění.

Návrh připomíná výstrižek z příměstské "sídelní kaše".

Na absenci kontextu a další problémy v souvislosti s těmito suburbánními strukturami upozorňuje dlouhodobě umělec Matthew Moore svými uměleckými díly "crop art".

Na poli vytváří struktury nekonečných periferních sídlišť.

02. PPF - "Park Trojmezí"

PPF svůj projekt nazývá "Parkem Trojmezí" nebo "Veřejným parkem Trojmezí".

Park v této lokalitě už existuje, je jen potřeba jej revitalizovat: Chráněné území - přírodní park Hostivař-Záběhlice.

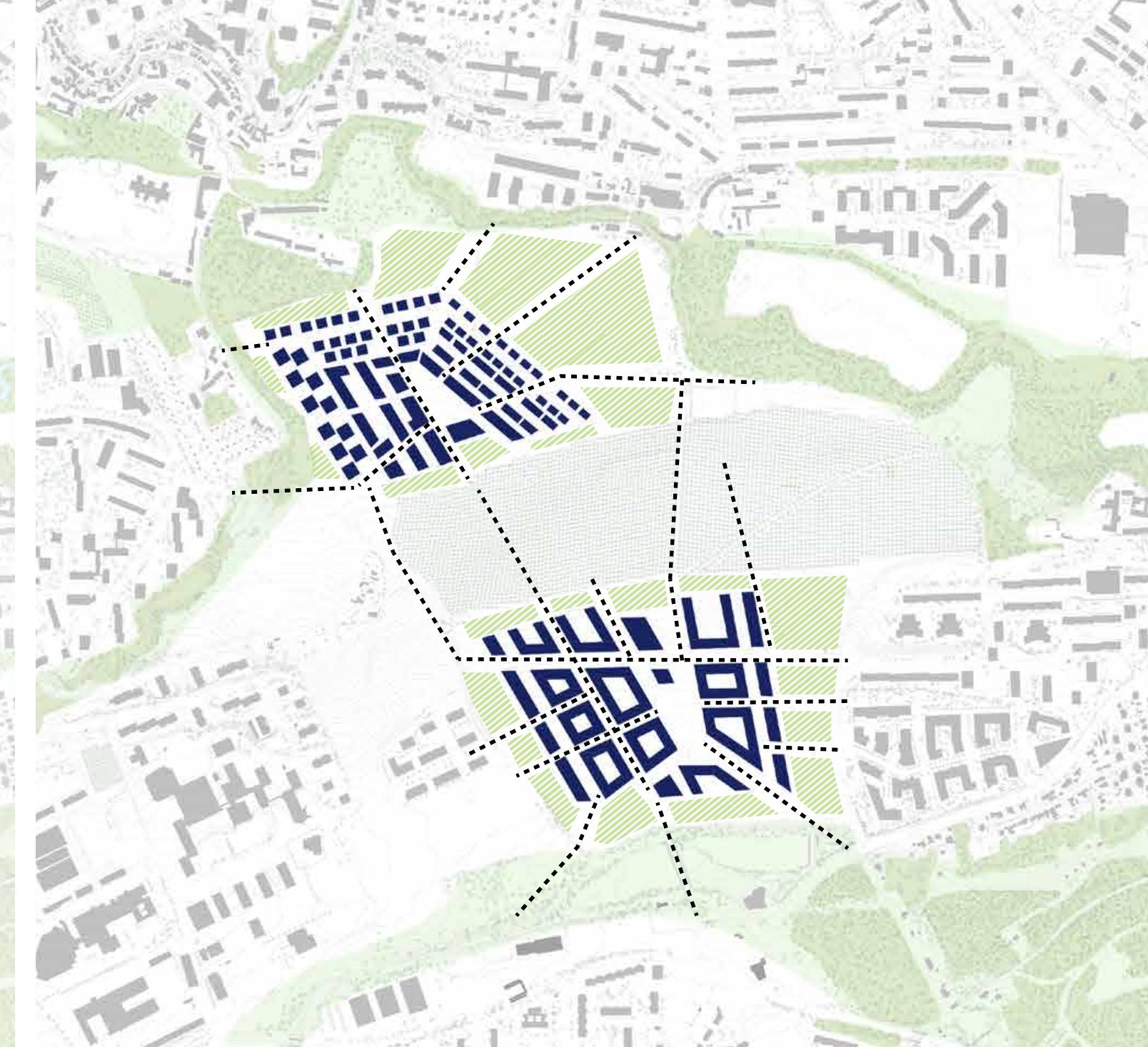
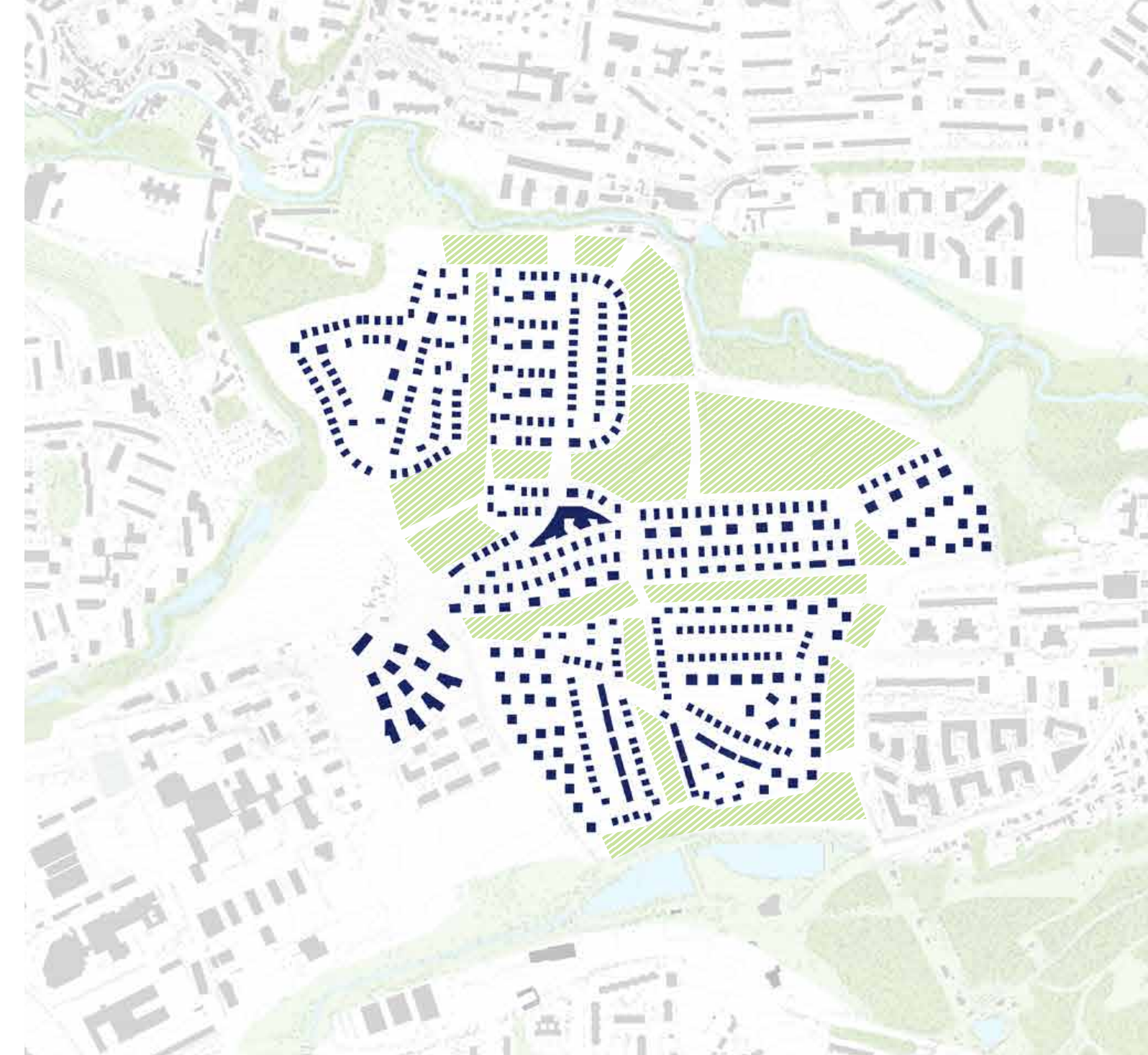
Rozsah zástavby PPF je velmi podobný návrhu z roku 2009. Proti se vyslovilo 16 000 lidí v petici, která změnu zastavila (díky negativnímu posouzení vlivu na životní prostředí).

Developer uvádí rozměr lokality Trojmezí 156 hektarů, ale ve skutečnosti je souvislá nezastavěná plocha v držení soukromých majitelů jen 110 hektarů. Vzniká tak dojem, že zastaví cca 45% lokality, ve skutečnosti by však zastavil zhruba 65%.

Po odečtení všech ploch, které nepotřebují žádný zásah nebo je vlastní město (např. Středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr nebo meandry Botiče), by pak mohli reálně vykoupit a budovat park pouze na 35ti hektarech. (Z toho je navíc 25 hektarů sad.)

03. PPF - 2012 / CMC

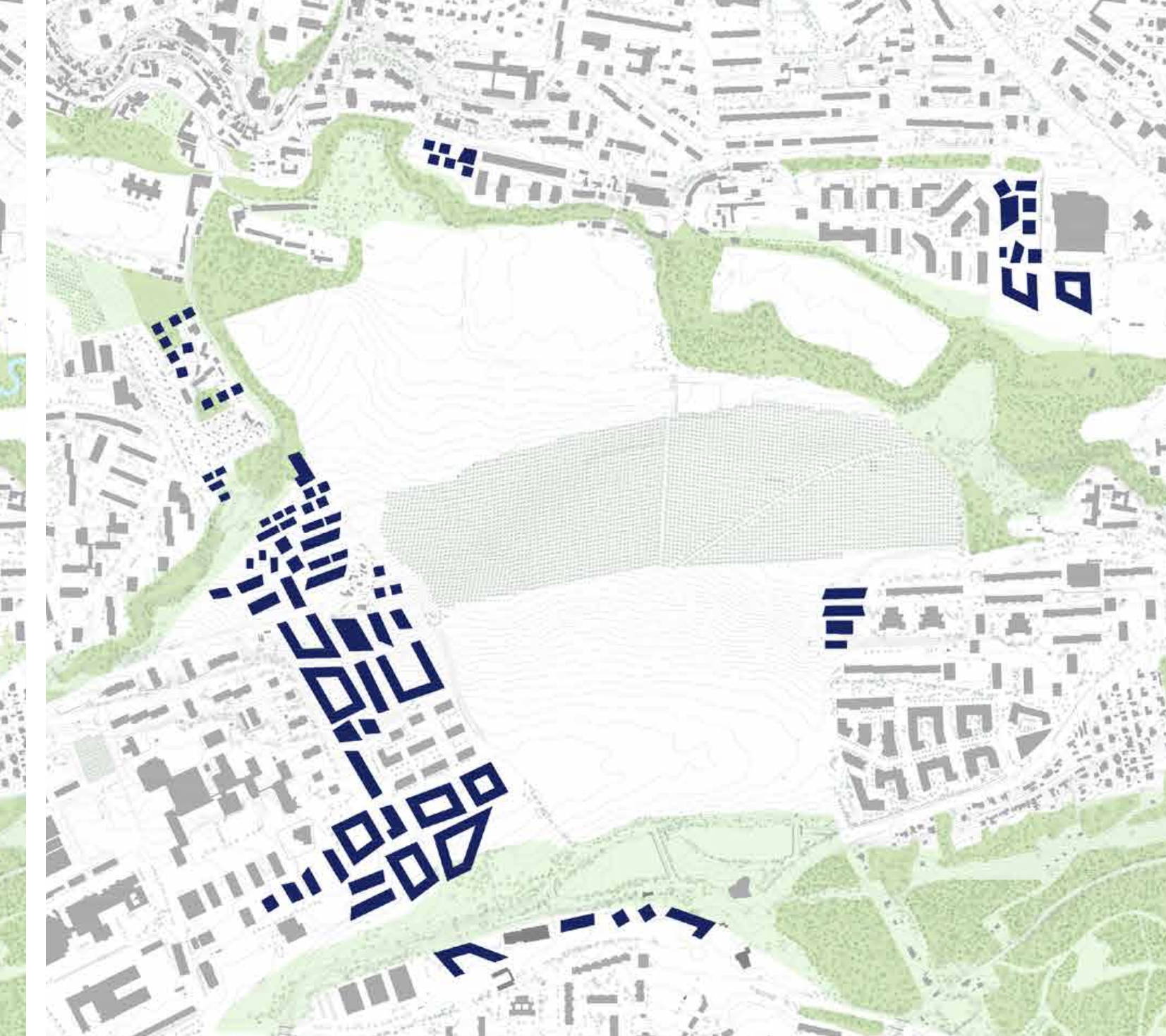
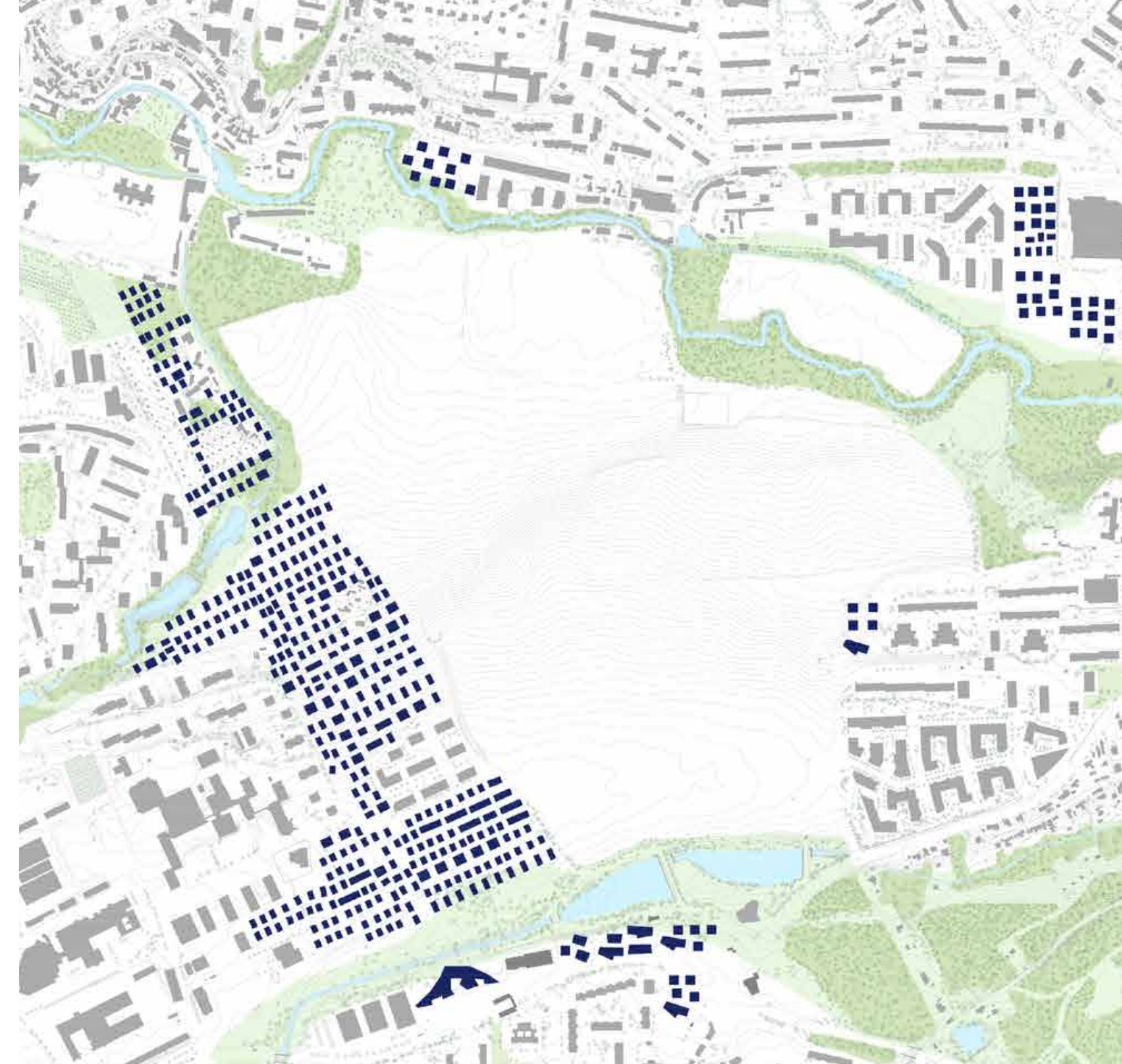
Posuzují a hodnotí již vypracované územní studie. Sledují především přiměřenost zadání ze strany developera, který se logicky snaží ze svého území vytěžit maximum.

01. PPF - 2009

- + - bydlení v RD
- částečná redukce suburbanizace za Prahou
- bydlení na zelené louce v Praze
- extenzivní využívání krajiny - fragmentace krajiny
- rozmělnění hranice Město x Trojmezí
- "urban sprawl" (sídelní kaše) - ve vnitřním prstenci města
- parazitování na městě

02. PPF - 2009 - autoři: CMC

- + - městské bydlení uprostřed "zeleně"
- větší zbytkové plochy parku
- absolutní závislost na městě - izolace v duchu modernistických zahradních měst
- extenzivní využívání krajiny - fragmentace krajiny
- rozmělnění hranice Město x Trojmezí
- nekontextuálnost

Schématicky rozmísťujú objemy urbanistickej štruktúry ze zpracované studie PPF.
Stejnými prostředky jinak rozmístěnými lépe vymezím území - rozhraní Město / Krajina.

01. upraveno

- + - ponechání volného prostoru Trojmezí v plném rozsahu
- vymezení hranic, rozhraní
- bydlení v RD na dosah volného krajinného prostoru
- napojení na stávající infrastrukturu

02. upraveno

Náhon se zavlažovacími poličky a sádkami

[C. REŠENÍ - NÁVRH]

Toulecův dvůr

Pokojíček
veštin a vzdělávání

Odborná
zemědělská škola

Původní
orechová alej

Přírodní
amfiteátr

Dům v Limitu A

Hostivařský park

Socha jako pohyblivý stroj
přívodce agrární krajiny

most přes sílnici

Přírodní biotop

Plovárna
s moem u nádrže

Orná půda

Trojmezská
věž

Pokojíčky
na cestě

Minigolf

Tržnice,
sklady, prodej

Nivní louka

Komunitní zahrady
s tržnicí v Nivě Botiče

Pokojíčky
na cestě

Pokojíček
Posilovna v přírodě

Dětské hřiště

Kavárna
s vyhlídkou

Situace - současný stav + demolice

M 1 : 10 000

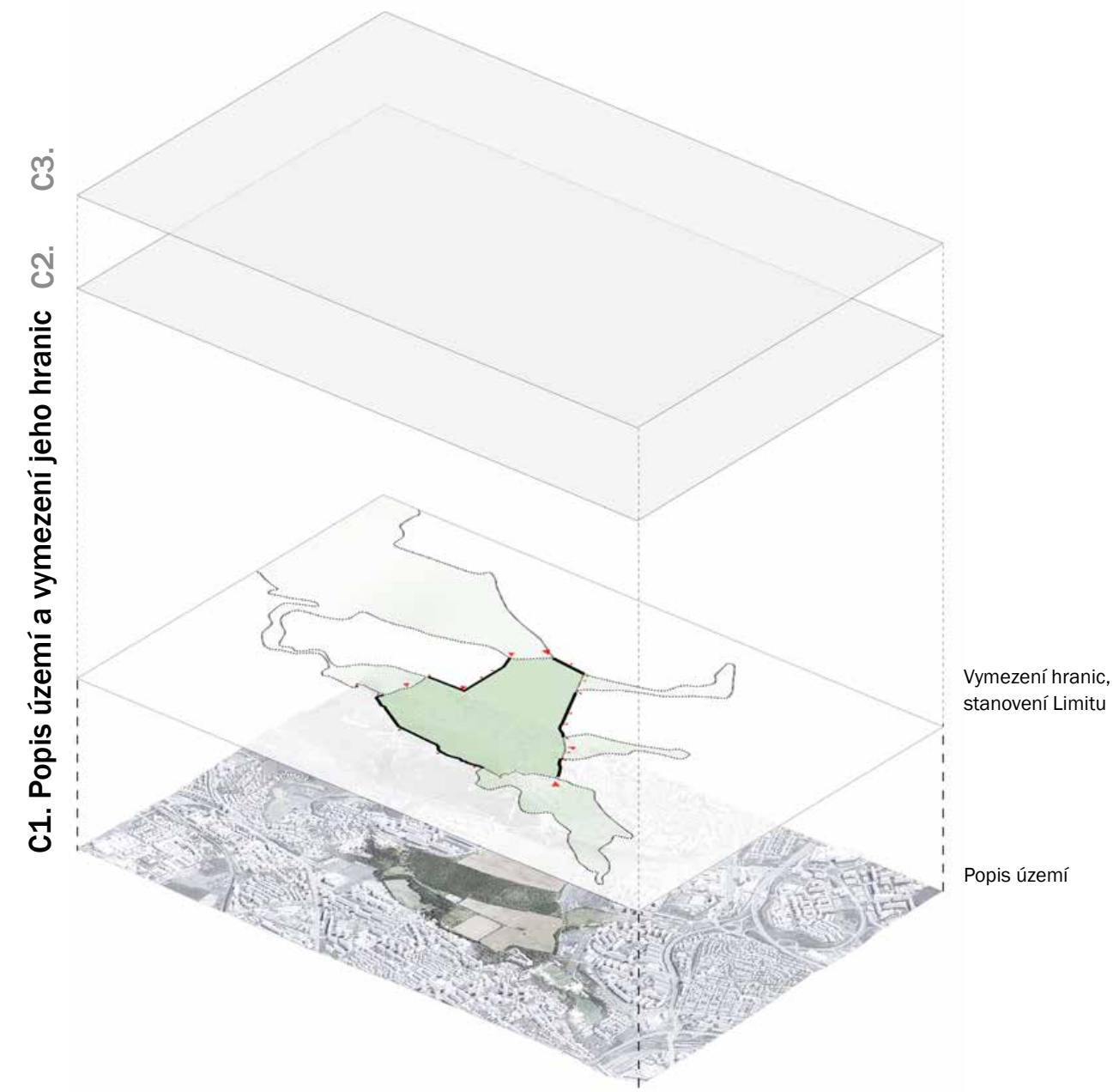
- Stávající zástavba
- Objekty určené k demolici
- Lesy
- Městská zeleň, louky
- Pole
- Voda

Situace - návrh

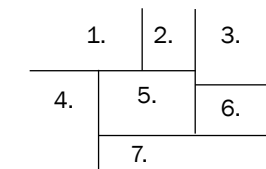
M 1 : 10 000

- Navrhované domy
- Stávající zástavba
- Navržené objekty v krajině
- Územní rezerva s návrhem regulace
- Lesy
- Městská zeleň, louky
- Pole
- Voda

[C1.]
POPIS ÚZEMÍ A VYMEZENÍ JEHO
HRANIC (LIMITU)

1. veduta města - Záběhlice - Michle, 2. sídliště Prácheňská, 3. koupání v Botiči u Kozinova náměstí, 4. mokřady podél Botiče u křesťanského gymnázia, 5. areál Toulcova dvoru s pozadím sídliště Košík, 6. nový park Prahy 11 u nádrží s aquaparkem, 7. nádrž na Chodoveckém potoce

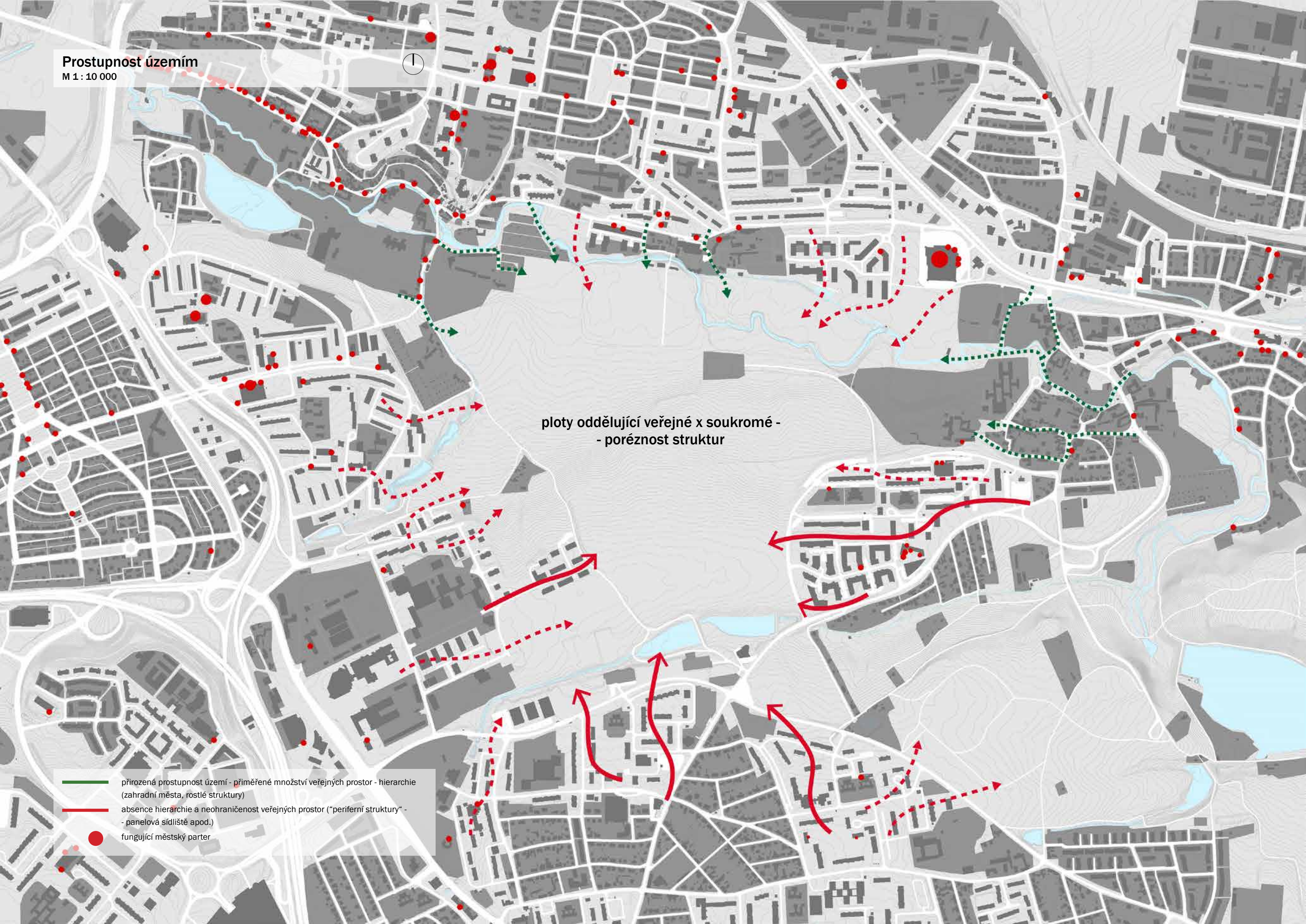
Struktury zástavby dle historického vývoje

- nejstarší sídelní struktury
- struktury z počátku 20. století
- struktury z období do 50. let minulého století
- struktury z let výstavby panelových sídlišť
- struktury z let 1989 - 2003
- struktury z let 2003 - 2014

Struktury zástavby dle urb. typologie

- historická jádra (rostlá)
- otevřená struktura (izolovaná, viladomy)
- volná struktura (sídelní, monobloky)
- areály specifické
- drobně rozptýlená (zahr. kolonie)

Prostupnost územím
M 1 : 10 000

ploty oddělující veřejné x soukromé -
- poréznost struktur

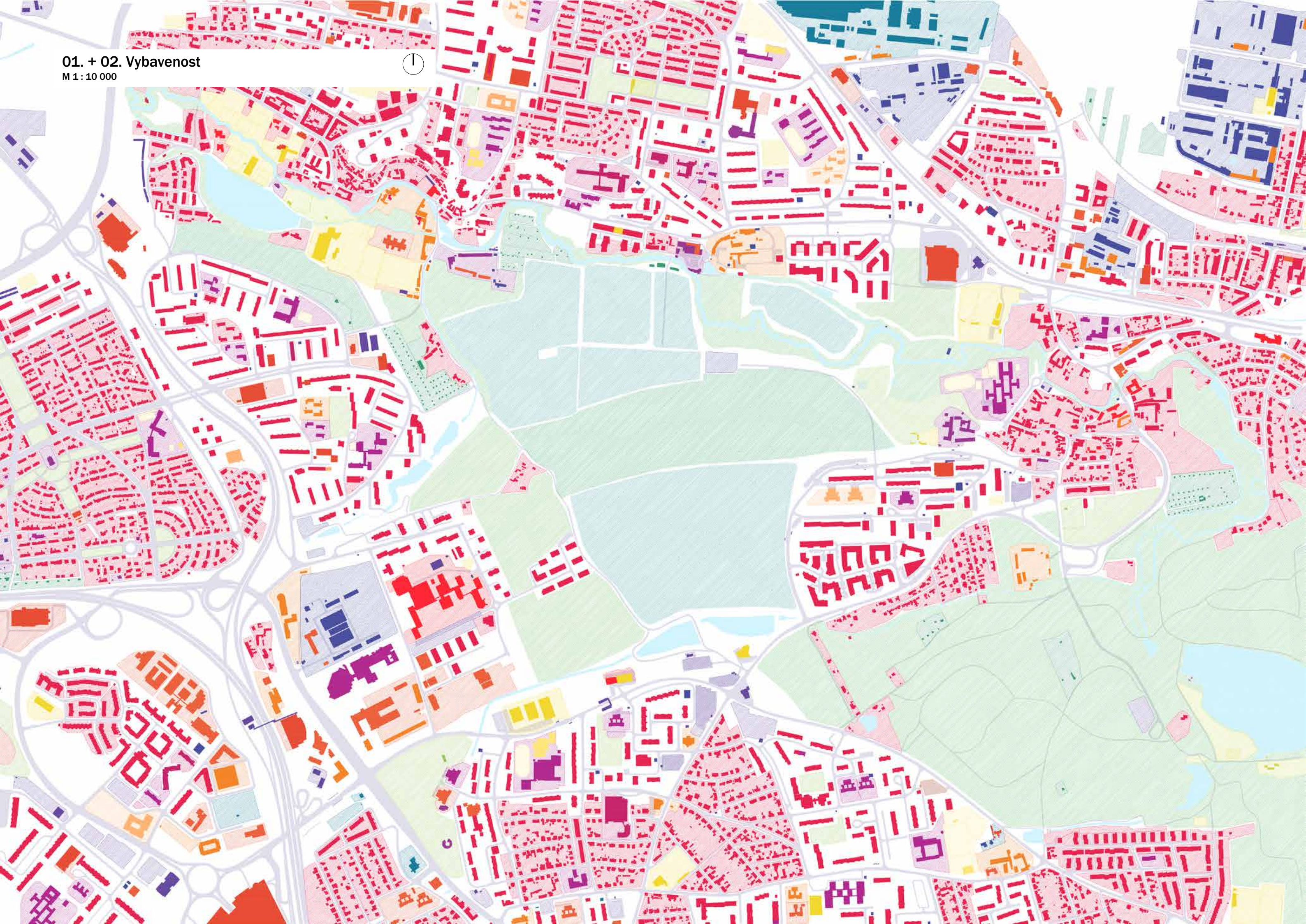
- přirozená propustnost území - přiměřené množství veřejných prostor - hierarchie (zahradní města, rostlé struktury)
- absence hierarchie a neohrazenost veřejných prostor ("periferní struktury" - panelová sídliště apod.)
- fungující městský parter

01. Urbánní území rekreační

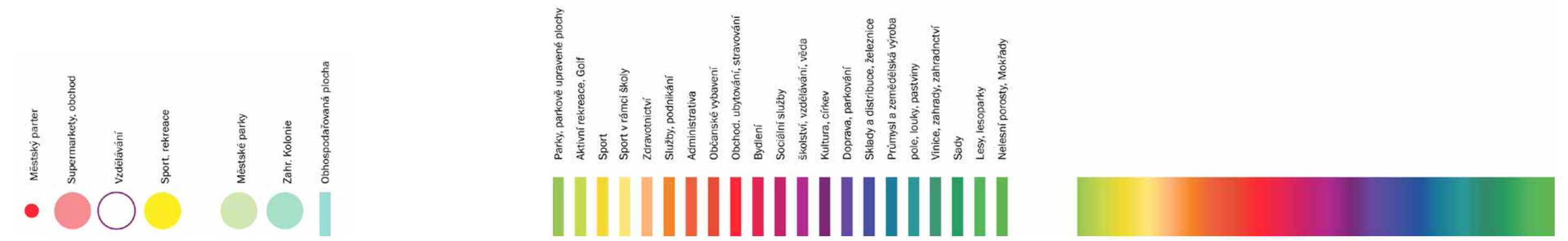
02 Krajinné území produkční

01. + 02. Vybavenost
M 1: 10 000

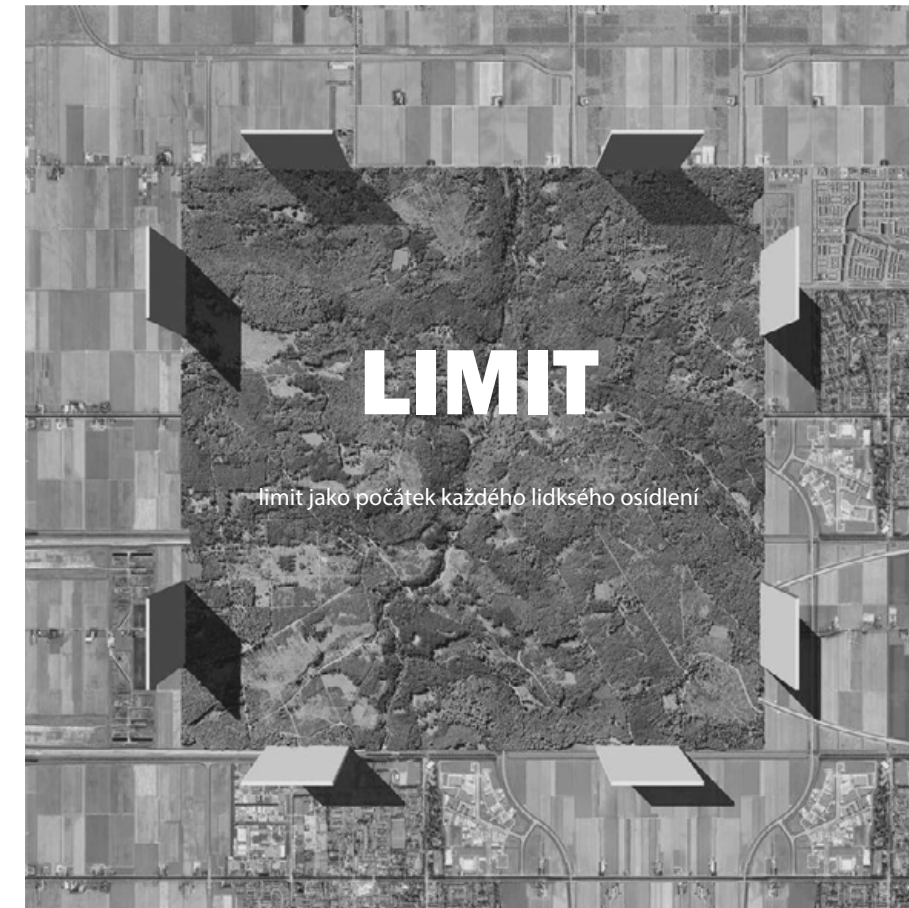
Vybavenost

Kvalita města se dá jen těžko měřit. Jedním z důležitých aspektů hodnocení města je jeho vybavenost (občanská, technická, dopravní). Dobře navržená krajinná kompozice a urbánní struktura umožňuje co nejflexibilnější funkční využití. Náplň území nezávisí jen na urbanistech, ale i na politice města, hospodářské činnosti různých ekonomických subjektů. Ani dobrá městská struktura sama nezaručí kvalitu života ve městě bez infrastruktury - funkčního systému.

Řád podle něž se konstruuji formy obyvání =
 širší politický koncept formy města - koncept LIMITU:
 1. Zastavení nekonečného růstu města + požírání krajiny.
 2. Konceptuální význam - Prostory, které jsou schopny čelit individualismu a bezstarostné jízdě neoliberální politiky.

<http://www.dogma.name/>

Absolutní Limit,
 hranice oddělující urbanizované místo od volného prostoru.

Každá deska je v podstatě městem ve městě - soběstačné město jako platforma mnoha programům.

KONCEPT LIMITU

DOGMA (Pier Vittorio Aureli, Martino Tattara) Stop City

<http://www.dogma.name/>

V souvislosti s nedávnou historií území a viditelnou snahou různých developerů a jiných investorů z území ukrajovat, jsem narazil na zajímavý koncept skupiny architektů, urbanistů a filosofů s názvem Dogma. V Libreto k projektu "Stop city" si Pier Vittoria Aureli a Martino Tattara kladou řadu palčivých otázek týkajících se současného města v ekonomicko společenských souvislostech. Ve stručnosti shrnuji jejich úvahy a výsledky bádání, které by mohly napomoci k řešení větší části Trojmezí.

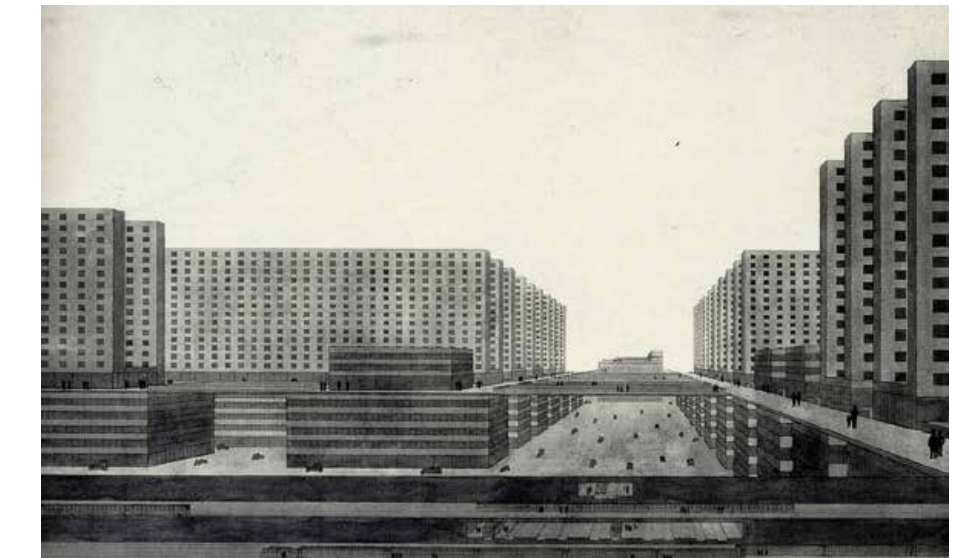
Historie: A) Cerda - Rozšíření Barcelony

Zaměření se na bio-politické řízení města - zónování. (Nefigurativní návrh města.)
 Město bylo redukováno na mřížku, která vyjadřovala rovnoměrnou distribuci služeb a cest.
 Město = urbanizování = potenciální neohraničený růst města.

B) Hilberseimer

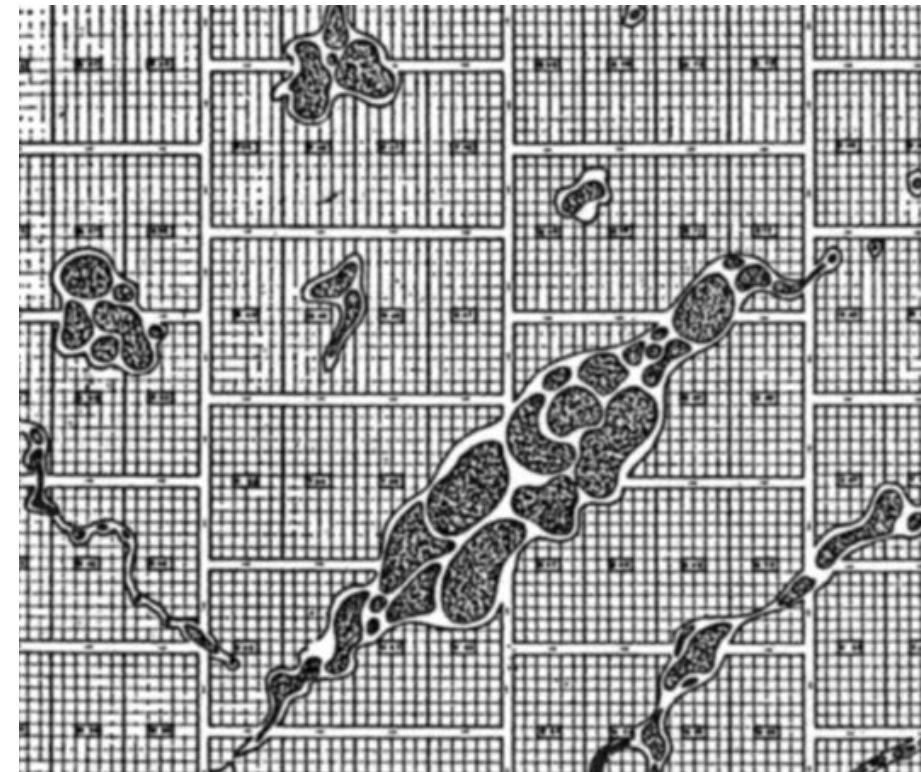
Radikálnější urbanizace - kapitalismus jako princip.
 Kapitalismus těch nejextrémnějších podmínek - vykořeněnosti a obecnosti urbánního prostoru.
 Vývoj arch. formy až na okraj svého zániku - vyrobené z obecných a opakovatelných prvků.

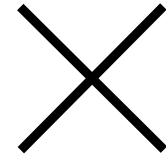
Město v pojetí Cerdy i Hilberseimera je beztvarym a neomezenym prostorem k urbanizovani.

C) Archizoom - "No Stop City"

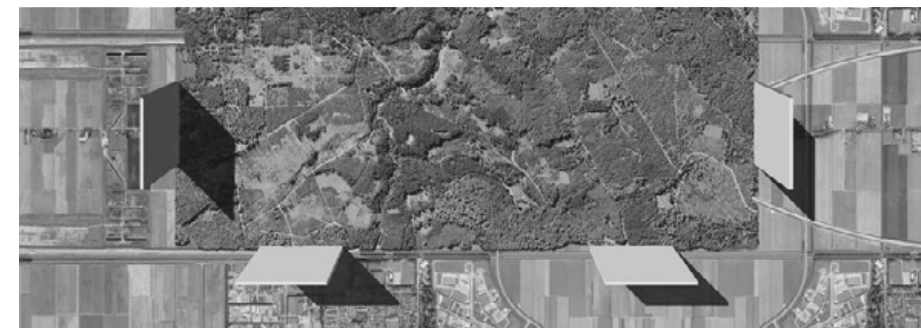
Utopická analýza, ale také aktuální analýza reality a dnešní situace měst. Archizoom redukuje město na kontinuální městské pole, kde je veškerá struktura rozpuštěna do základního elementu - sloupu. Rozdíly - vnitřní x vnější, krajina x město, práce x bydlení - rozmělněny do jednoho povrchu.

Archizoom tímto vystavuje memento mori architektuře - oboru, který je na tvorbě tvarů a rozdílů založen. Archizoom vytváří obecné město redukováné na biopolitické mechanismy produkce a reprodukce.

Stop City navazuje na nefigurativní jazyk. Předpokladem je ale hranice (limit) oddělující urbanizovaný a prázdný prostor.

Fordismus a produkce

Původní fordistický způsob výroby (fordismus) - model moci "shora dolů". Továrna je ovládána rytmem montážní linky.

"bottom up" - kreativita, participace, flexibilita = neformální urbanismus, systematickou deregulací získáme "přirozené" - spontánní

Jakýkoli aspekt lidské komunikace se stává PRODUKČÍ (neform. soc. vztahy = město = novodobá továrna).

Násobení IDENTITY, SUBJEKTIVITY je hodnoceno jako pozitivní (postfordmismus) = triumf diverzity.

Představa limitů (hranic) v nichž je každý městský život konstituován.

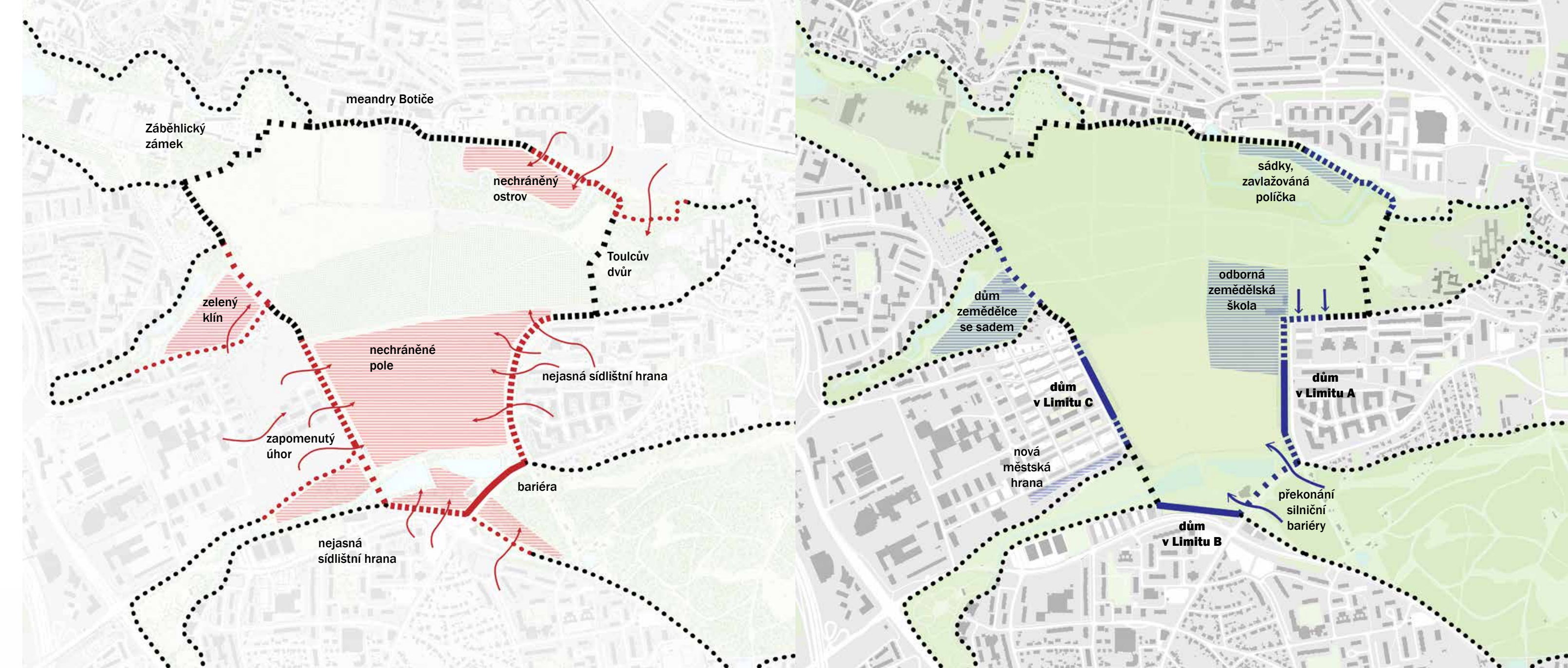
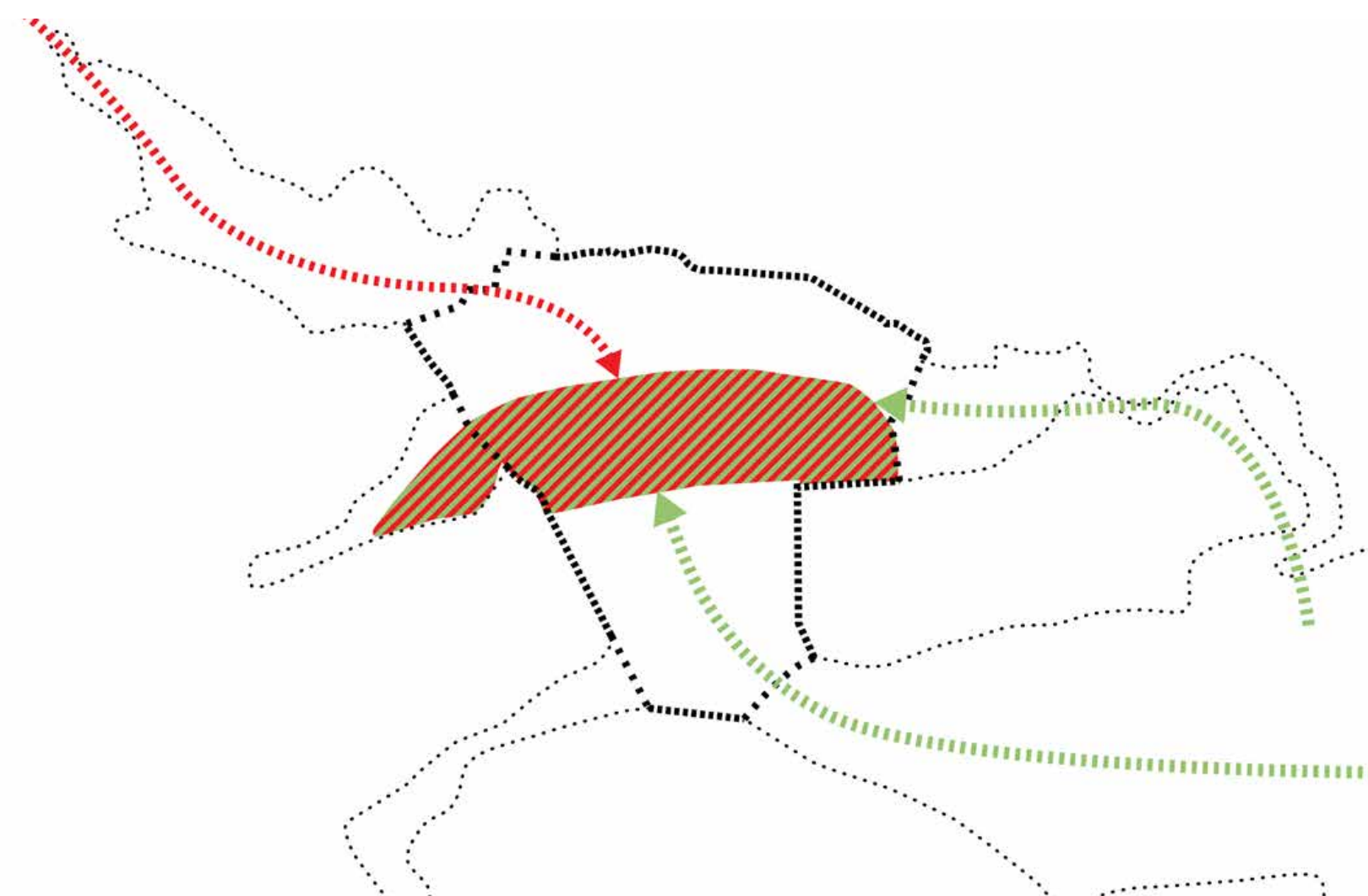
VYMEZENÍ - AKT ŘÁDU, PROSTOR PRO PROLÍNÁNÍ SÍDLA S KRAJINOU

1. Vymezení města a krajiny - určení Limitu

Hledám rozhraní města a krajiny. Hledám jeho formu, tloušťku, charakter a intenzitu. Meandry Botiče v celé své délce tvoří po staletí přirozenou hranici mezi sídlem a krajinou. Přirozenost městských struktur podél Botiče kontrastuje s neohraničeností veřejného prostoru, která je součástí panelových sídlišť v jižní části území. Především toto území potřebuje výraznější urbanistický zásah.

2. Prolnutí vnitřní krajiny (města) a volné krajiny

Vymezený, volný a nezastavitelný prostor Trojmezí má být součástí zeleného klínu. Volná krajina plynule proniká do vnitřního města.

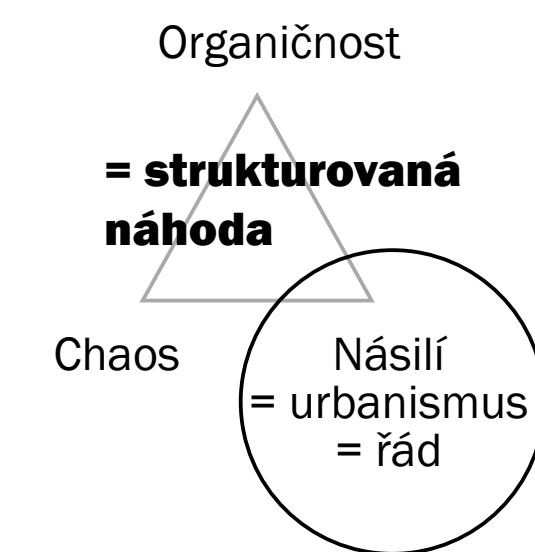

Současný stav - vymezení města a krajiny

- Stabilizované rozhraní
- Neohraničenost území - potenciální hrozba zastavění krajiny

Navrhované řešení rozhraní (Limitu)

- Stabilizované rozhraní
- Navrhované řešení - stabilizace rozhraní

Vymezení města a krajiny

M 1 : 10 000

SÍDLIŠTĚ SPOŘILOV
 Příklad již existujícího a dobrého rozhraní v území
 vymezujičím sad Třešňovka se sídlištěm Spořilov
 M 1:4000

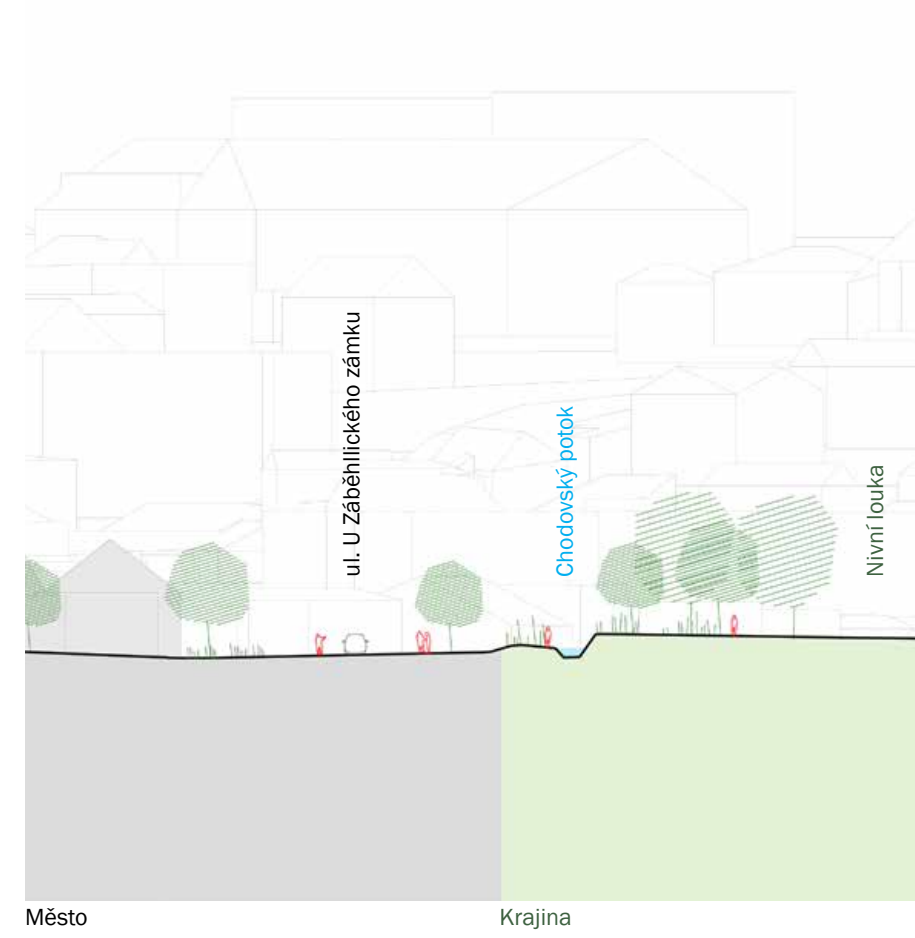
Řez - M 1:500

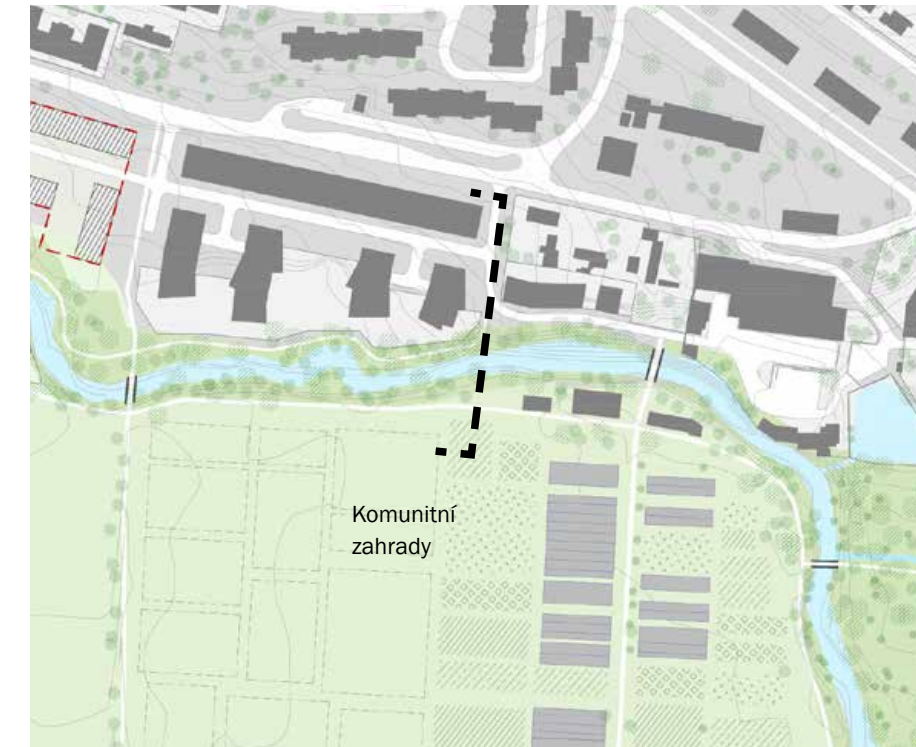
ROZHRANÍ 01
 Chodovecký potok Mezi zahradnickou kolonií a nivní
 loukou
 M 1:4000

Řez - M 1:500

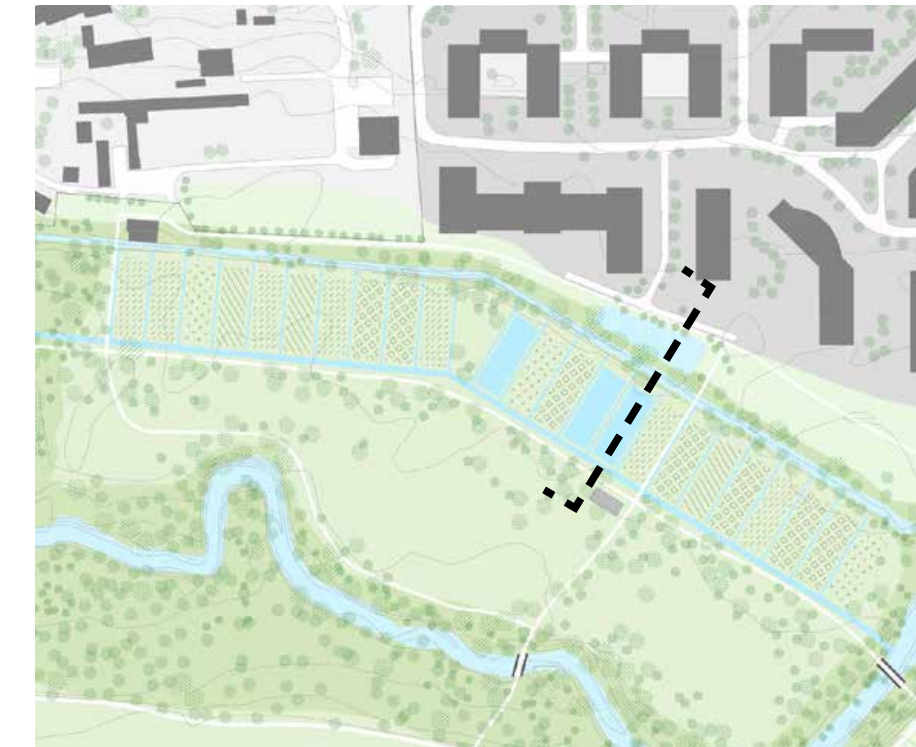
ROZHRANÍ 02
 Botič mezi Záběhlicemi a Komunitními zahradami
 M 1:4000

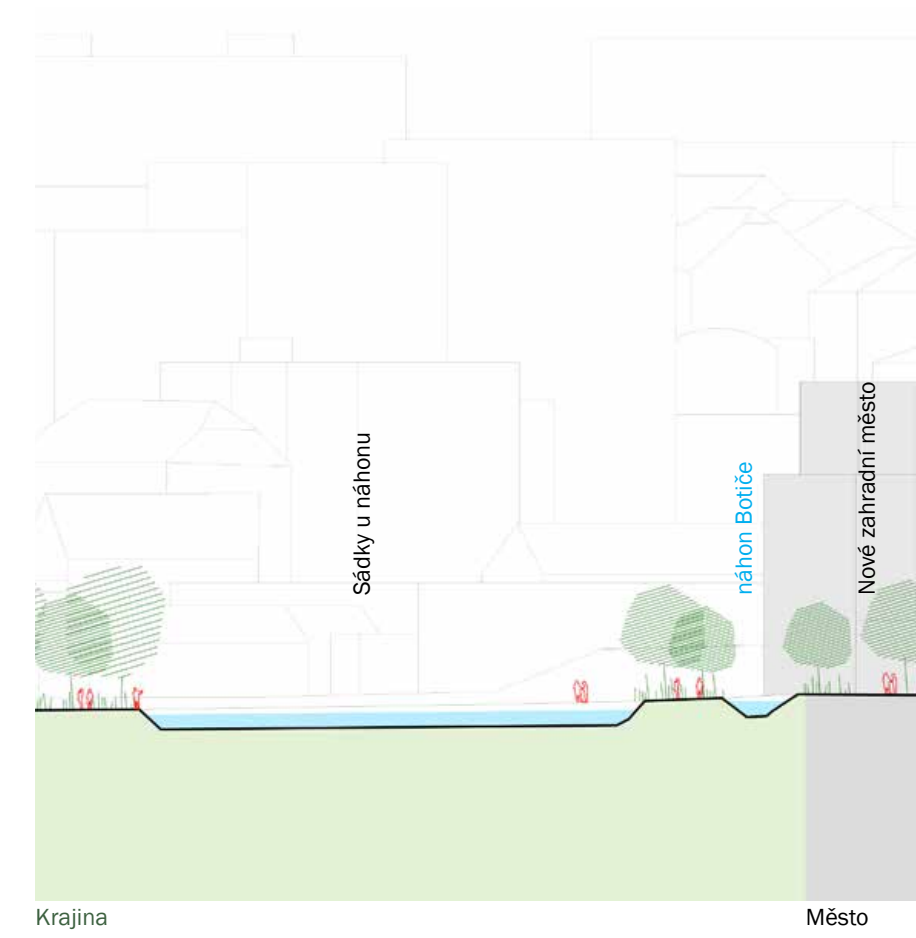
Řez - M 1:500

ROZHRANÍ 03
 Náhon se zavlažováním a sádkami
 M 1:4000

Řez - M 1:500

ROZHRANÍ 04
Sídliště Košík s přemístěným parkovištěm a sadem

M 1:4000

Řez - M 1:500

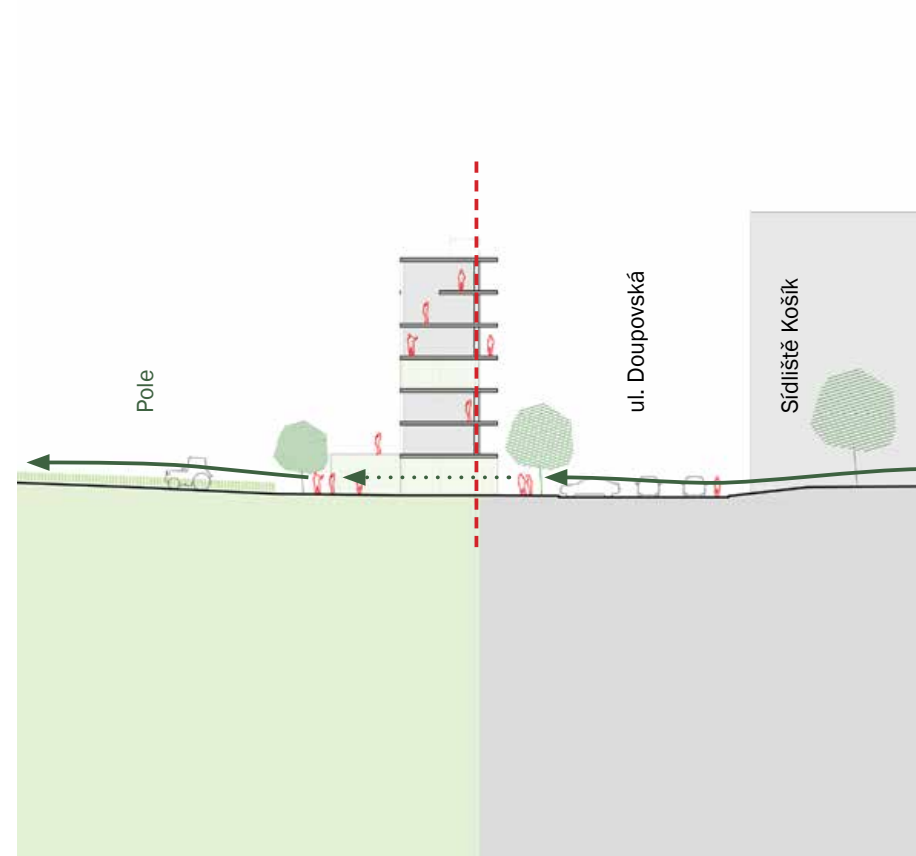
Krajina Město

ROZHRANÍ 05
Dům v Limitu - A
Mezi Sídlištěm Košík a vymezeným polem

M 1:4000

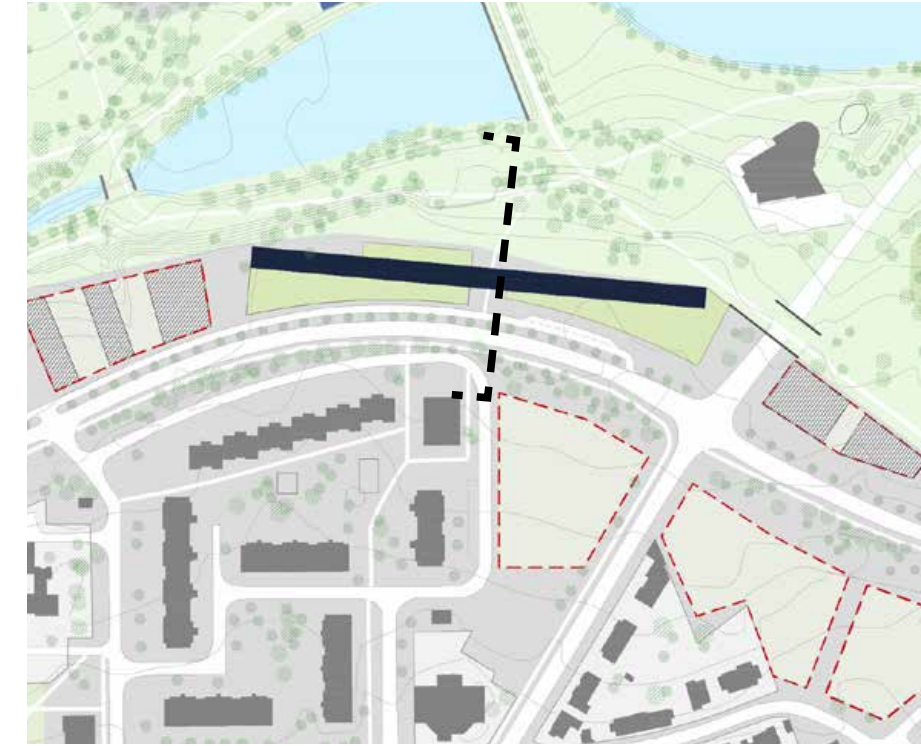
Řez - M 1:500

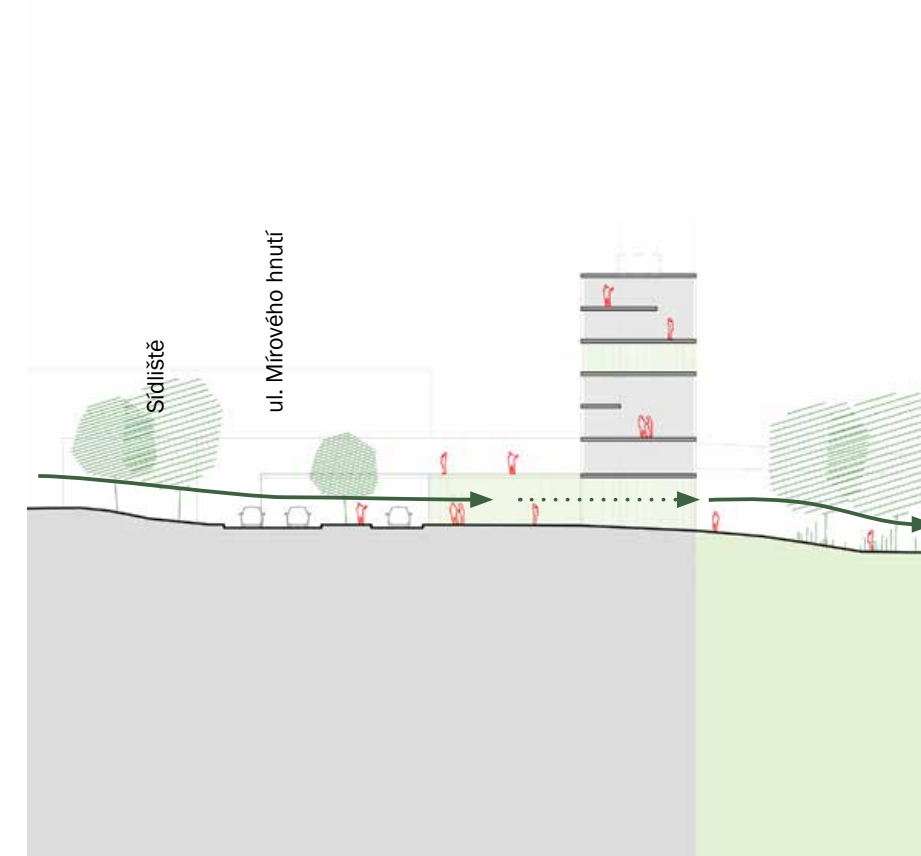
Krajina Město

ROZHRANÍ 06
Dům v Limitu - B
mezi Sídlištěm a Košíkovským potokem s nádržemi

M 1:4000

Řez - M 1:500

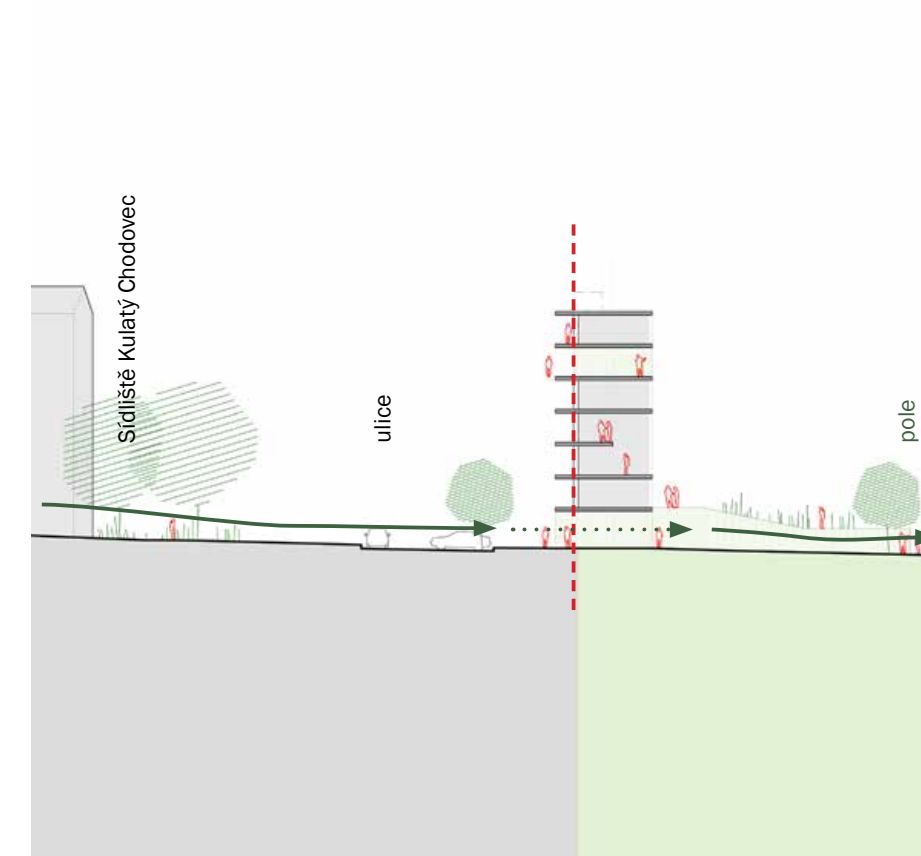
Město Krajina

ROZHRANÍ 07
Dům v Limitu - C
mezi sídlištěm Kulatý Chodovec a polem

M 1:4000

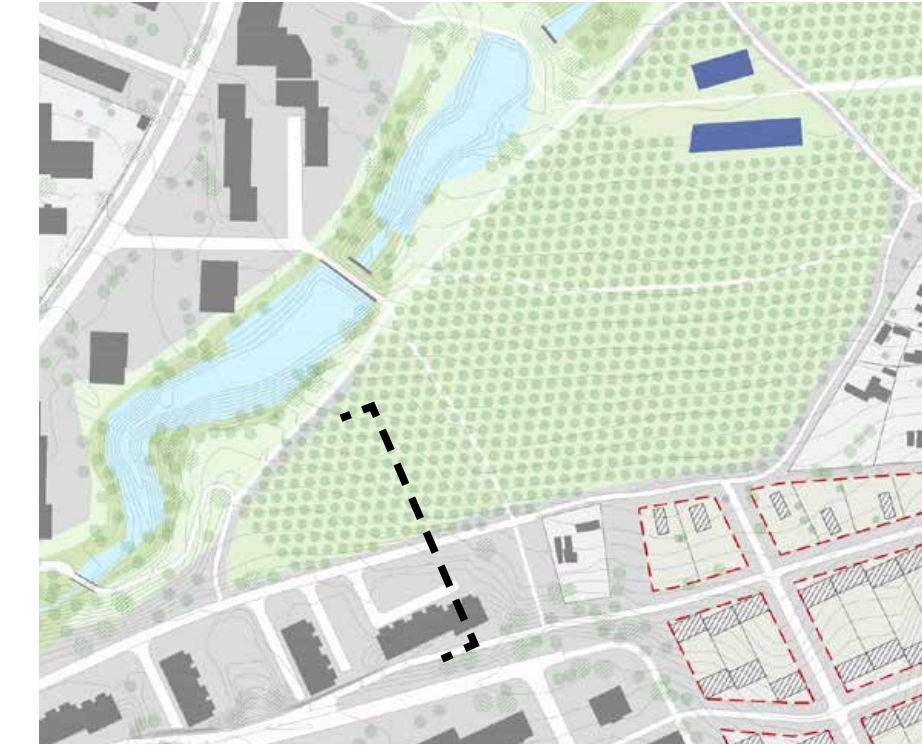
Řez - M 1:500

Město Krajina

ROZHRANÍ 08
Sad u Domu Zemědělce vklíněný mezi panelová sídliště

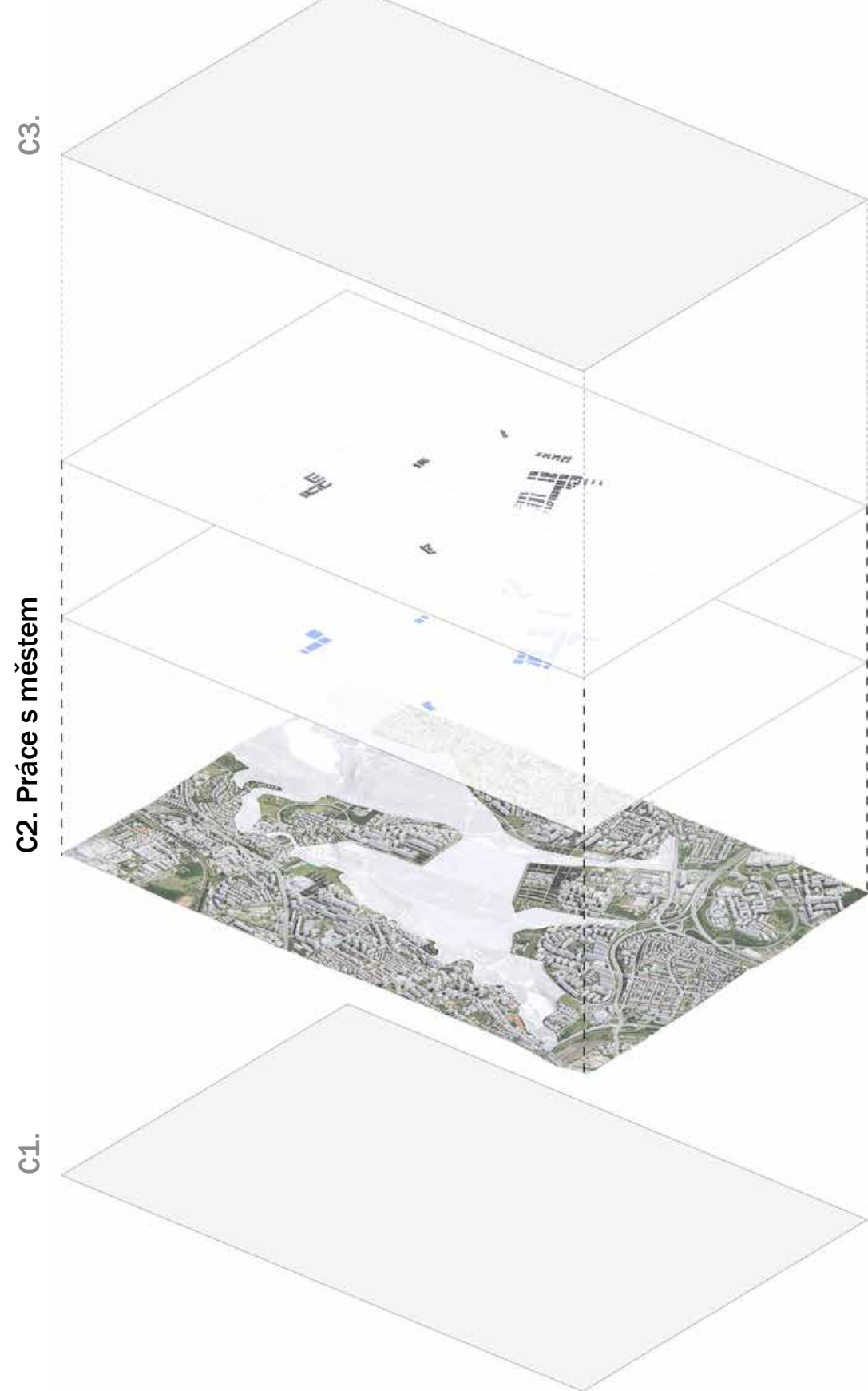
M 1:4000

Řez - M 1:500

Město Krajina

C3.

C2. Práce s městem

C1.

Hmotové řešení regulace

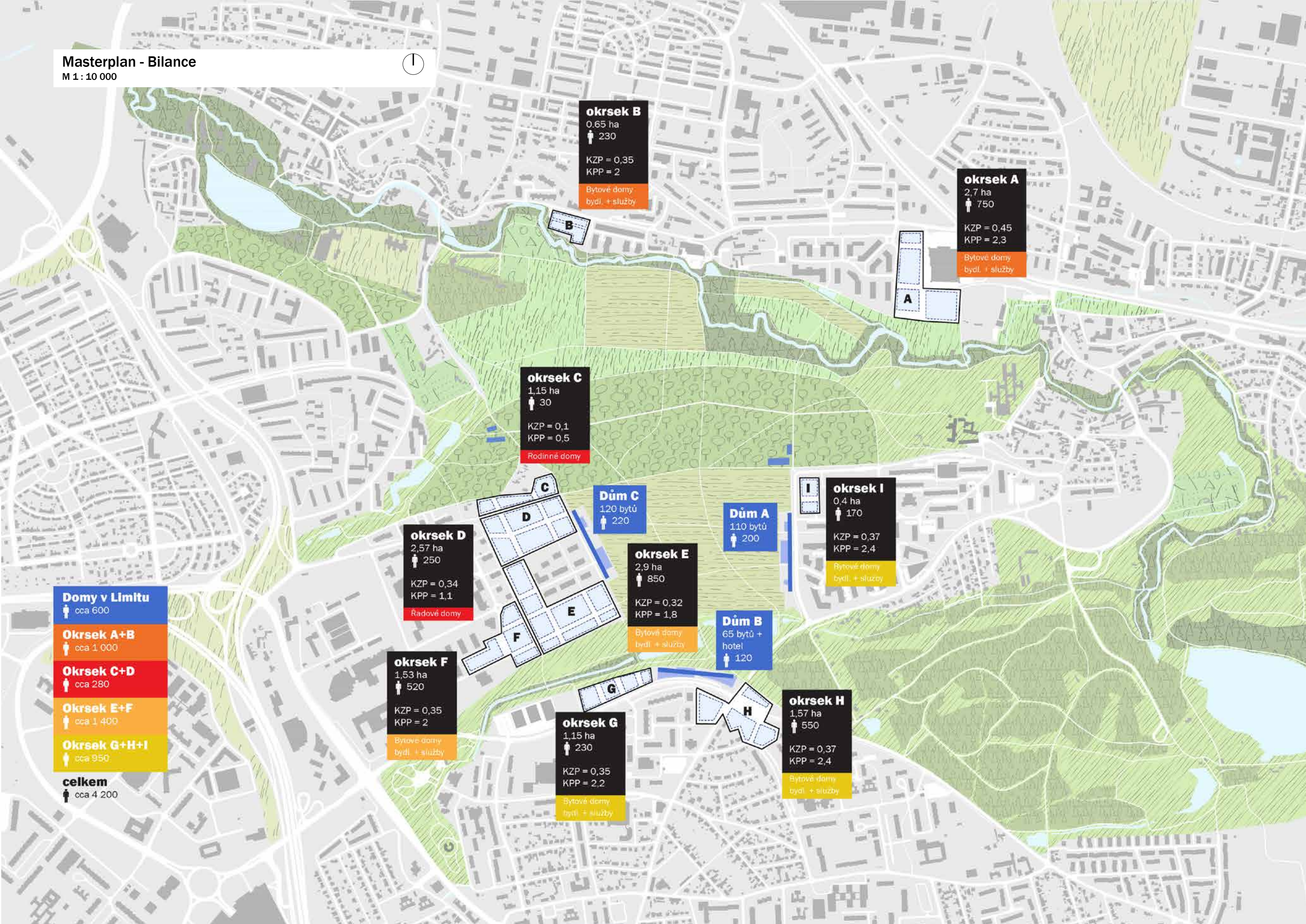
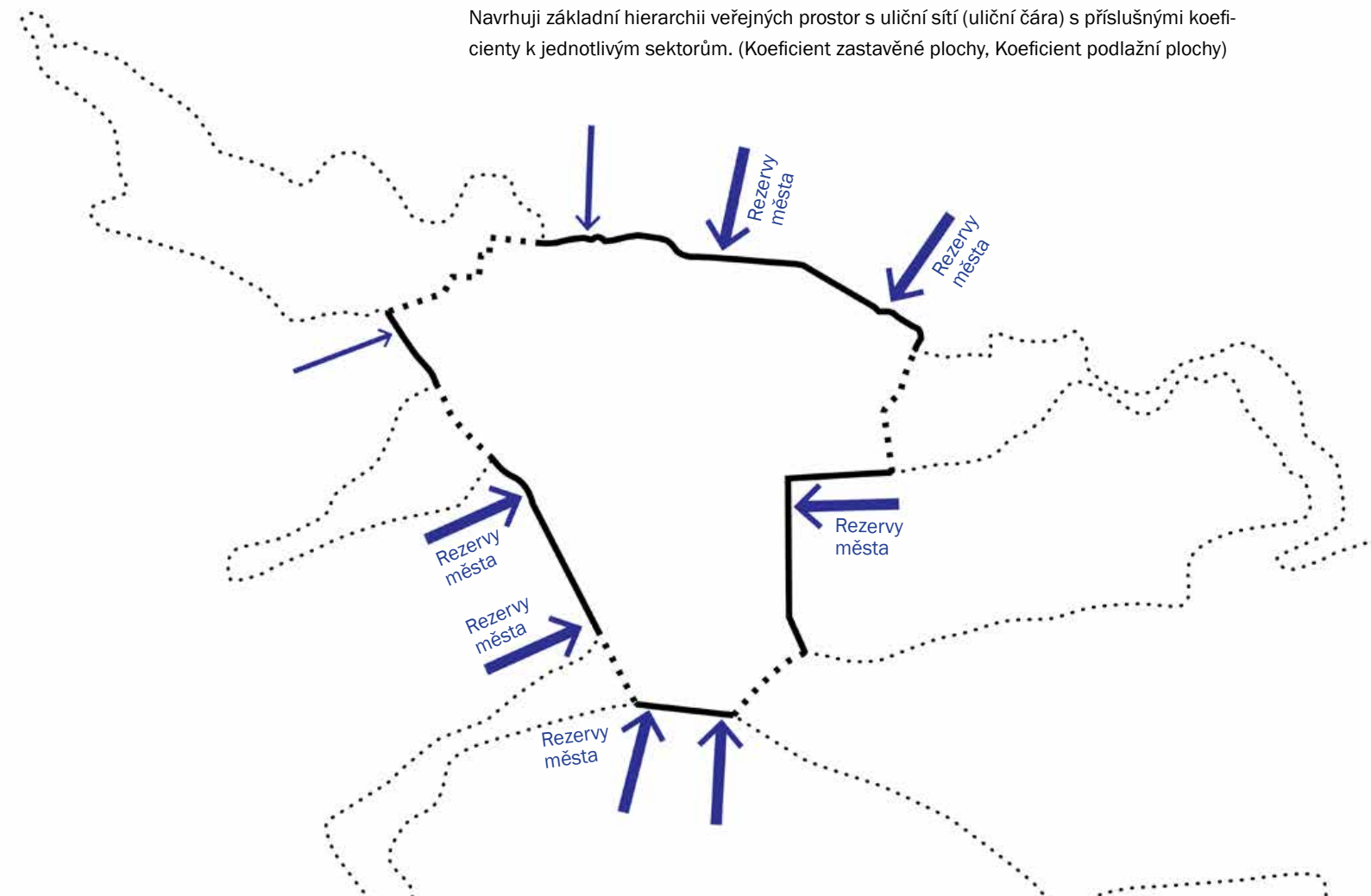
Územní rezervy = regulace - vymezení okrsků (sekcí)

Návrh PPF z roku 1999

[C2.] PRÁCE S MĚSTEM

Volný prostor nezastavitelného území Trojmezí pro prolínání sídla s krajinou jsem již vymezil. K udržení této hranice navrhuji v jižní části území tři velké domy ("Domy v Limitu") s komprimovanou formou bydlení. K takto jasné definované hranici - Limitu hledám územní rezervy na straně města. Nejen že nabízím území k zastavění pro případné investory, ale zaplněním volných ploch na straně města získává Trojmezí zřetelnější rozhraní. Největší rozvojové plochy k zastavění se nacházejí na severu u obchodního domu Tesco, v okolí sídliště Kultaý Chodovec a na jihu u Košíkovského potoka s nánadržemi.

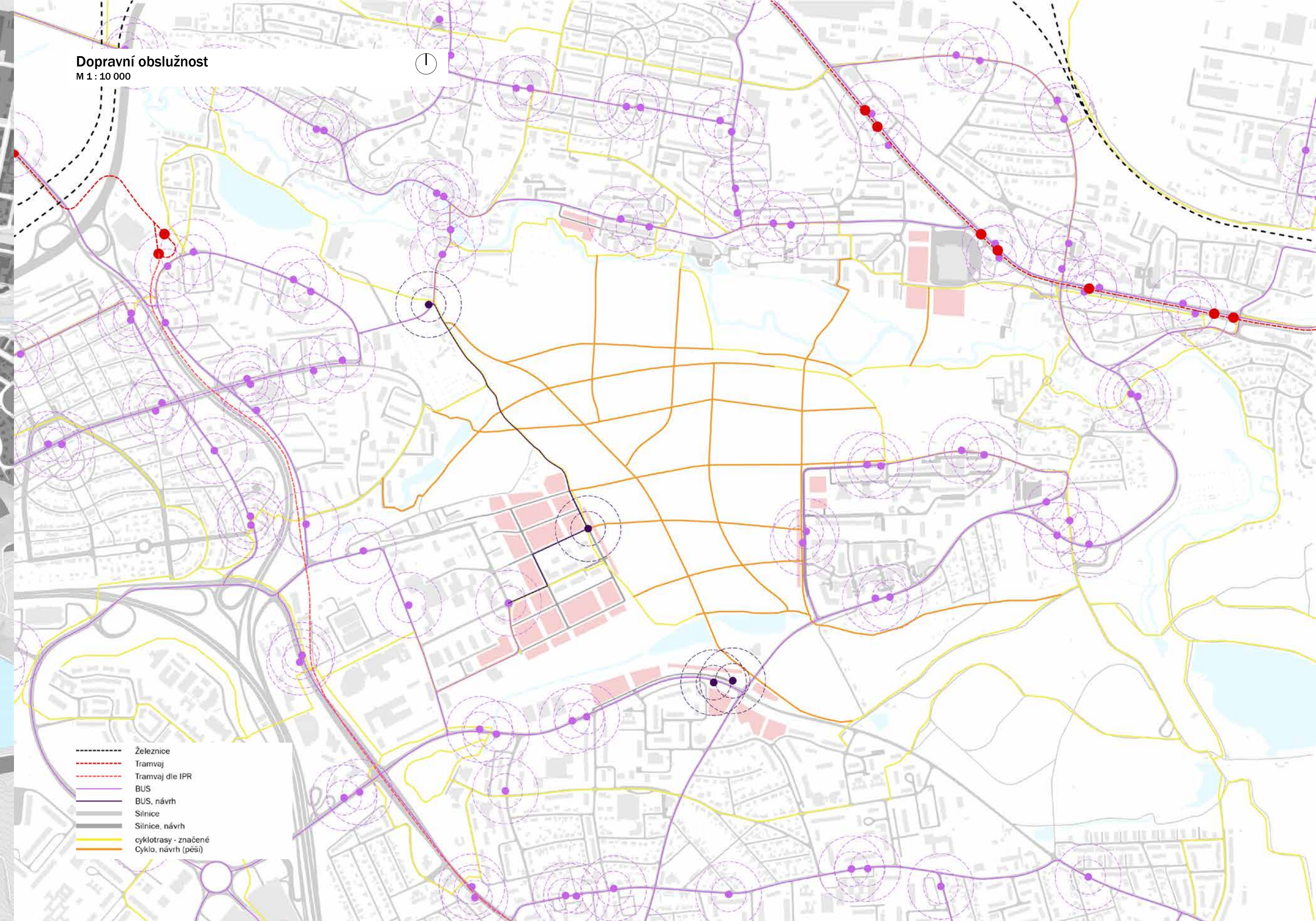
Navrhuji základní hierarchii veřejných prostor s uliční sítí (uliční čára) s příslušnými koeficienty k jednotlivým sektorům. (Koeficient zastavěné plochy, Koeficient podlažní plochy)

Prostupnost územím - návrh
M 1:10 000

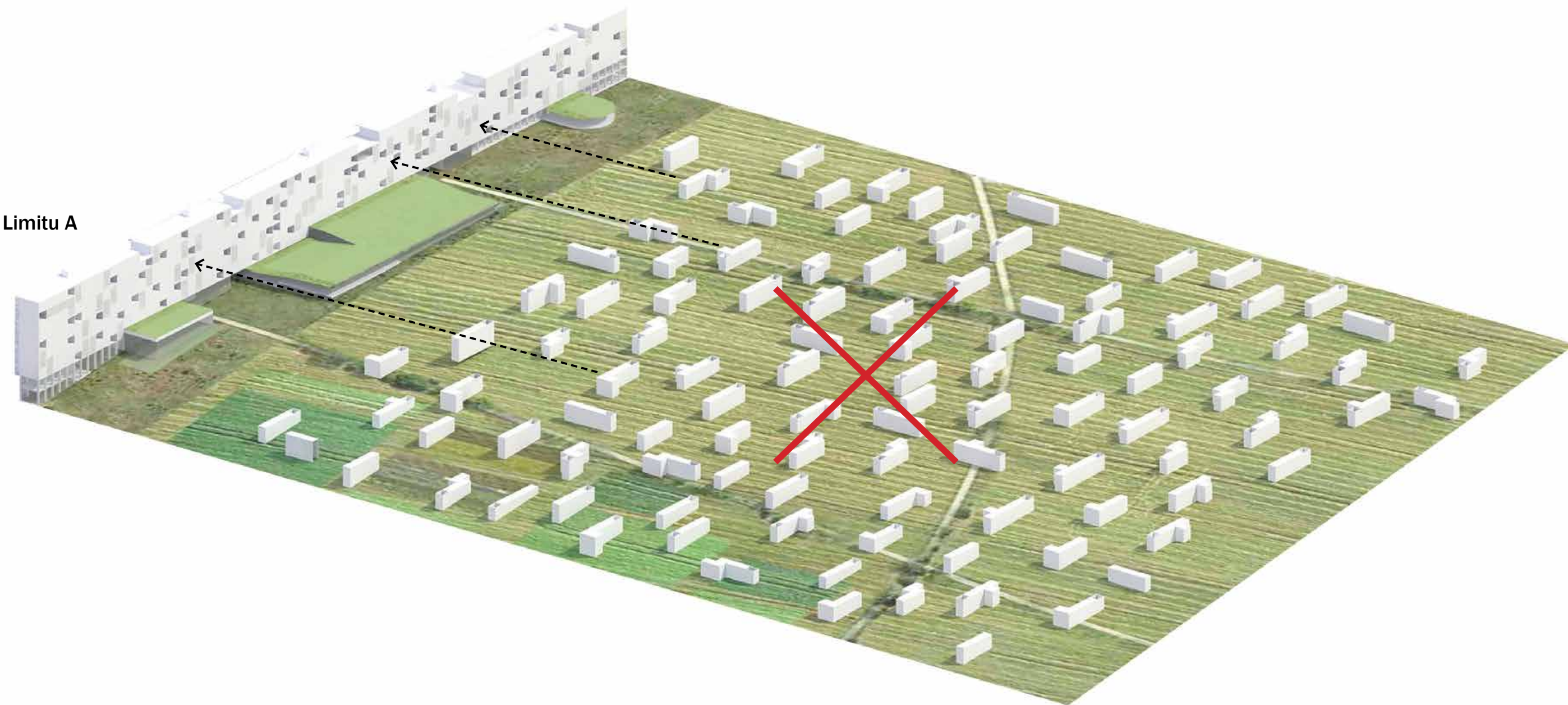
Dopravní obslužnost
M 1:10 000

- Železnice
- Tramvaj
- Tramvaj die IPR
- BUS
- BUS, návrh
- Silnice
- Silnice, návrh
- cyklotrasy - značené
- Cyklo, návrh (pěší)

Dům v Limitu A

PRINCIP DOMU V LIMITU

Dům v Limitu představuje komprimovanou formu bydlení a je významným nástrojem, jímž vymezují nezastavitelnost území.

Dům umísťují na třech místech jižní poloviny Tromezi, k přilehajícími volným strukturám sídliště (označení Dům v Limitu A, B, C). Tato místa jsou charakteristická nekonečností a zanedbaností veřejných prostor s množstvím městské zeleně.

Domy v Limitu fungují nejen jako kulisy mezi sídlištěm a krajinou, ale také jako strážné věže (stopky) zabraňující potencionálním snahám developerů zastavět cenný volný prostor krajiny k těmto domům přilehající. Dům v Limitu také napomáhá dotvoření chybějící městské hrany mezi krajinou a sídlem.

Dům v Limitu A

- + - malá zastavěná plocha území
- komprimovaná forma vhodná k intenzifikaci města
- formálně navazuje na přilehající sídliště
- vymezuje a jasně definuje rozhraní město - krajina
- vytváří živý městský parter, průchozí
- systém jednoduchého rastru umožňuje flexibilní rozmístění různých velikostí a typů bytů
- dotvoření druhé strany přilehlé silnice

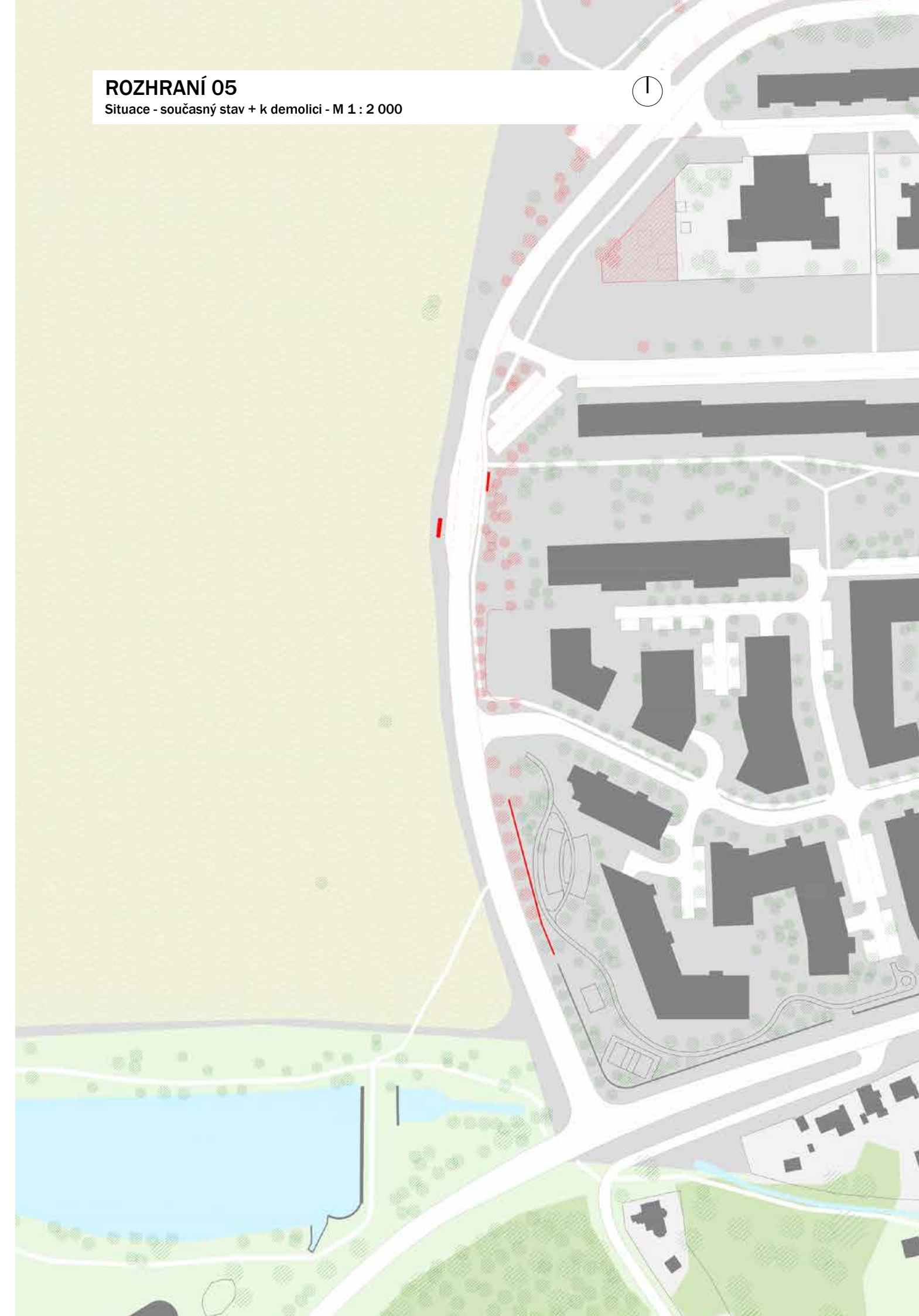
Výstavba RD

- + - bydlení dle individuálních potřeb
- přilehající soukromá zahrada
- vysoké plošné nároky - extenzivní
- fragmentace krajiny
- vysoké nároky na infrastrukturu (dopravní, IS)

Dům v Limitu B - pohled z města do krajiny

ROZHRANÍ 05
Situace - současný stav + k demolici - M 1 : 2 000

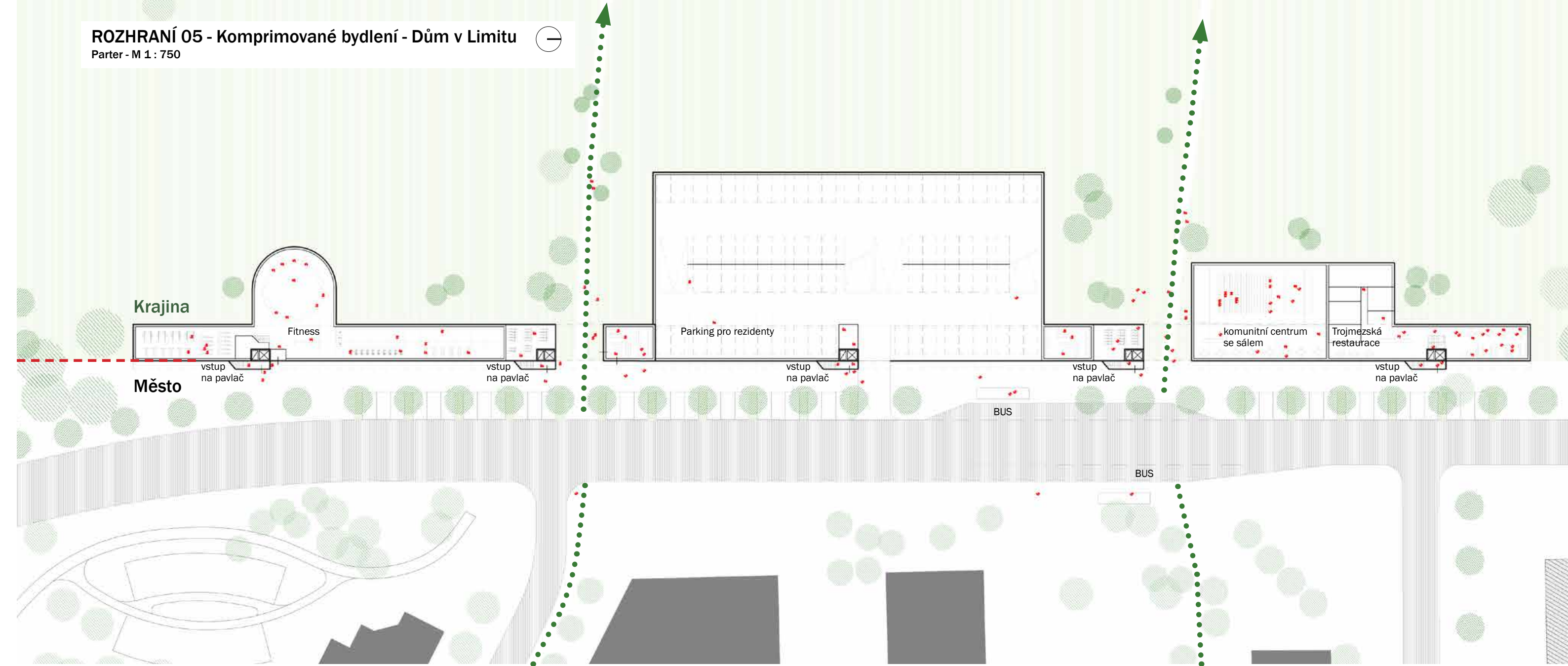

ROZHRANÍ 05 - Komprimované bydlení - Dům v Limitu
Situace - návrh řešení - M 1 : 2 000

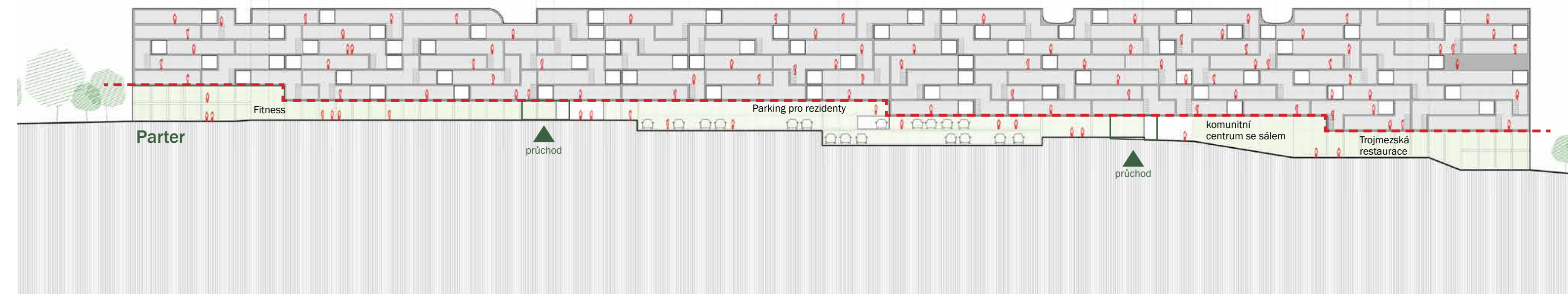

ROZHRANÍ 05 - Komprimované bydlení - Dům v Limitu
Parter - M 1 : 750

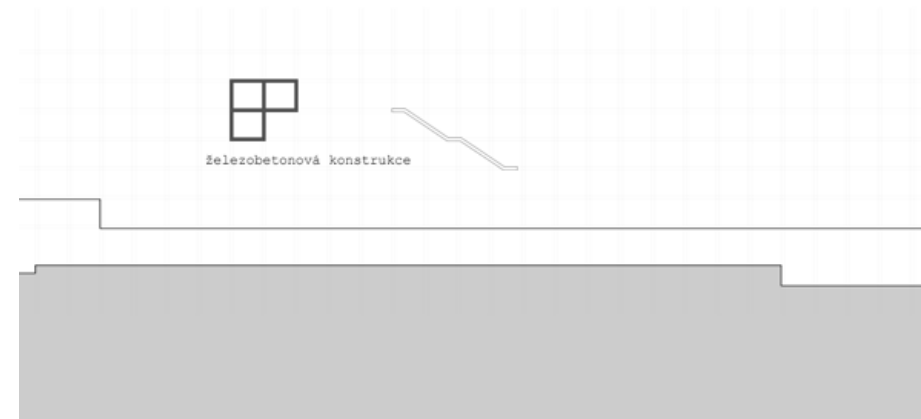

Podélný řez - M 1 : 750

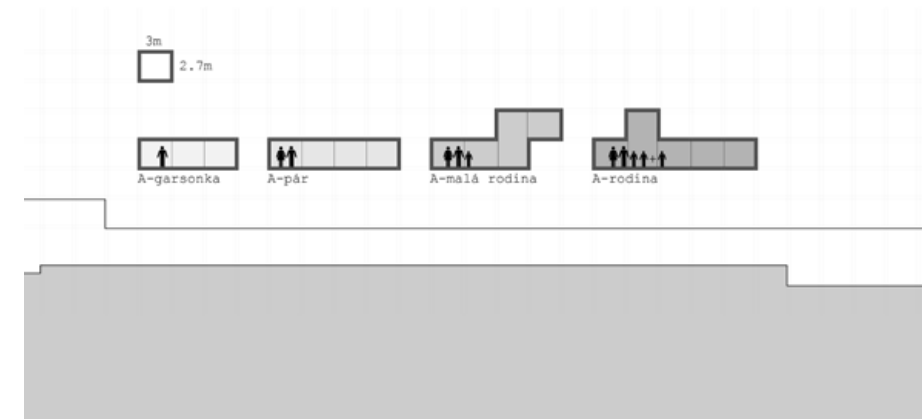

01. Technologie

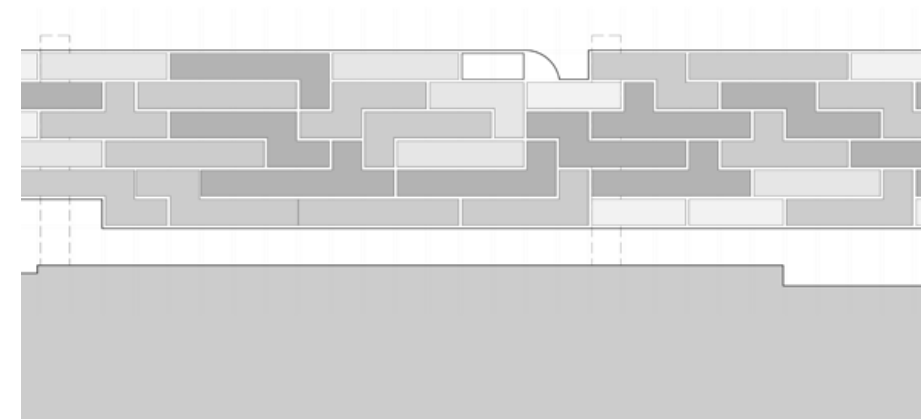
železobetonová konstrukce

02. Základní typy bytů

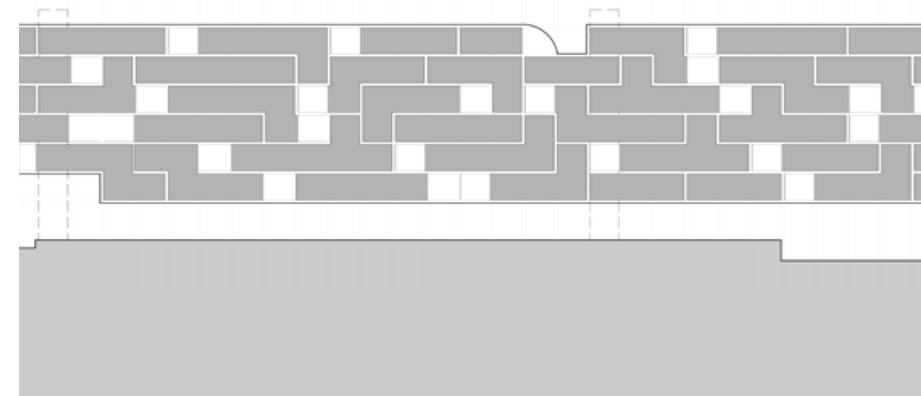

03. Základní typy bytů - skládačka

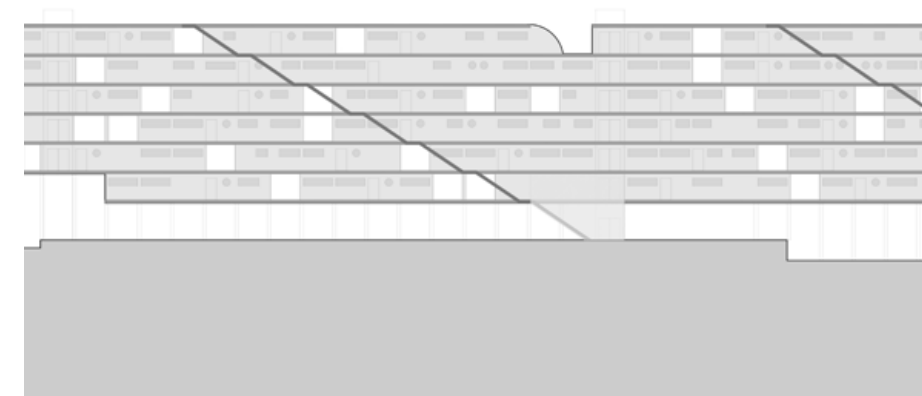

04. Perforace desky

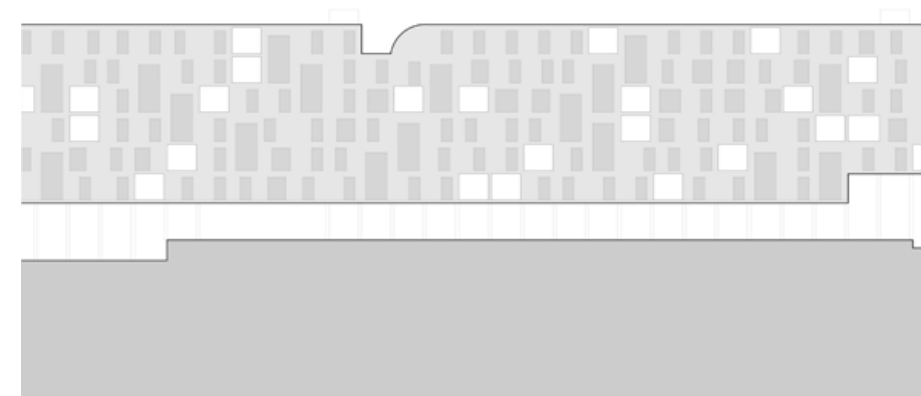
Terasa jako vizuální propojení města s krajinou, terasa jako přechod mezi exteriérem a obytným prostorem

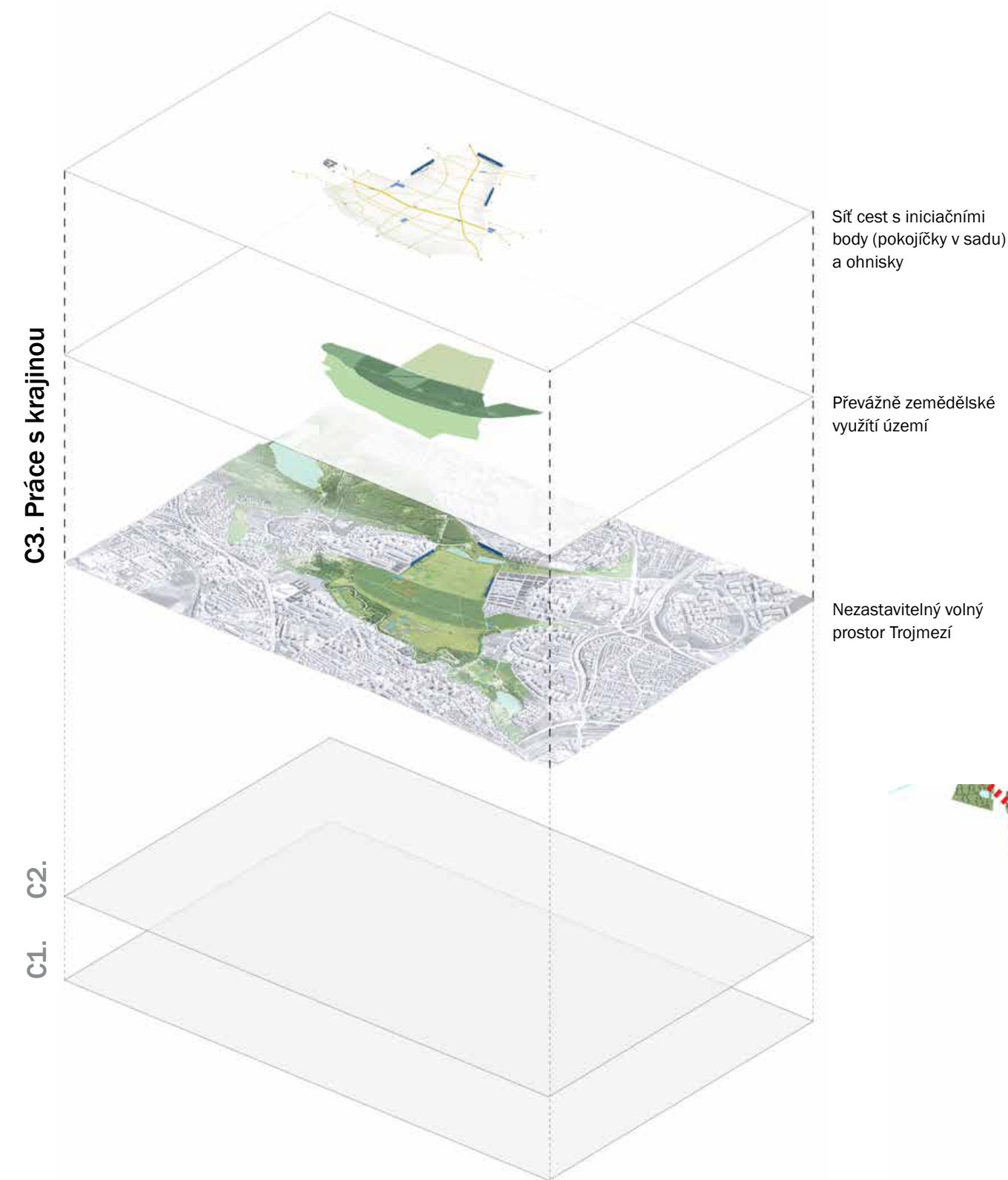

Pohled na městskou fasádu s pavlačí

Pohled na fasádu orientovanou do krajiny

[C3.] PRÁCE S KRAJINOU

Hledám takové řešení krajiny a takovou funkční náplň, která umožní co možná nejplynulejší propojení volné krajiny s vnitřními strukturami města. Přirozenou součástí území bylo vždy zemědělství (Záběhlíce, Práče, Hostivař). Přiměřeným a nejlogičtějším využitím je tedy zemědělství v mnoha jeho podobách. Ať už se jedná o nivní údolí podél Botiče s komunitními zahradami nebo orná půda na kopci. Nejdůležitější součástí je z tohoto pohledu extenzivní sad tvořící nejlepší možný přechod mezi městem a krajinou. Sad leží v těžišti území a spojuje východní část se západní. Na jeho okraji umístí Dům zemědělce, Odbornou zemědělskou školu a již fungující Toulcův dvůr, které po vrstevnici vzájemně propojují.

Jak obývat krajinu - Ladislav Žák

„Celá země se mění v oplocené stavební parcely, stavební ruch nejbídnější úrovně jako strašná rakovina rozežírá naše země, zachvacuje okolí velkoměst, měst a obcí, blízké i vzdálené, proniká do nejdlehlších míst a nešetří ani nejkrásnější zapadlé kouty dosud neporušené přírody...“

Ladislav Žák, 1942, „Zahrada, sad, krajina jako obytný prostor“

Tvorba architekta, krajináře a teoretika Ladislava Žáka si prošla pozoruhodným vývojem. Byl zastáncem mnohdy radikálních postojů: „prázdný prostor je taky architektura“ Jak už tomu v době avantgardy bývalo, Žák se v tomto duchu začal pod vlivem levicového myšlení zabývat návrhem lidového bytu. Hledal co nejuspěšnější formu bydlení, dostupnou i těm nejméně bohatým lidem. Žák je znám hlavně díky svým úvahám z konce 30. let na téma „obytné krajiny“ „Krajina se musí stát skutečným obytným prostorem člověka, a to všech lidí všech společenských tříd.“ Za tímto účelem zkoumal krajinu a snažil se systematicky dokumentovat různé prvky krajiny, jež jsou součástí celkové kompozice. Žák se stal vášnivým kritikem „napadání krajiny stavebním ruchem, jenž s oblibou maří s nejcennější místa“. S velkou jistotou rozeznává skutečné problémy - to jest rozrůstání stavební činnosti. Navrhoval obklopit všechna sídla lesy a jinými porosty. V této nové zeleni pak měly být integrovány (schovány) blok rekreačních objektů jednoduché formy.

Osy krajiny

Hlavní osa sadu

Po vrstevnici spojuje instituce umístěné na rozhraní města s krajinným územím (Tolcův dvůr, zemědělskou školu a Dům zemědělce). Osa zároveň provazuje 4 různé řady sadu (spony)

Hlavní spojení Město - Krajina

Tato osa naopak vede napříč vrstevnicemi a umožňuje co možná nerychlejší "únik" z města

Zemědělské využití území

III. Pole

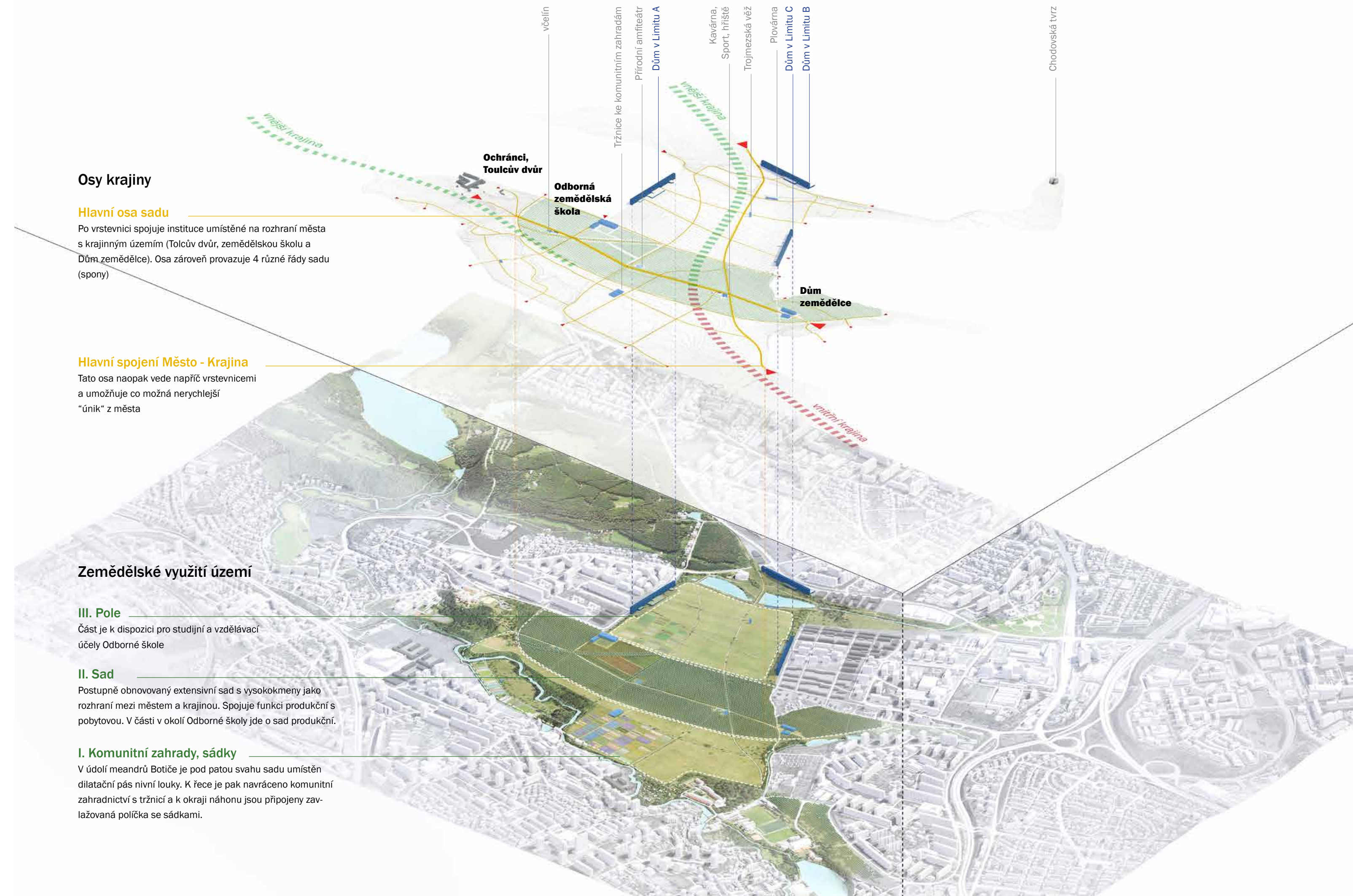
Část je k dispozici pro studijní a vzdělávací účely Odborné školy

II. Sad

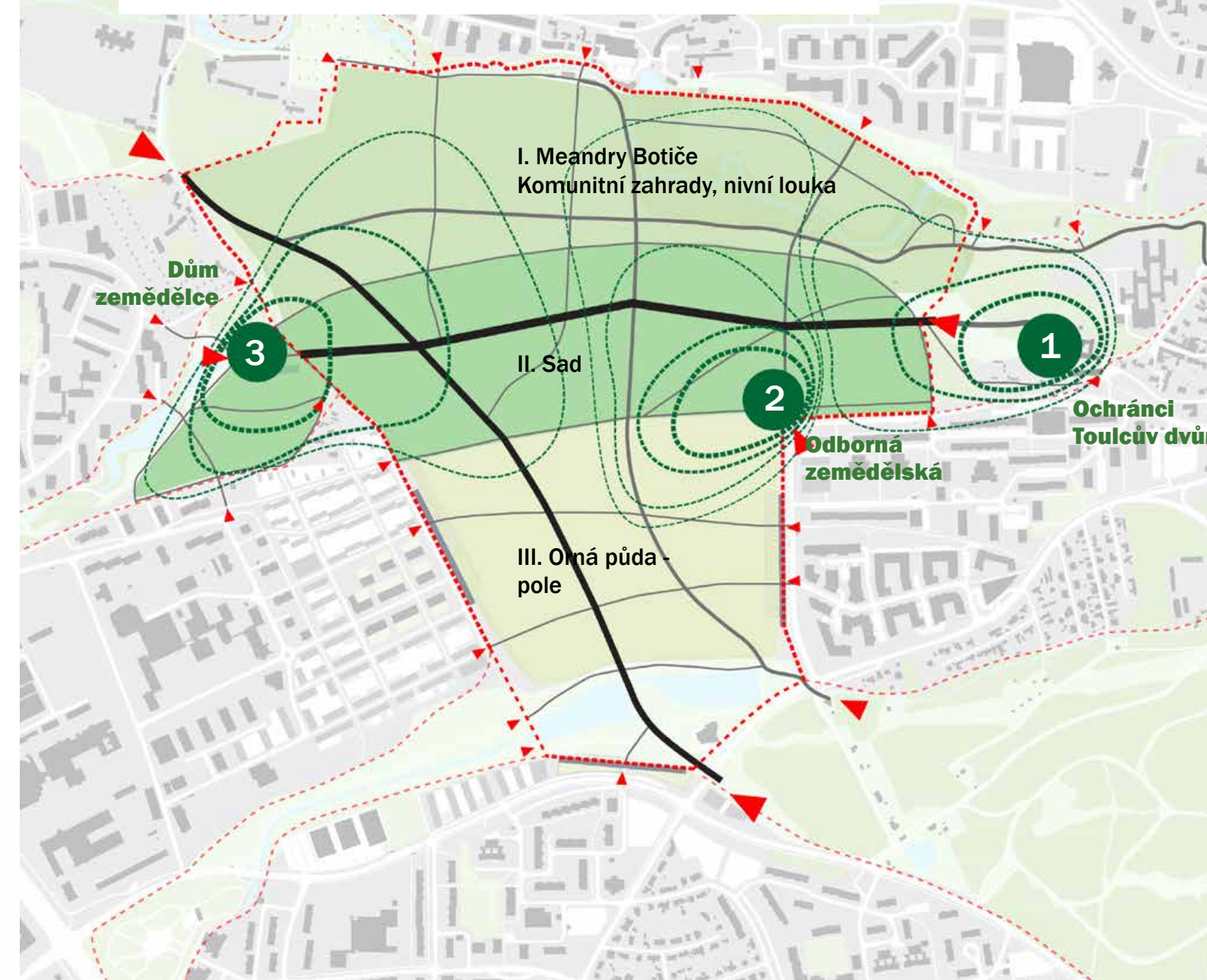
Postupně obnovovaný extenzivní sad s vysokokmeny jako rozhraní mezi městem a krajinou. Spojuje funkci produkční s pobytovou. V části v okolí Odborné školy jde o sad produkční.

I. Komunitní zahrady, sádky

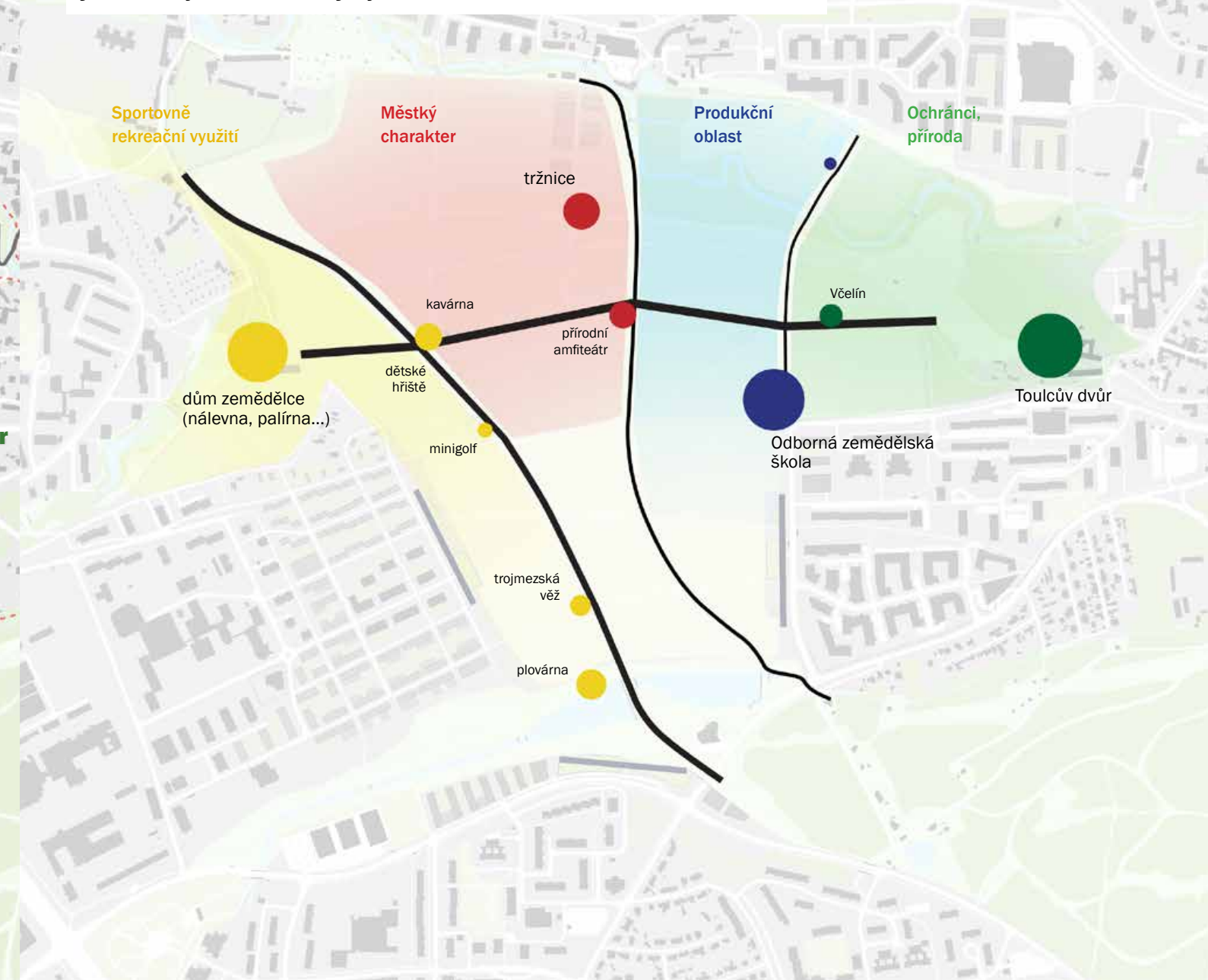
V údolí meandrů Botiče je pod patou svahu sadu umístěn dilatační pás nivní louky. K řece je pak navráčeno komunitní zahradnictví s tržnicí a k okraji náhonu jsou připojeny zavlažovaná políčka se sádkami.

**Zemědělské využití území
+ obsluha území se sférami vlivu**

Převažující funkční zaměření jednotlivých částí krajiny

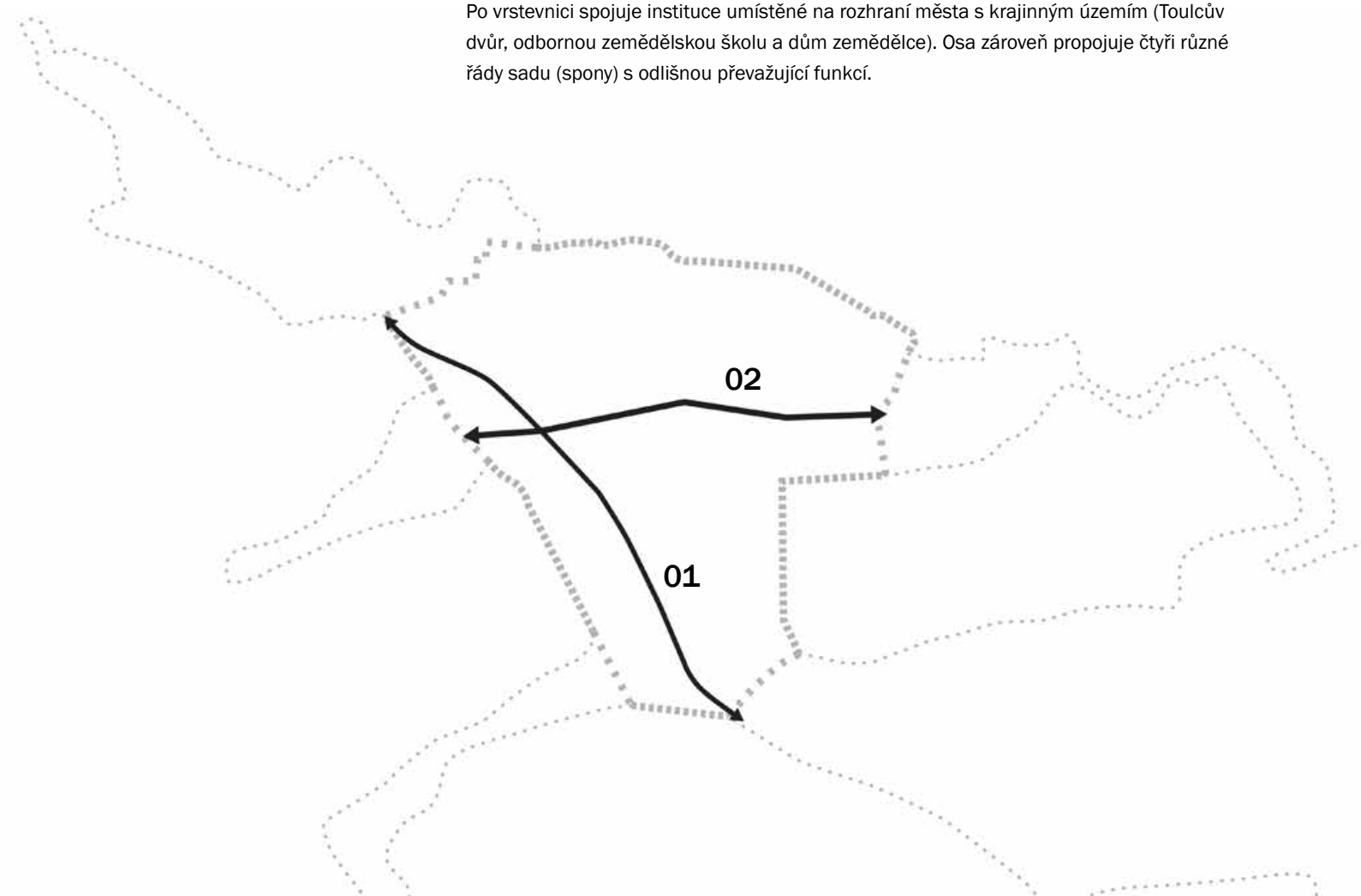

01. Osa Město - krajina

Osa vede napříč vrstevnicemi. Spojuje tři charakteristické části území: I - Území podél Botiče s komunitními zahradami a nivní loukou, II - Sad (extenzivní, intenzivní), III - Ornou půdu (pole) na kopci.

02. Osa sadu

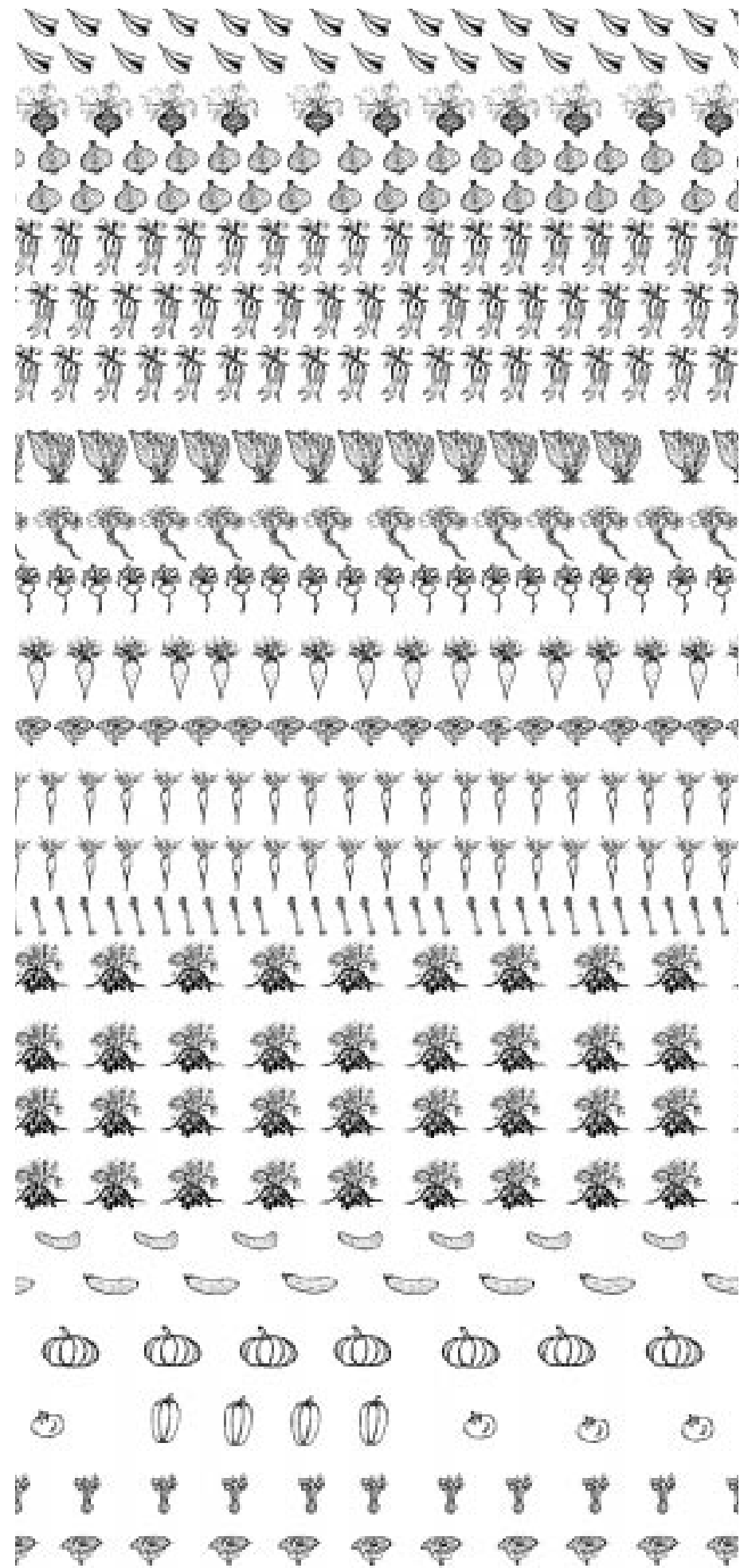
Po vrstevnici spojuje instituce umístěné na rozhraní města s krajinným územím (Toulcův dvůr, odbornou zemědělskou školu a dům zemědělce). Osa zároveň propojuje čtyři různé řady sadu (spony) s odlišnou převažující funkcí.

rozdělení dle jednotlivých řádů sadu (funkce se vzájemně překrývají)

I. KOMUNITNÍ ZAHRADY S TRŽNICÍ, NIVNÍ LOUKA

Komunitní zahrady (Selbsternte)

Jde o podélné plochy 20 – 80 m², které jsou pronajímány od června do října soukromým osobám. Přes zimu se o parcely stará zahradnictví (vlastník), pronajímá parcely již zorané a připravené k zasetí.

Kromě možnosti pěstovat si zeleninu (rajčata, rožka, řepa...), jde především o experimentální projekt, jak z periferií vytvořit bydlení s vlastní identitou.

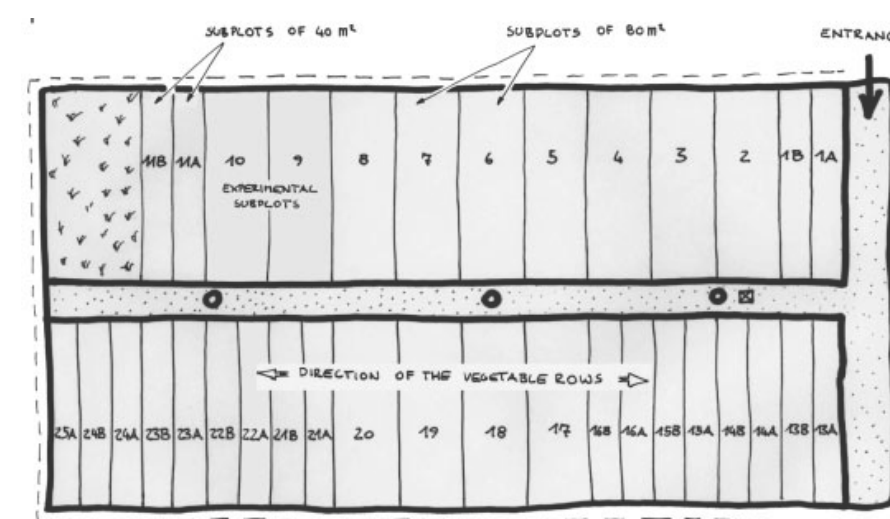
V sobě zahrnuje používání tradičních zahradnických technik, poznávání významu ekologie či utužování sousedských vztahů.

Komunitní zahrady nebo zahrádkářské osady jsou uplatňovány jak ve všech velkých městech (New York, Tokyo, Londýn, Berlín), tak v menších, jako je třeba Vídeň, kde byl tento koncept vynalezen.

Fenomén komunitních zahrad má ekologické i sociální i ekonomické výhody. Větší množství sklizeného a menší vzdálenost mezi zahrádkami a obydlenými zahrádkářů snižuje frekvenci návštěv odlehlých nákupních center autem. Koncept rozšiřuje agrobiodiverzitu města, produkce je navíc ekologicky šetrná – nevyžaduje obaly a průmysl s tím spojený.

Projekt využívá lokální zahradnictví, maloobchodní prodejce nářadí atd. Celkový přínos má větší hodnotu než peníze do pronájmu vložené. Rodiče mohou například využívat místo i ke vzdělávání svých dětí v oboru. Největším přínosem je však vytváření nových vztahů mezi lidmi z okolí a podpora spolupráce účastníků a místními obyvateli.

Zdroj: *Urban organic farming in Austria with the concept of Selbsternte ('self-harvest'): An agronomic and socio-economic analysis* Christian R. Vogl, Paul Axmann, and Brigitte Vogl-Lukasser

Komunitní zahrady s tržnicí

II. SAD MEZI MĚSTEM A KRAJINOU

Extenzivní sad s vysokokmeny

Otevřené ovocné sady byly dříve považovány za rozhraní mezi městem & krajinou. Představují místo spojující funkci produkční a pobytovou. Ačkoli byl Sad Zahradnické mládeže zasazen "teprve" na konci 50. let minulého století jako doplněk vznikajícím sídlištěm, je evidentní, že je to právě tento sad, s kterým se místní obyvatelé nejvíce ztotožňují. Petřín má sad a rozhlednu, Hostivařský lesopark má přehradu, Trojmezí má sad. Je pravdou, že do našich představ správného městského sadu svou již velmi zarostlou a zaplevelenou strukturou málo připomíná. Ale stále je místem pobytu mnoha vzácných rostlin a živočichů. Ve svém návrhu proto podtrhuji význam sadu jako ideální prostor pro přechod z krajiny volné do kompaktní vnitřní krajiny (a naopak). Je na co navazovat. České ovocnářství má dlouhou tradici a středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr se již o menší sad ve svém bezprostředním okolí dobře stará.

Před samotnou obnovou sadu by proběhl dendrologický průzkum perspektivních a nejméně ohrožujících dřevin. Sad by tedy nebyl nákladně vysázen znovu, ale byl by postupně obnovován po etapách. Taková obnova spočívá v odstraňování náletových dřevin (buk, javor apod.) nebo v uskutečňování částečných výřezů. Princip sadu, jeho řád se snažím maximálně respektovat a navrhnout síť cest s podpůrným programem v duchu tohoto systému. Součástí sadu je množství malých i větších "pokojíčků" s posezením či jiným programem.

Sad dopňují o nové výsadby, pokud zde bude zemědělská škola mohou se studenti starat i o starý sad v rámci praxe. Staré stromy jsou zde výraznou součástí ducha místa a nemělo by dojít k násilnému obratu změnou dřevinné skladby, struktury.

Základní funkce extenzivního sadu

Vysokokmenné sady zůstávají někde na půl cesty mezi divokou a pravidelně obhospodařovanou krajinou. Představují reprezentativní obytný sad - především prostor pro veřejné rekreační funkce. Zároveň plní stále úlohu nejen zemědělské produkce.

A) PRODUKČNÍ / HOSPODÁŘSKÁ FUNKCE

Při optimálních podmínkách může v dlouhodobém horizontu extenzivní sad konkurovat výnosy intenzivnímu sadu. Bývá to často v kombinaci s pastvou hospodářských zvířat (ovce, kozy, krávy, koně)

B) EKOLOGICKÁ FUNKCE

v agrosystému patří do trvalé kultury. Stabilní mikroklima

C) KRAJINÁŘSKÁ FUNKCE

ovocné sady, aleje –jako součást krajinného rázu, orientace v krajině

D) ESTETICKÁ FUNKCE

rozkvetlé ovocné stromořadí - "dojmová teplost" naší krajiny

E) KULTURNĚ SPOLEČENSKÁ FUNKCE - rekreační význam, aktivní relaxace + (praktické ukázky výsadby ovocných stromů v rámci workshopů)

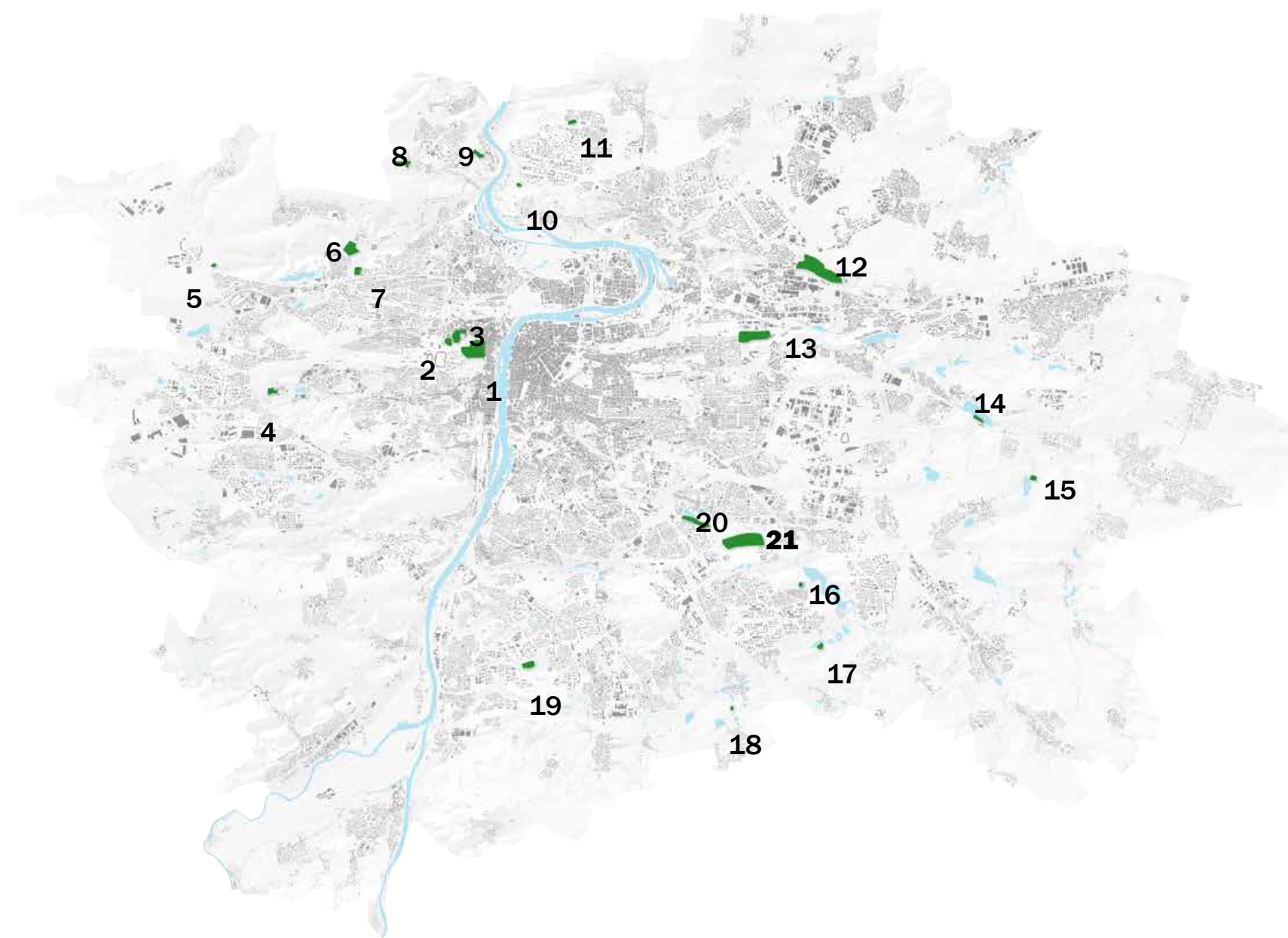

Pokojíček v sadu - Včelín

Pokojíček v sadu - minigolf, posezení

- Výběr pražských sadů**
1. Petřínské sady - třešňovka - 20 ha
  2. sad Nebozízek - 2,2 ha
  3. Strahovská zahrada - 6 ha
  4. Sady na Kalvárii - Motol - 2 ha
  5. Sad na Zlodějce - 0,2 ha
  6. Sady na Krutci, Vokovice - 4 ha
  7. Sad na Červeném Vrchu, Vokovice - 1 ha
  8. Lysolajský sad Housle - 2,2 ha
  9. Sedlecký sad s úvozovou cestou - 2 ha
  10. Sad na Palírce - 0,5 ha
  11. Sad v Čimickém údolí - 1 ha
  12. Sady na Klíčově - 31 ha
  13. Sad Na Jarově - 17 ha
  14. Sad u Počernického rybníka - 1,4 ha
  15. Sad v Litoznici - 1 ha
  16. Třešňový sad Hájecká - 0,6 ha
  17. Milíčovský sad - 1 ha
  18. Šeberovské sady s alejí - 0,3 ha
  19. Sad v Hrobech - 3 ha
  20. Třešňovka, Spořilov - 6 ha
  - 21. Sady zahradnické mládeže - Trojmezí - 29 ha**
- = celkem cca 132 ha sadů v Praze

Příklady postupné obnovy některých zanedbaných sadů v Praze: Sad na Červeném vrchu

celková rozloha - 1 ha
celkový počet stromů v sadu - cca 150, nově vysazených 54
staré stromy: švestka + nově vysazení: slivoně, švestka, třešeň

Sad byl vysázen počátkem 50. let. Ortofoto mapa z roku 1996 ukazuje chabé hopdaření se sadem, v jejímž důsledku již zarůstal.
Na mapě z roku 2007 jsou z ovocných stromů ve větší míře patrná jen torza. Proto byly v roce 2009 provedeny výrazné výřezy v podobě obnažení ovocných stromů.

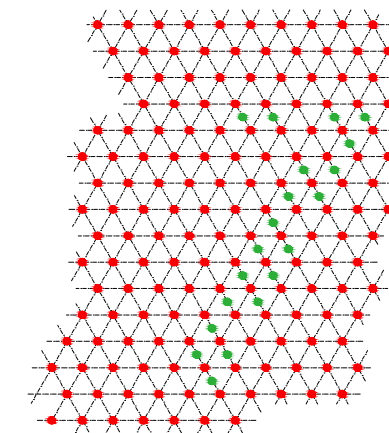
Stále probíhá postupné odstraňování zbývajících náletových dřevin a omlazení sadu slivoněmi.

zdroj: <http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/prazske-sady-a-aleje/>

stav výsadeb z roku 2012 (1:1000)

uspořádání starých i nových stromů
síť reprezentuje původní trojúhelníkový spon (cca 8m)
červené body - staré stávající stromy + suchá torza
zelené body - nově vysazované slivoně

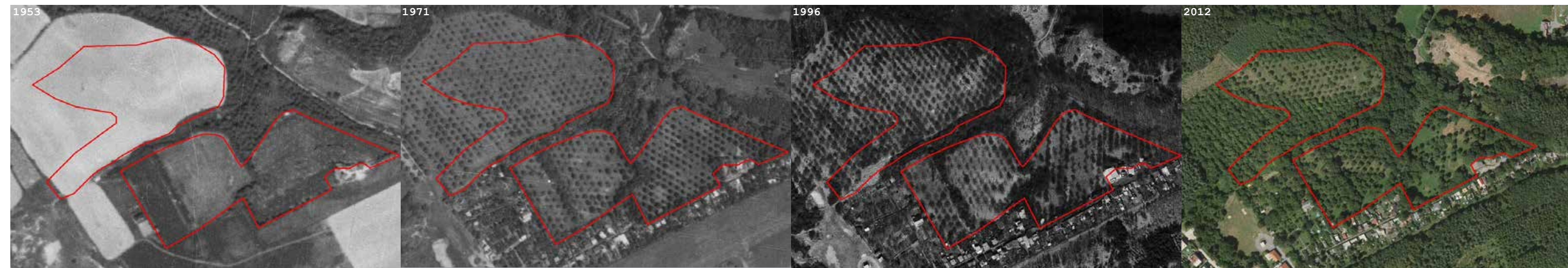

Sad na Krutci

celková rozloha - 4 ha
celkový počet stromů v sadu - cca 500, nově vysazených 26
staré stromy: jabloně (tyto stromy ještě plodí) + slivoně, nově vysazený: slivoně, švestka

Sad se nachází v přírodním parku Šárka - Lysolaje - jedná se o 4 sady (3 jabloňové, 1 slivoňový). I tento sad postupně zarůstal náletovými dřevinami. Pouze dva jabloňové sady vydržely v produktivním stavu do dneška. Díky blízké ZOO Prahy 6 chovatele nutila potřeba krmiva sady každoročně kosit. Tyto plochy tak dokazují funkčnost lučních sadů - to jsou sady, které slouží mimo svou produkční vlastnost také jako krmivo. Je také důležitá různá potřeba krmiva, která zajišťuje částečně náhodnou seč a sušení sena. (k plošné seči by

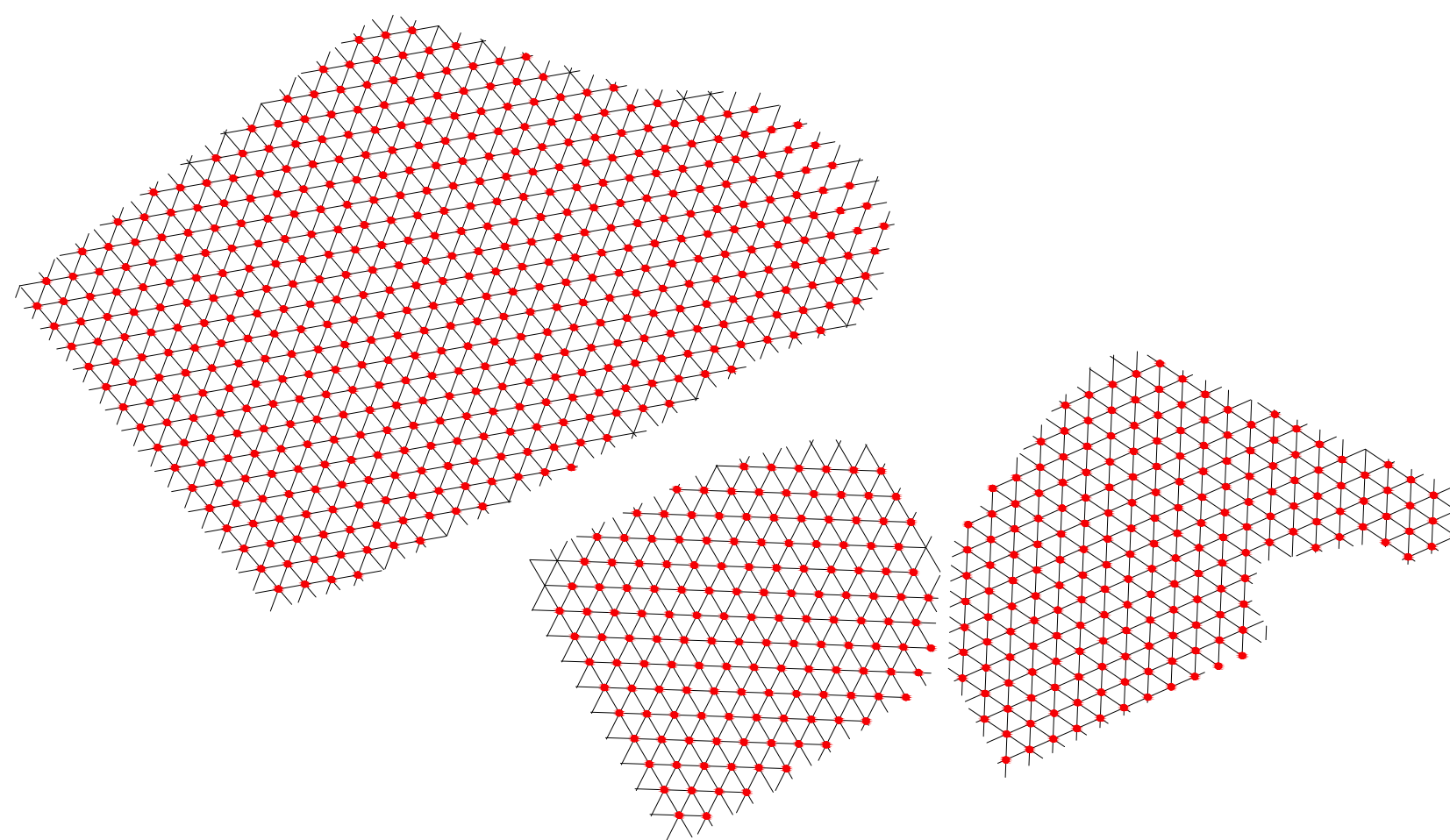
mělo docházet výjimečně). Neposečené plochy poskytují domov mnohým jiným organismům.

zdroj: <http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/prazske-sady-a-aleje/>

plošný jabloňový výřez (1 ha) - stav sadu před výřezem je zobrazen vlevo, bylinná vegetace se již v první sezóně navrácí.

Sedlecký sad s úvozovou cestou

celková rozloha - 2 ha
celkový počet stromů v sadu - cca 70, nově vysazených 75
staré stromy: třešně, nově vysazený: třešně

Sad nalezneme na staré úvozové cestě procházející Sedlecem od ulice Na Svahu k ulici Na Rybářce. Většina této cesty vede právě tímto sadem. Již na leteckém snímku z roku 1938 jsou zřetelné výsadbové jamky a v části již vzrostlý sad. Postupně však docházelo v okolí k jejímu zarůstání a zalesňování, což ani sad neminulo. Po roce 2006 byly provedeny první výřezy náletových dřevin a byla provedena první seč. Byly provedeny postupné výřezy doplněné sečí, to je doteď doprovázeno odstraňováním zmlazení do teď. Staré ovocné

stromy jsou ponechávány na dožití, mění se v tzv. torza. V jižní části sadu s původní ovocnou výsadbou je v natolik špatném stavu, že bude přistoupeno k plošnému výřezu. Doplněním k seči je spásání sadu stádem ovcí a koz.

zdroj: <http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/prazske-sady-a-aleje/>

ruční seč kosou

úvozová cesta

pastva mezi zbytky ovocných stromů

Fotografie sadu - současný stav

Jednoduchá péče o sad

II. ORNÁ PŮDA NA KOPCI

Pole s trojmezskou věší v sedle, sochy jako pohyblivé stroje -
průvodci agrární krajinou

Přírodní biotop - Plovárna s molem u nádrže

Literatura - Prameny:

Václav Cílek, Krajiny vnitřní a vnější, Dokořán, Praha, 2007

Prof. Ing. arch. Miroslav Baše, CSc., Sídla a stavby na venkově, 2006 Česká technika - nakladatelství ČVUT

Jiří Sádlo, David Storch: Biologie krajiny – Biotopy České republiky, Vesmír, 2000

Jiří Sádlo, Petr Pokorný, Krajina pražského eastendu, Vesmír, 2004

Pavel Hnilička, Sídelní kaše, ERA , Brno 2005

Roman Koucký, Roman Koucký architektonická kancelář 2.0 - elementární urbanismus, Zlatý řez, Praha 2006

Roman Koucký a kol., Koncept odůvodnění Metropolitního plánu, Institut plánování a rozvoje hl.m. Prahy, Praha 2014

Dita Dvořáková, Ladislav Žák - Byt a krajina, Praha 2006

Magdalena Hledíková, Jak Obyvat krajinu, EkoList č.6/2007

Ladislav Žák, Obytná krajina, S. V. U. Mánes, Praha, 1947

Rostislav Švácha, Karel Teige jako teoretik architektury, in: Univerzita Palackého Olomouc – Aesthetica 16 , Olomouc 1998

Jakub Potůček, K architektuře rodinných domů a vil Ladislava Žáka, Architekt 07/2009

K. Teige, Nejmenší byt, Praha, 1932

Pier Vittorio Aureli, Martino Tattara, Stop City, DOGMA,

Ludwig Hilberseimer, The New City, Chicago, 1943

Jiné reference - zdroje:

Demografie a statistika - ČSÚ / Urbánní a regionální laboratoř UK

Jiří Sádlo, O přírodním bohatství české krajiny s Jiřím Sádlem, Online rozhovor, *http://respekt.ihned.cz/rozhovory/c1-37020430-o-prirodnim-bohatstvi-ceske-krajiny-s-jirim-sadlem*

Komunitní zahrady - Selbsternte: Urban organic farming in Austria with the concept of Selbsternte ("self-harvest"): An agronomic and socio-economic analysis Christian R. Vogl, Paul Axmann, and Brigitte Vogl-Lukasser: *http://orgprints.org/6858/1/Vogl_eta1_ra1062.pdf*

Příklady postupné obnovy některých zanedbaných sadů v Praze: *http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/prazske-sady-a-aleje/*

Stefanos Roimpas, The Lens City, The RIBA President's Medals Student Awards, *http://www.presidentsmedals.com/Entry-32681*

Referenční projekty:

Kitahata Apartment Building - Sanaa, Gifu - Japonsko

Wozoco housing apartments - MVRDV, Amsterdam-Osdorp

Housing Building in Carabanchel - Amann-Canovas-Maruri, Madrid - Spain

Mont - Evrin Park - Urbicus, Montevrain - Francie

Park Čtyři Dvory, České Budějovice

Zázemí biotopu v Honěticích u Kroměříže, Prokš - Přikryl